

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ ŠESTÝ ROČNÍK

2

Realizace vojenskopolitického programu XIV. sjezdu KSČ — základ zvyšování bojové a morální síly ČSLA

Důsledné prosazování leninské politiky mírového soužití, vyjádřené v programu XXIV. sjezdu KSČ, přispělo v minulých letech ke snížení mezinárodního napětí. Úspěšně byla zakončena třetí etapa konference o evropské bezpečnosti a spolupráci v Helsinkách. Závěrečný akt z této konference respektuje řadu iniciativních návrhů socialistických států k řešení sporných problémů mezi státy mírovými prostředky.

Podpis tohoto dokumentu představiteli socialistických i kapitalistických států potvrzuje, že svět vstoupil do nové etapy boje za mír, která bude složitější a náročnější, než byla předchozí. Imperialistické státy pod tlakem mírové politiky socialistických zemí na jedné straně přistupují k mírovým jednáním a na druhé straně kladou důraz na použití ozbrojené síly při řešení sporných problémů a snaží se svoji agresivitu přizpůsobit novým podmínkám.

Je proto přirozené, že neoddelitelnou součástí výstavby vyspělé socialistické společnosti v naší zemi je plnění vojenskopolitického programu XIV. sjezdu KSČ. Právě on zabezpečuje spolu s jednoznačnou zahraničně politickou orientací na Sovětský svaz a ostatní socialistické země nutné podmínky pro mírový rozvoj naší vlasti. Vojenská politika strany vyjadřuje svou komplexnost řadou konkrétních opa-

tření ve vztahu k ozbrojeným silám, ale současně dělá závěry i pro vnitřní a zahraniční politiku našeho socialistického státu. V duchu leninských principů výstavby socialistického státu je považována péče o obranu země za jednu z nejdůležitějších funkcí státu diktatury proletariátu. Přesto že je tento úkol základním celospolečenským úkolem, stojí v popředí zejména zabezpečování a rozvoj ozbrojených sil. V tomto smyslu sjezdové jednání vyjádřilo i nezbytnost a nezastupitelnost ČSLA při plnění tohoto programu.

XIV. sjezd Komunistické strany Československa ve svých závěrech vojenskopolitického programu zdůraznil význam obrany státu v další etapě budování socialismu a stanovil zajištění spolehlivé obrany země a socialistických vymožeností našeho lidu jako trvalý úkol celé společnosti. Sjezd uložil budovat ČSLA důsledně na leninských principech výstavby armády, jako plnou součást armád států Varšavské smlouvy. Stanovil, aby stranicko-politická práce a ideově politická výchova byly zaměřeny ke zvyšování bojové síly ČSLA, k upevňování vědomí socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu všech příslušníků Československé lidové armády.

Zajišťování náročných cílů, které vyplynuly pro ČSLA ze XIV. sjezdu KSČ, vyžadovalo v prvé řadě prohloubit vedoucí

úlohu komunistické strany v celém armádním organismu, věnovat pozornost ideovému, organizačnímu a akčnímu upevnění armádní stranické organizace.

Určující složkou jednoty strany vytvářela především jednota ideová, založená na principech marxismu-leninismu, která ovlivňuje stupeň i formy organizace a veškerou praktickou činnost strany. Její prosazování v uplynulém období bylo neoddelitelně spjata s bojem proti pravicovému oportunismu a revizionismu a současně s bojem o výchovu nového socialistického člověka. XIV. sjezd potvrdil, že proces upevňování ideové jednoty strany je dlouhodobým úkolem, jehož důležitost zvýrazňuje třídní rozdělenost světa a neustálý boj s buržoazní ideologií.

Z hlediska těchto úkolů se armádní stranická organizace výrazněji orientovala na výchovu a formování mladých lidí, kterým je svěřována obrana socialistické vlasti. Velkou pozornost věnovaly politické orgány a stranické organizace obsahu všech forem ideové výchovy s důrazem na vnitrostranickou přípravu členů a kandidátů KSČ, stranického aktivu a na zabezpečení jejich příkladnosti v MLP a PSM. Vycházely při tom ze závěru XIV. sjezdu KSČ, který zdůraznil nutnost „... klást důraz na politickoideovou přípravu komunistů a zejména funkcionářů strany, státních orgánů a společenských organizací...“.

V souvislosti s touto činností ZO KSČ vystupoval po XIV. sjezdu strany do popředí mnohem náročnější úkol v ideologické práci — účinně působit na myšlení a jednání bezpartijních vojáků. Tento úkol předpokládá nejen rozšíření nesprávných politických názorů pravicových a antisovětských sil, ale především vyžadoval neustálé vysvětlování závěrů XIV. sjezdu v oblasti vojenské politiky a získávání masy vojáků k jejímu plnění. V souladu se závěry plén ÚV KSČ v říjnu 1972 a červenci 1973 šlo především o formování třídního myšlení mladých lidí, kterým je svěřována obrana naší socialistické vlasti.

Bylo nutné jednoznačně plnit v celé armádní stranické organizaci úvodní část Stanov o internacionálním charakteru KSČ z hlediska celistvosti, obranyschopnosti naší socialistické vlasti a se zřetelem k naší odpovědnosti za obranu socialistického společenství ve Varšavské smlouvě. Z těchto hledisek bylo nutné objasňovat především mladým vojákům, že vznik světové socialistické soustavy přinesl mezi socialistické země vztahy socialistického internacionalismu, které nezahrnují jen vztahy mezi marxisticko-le-

ninskými stranami a národními oddáky dělnické třídy, ale které pronikají do všech oblastí činnosti socialistických států, tj. i do jejich zahraniční a vojenské politiky. Tato vzájemná ideologická a politická sounáležitost umožňuje nejen vzájemnou pomoc v socialistické výstavbě jednotlivých zemí, ale i nutnou společnou obranu vlasti proti agresivitě imperialismu. V ideologické práci proto stranické organizace a politické orgány zaměřovaly úsilí k tomu, aby všichni příslušníci armády pochopili zákonitou nutnost upevnění přátelství a spolupráce se Sovětskou armádou a armádami ostatních socialistických států, aby pochopili, že Varšavská smlouva, která je organizačním, politickým a ideovým výrazem proletářského internacionalismu, je zárukou naší státní i národní suverenity. Tyto myšlenky internacionálního společenství při obraně nejen naší vlasti, ale celého socialistického společenství se velmi konkrétně projevovaly při společných cvičeních vojsk Varšavské smlouvy a v každodenní spolupráci kolektivů našich jednotek a útvarů s příslušníky Střední skupiny vojsk Sovětské armády. Setkání, besedy a cvičení měly výrazný vliv nejen na upevňování internacionálních vztahů mezi našimi vojáky a příslušníky ostatních socialistických armád, ale byly i zdrojem bohatých zkušeností z výcviku, z ovládnutí nové techniky, z činnosti štábů, z politické práce, z činnosti stranických a mládežnických organizací. A právě tyto zkušenosti se staly významným přínosem k upevňování bojové a morální síly ČSLA a tím i k posilování celé Varšavské smlouvy.

Jednotu a akceschopnost armádní stranické organizace posiluje i upevňování jednoty Čechů a Slováků, v boji proti nacionalismu a šovinismu, za jednoznačné prosazování zásad socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu v bojové a politické přípravě vojsk XIV. sjezd KSČ konstatoval, že federativním uspořádáním států byl na principu marxismu-leninismu zakončen v tomto směru vývoj vztahů mezi našimi národy a ukázal, že národnostní problematiky a chyb v jejím uskutečňování se snažily využít revizionisté a antisocialistické síly. Proto výchova v duchu socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu v ČSLA je významným příspěvkem k upevňování jednoty armádní stranické organizace, i k posilování československé státnosti.

Současně s úsilím o zkvalitňování úrovně ideologické a politickovýchovné práce rozvíjela armádní stranická orga-

nizace i činnost organizátorskou. Její zlepšování při plnění linie XIV. sjezdu KSČ postavilo do popředí úkol zvýraznit konkrétní vojenskopolitické závěry sjezdu a jejich uplatňování mezi vojáky a veliteli. Šlo především o sjednocování úsilí velitelů, politických orgánů a ZO KSČ při posilování bojeschopnosti ČSLA. Podmínky k realizaci závěrů XIV. sjezdu KSČ v armádní stranické organizaci vytvářely vedle Stanov strany i nové Směrnice pro práci politických orgánů v ČSLA a Směrnice pro práci organizací KSČ v ČSLA. Jejich vydání dokumentovalo požadavek nové kvality stranickopolitické práce po sjezdu a sledovalo další upevňování vedoucí úlohy strany v armádě. Oba tyto dokumenty nově formulovaly postavení, místo, úlohu a obsah činnosti politických orgánů a stranických organizací v ČSLA.

Nové směrnice především zdůraznily význam Stanov strany pro rozvoj armádní stranické organizace a precizovaly ty úkoly, které přináší prostředím ozbrojených sil. Byl zdůrazněn význam politických orgánů a jejich odpovědnost za výstavbu a fungování armádní stranické organizace a mládežnické organizace i za stranickopolitickou práci. Zároveň směrnice zvýraznily i řadu vojenskoadministrativních funkcí těchto orgánů, které vyplývají z řádů, předpisů a rozkazů velitelů. Toto přesné vymezení vytváří současně lepší podmínky pro využívání kolektivních zkušeností ze stranické i vojenskoodborné činnosti. Směrnice pro práci ZO KSČ v ČSLA i Směrnice pro práci politických orgánů v ČSLA tak vyjádřily základní požadavky na všestranný rozvoj vnitrostranického života, který byl nezbytnou podmínkou realizace sjezdové linie v ozbrojených silách. Plnění těchto požadavků vytvářelo zábranu proti formalismu a byrokratickým metodám v činnosti jak jmenovaných politických orgánů, tak i v celé armádní stranické organizaci.

Konkretizace vojenskopolitické linie KSČ, vyjádřená v závěrech XIV. sjezdu KSČ, je obsažena v rozkazech, nařízeních a směrnicích ministra národní obrany a náčelníka HPS ČSLA. Velení armády při realizaci politiky strany kladlo v první řadě důraz na uplatňování závěrů marxisticko-leninské vojenské vědy v bojové a politické přípravě vojsk. Značnou pozornost věnovalo zavádění nejmodernější bojové techniky a jejímu ovládnutí v praktické bojové činnosti. Základem moderní vybavenosti naší armády se stala úzká spolupráce se Sovětskou armádou, která předávala nejen nejnovější vojenskou techniku, ale i praktické zkušenosti z jejího ovláda-

ní. Za pomoci Sovětského svazu vzrostla v uplynulých pěti letech palebná a úderná síla naší armády. Modernizaci řešily nejen PVOS a letectvo, ale nebývale se zvýšila palebná síla, manévrovost a odolnost i pozemních vojsk. Při řízení bojové činnosti se začala šířící uplatňovat výpočetní technika, která významně ovlivnila a zefektivnila činnost štábů. Současně se zaváděním nové výzbroje byla souběžně rozvíjena nebývalým tempem i učebně výchovná základna.

Zavádění nové techniky a její mistrné ovládnutí úzce navazuje na všestrannou komunistickou a vojenskou výchovu vojáků. Nezbytným předpokladem plnění třídních a internacionálních úkolů při obraně socialismu je vysoká morálně politická hodnota všech příslušníků armády. Jde o nepřetržitý výchovný proces, který neskončil obnovou základních leninských principů v životě armády po krizových letech 1968—69, ale který byl cyklicky opakován a rozvíjen v přípravě jednotlivých ročníků vojáků základní služby i jejich velitelů. Proto XIV. sjezd KSČ položil takový důraz na ideovou výchovu občanů i ve vztahu k uvědomělé obraně socialistické vlasti. Konkrétní podobu tomuto úsilí dalo plenární zasedání ÚV KSČ v říjnu 1972 svým úkolem formovat nového člověka — uvědomělého budovatele a obránce socialismu. Ideová výchova našich vojáků nesledovala jen upevňování a rozvíjení jejich kladných rysů, ale z hlediska třídně rozděleného světa především přispívala k formování jejich správné třídní orientace. Na tuto významnou výchovnou funkci armády pro značnou část naší mužské populace poukázalo i zasedání ÚV KSČ v červenci 1973, když zdůraznilo, že právě prostředím armády, náročná fyzická a odborná příprava, soustavné ideové výchovné působení v duchu vědeckého světového názoru výrazně ovlivňují zrání mladého člověka nejen z hlediska obrany země, ale i z hlediska jeho úkolů při výstavbě socialistické společnosti.

Ideologická práce v naší armádě v duchu linie XIV. sjezdu KSČ se stala základním nástrojem politického vlivu a vedení příslušníků armády. Tato práce postupně přispěla k tomu, že u naprosté většiny příslušníků ČSLA pevně zakotvily základní hodnoty socialismu, že se upevnil jejich světový názor a komunistické přesvědčení, jejich třídní uvědomění.

Významnou roli při zabezpečování bojové pohotovosti a v přípravě vojáků k plnění základních úkolů vojenské politiky strany sehrál velitelský sbor. Závěry XIV. sjezdu v tomto směru navázaly na

výsledky dosažené v jeho přípravě v období konsolidace a zvýraznily nutnost neustálé obnovy jeho třídně politickou základnu, kádrově jej posiloval mladými dělníky a rolníky a soustavně zvyšovat jeho odbornou a politickou připravenost. Tyto úkoly vystoupily zvláště do popředí v souvislosti s očistou velitelského sboru. Odchod té jeho části, která v krizových letech byla zasažena pravicovým oportunismem, přispěl k upevnění jeho morálně politické jednoty a zvýšil jeho připravenost k plnění náročných úkolů XIV. sjezdu KSČ. Nutná kádrová opatření však také prohloubila řadu problémů, které vyplynuly z nedostatečné pozornosti doplňování velitelského sboru v předchozích letech na nejvyšších důstojnických funkcích. Proto byla v první řadě v souvislosti s realizací závěrů XIV. sjezdu KSČ urychleně přijata mimořádná opatření ke kádrovému a třídnímu upevnění velitelského sboru. Vláda ČSSR schválila zřízení ročních důstojnických škol pro absolventy středních škol a především dvouletých důstojnických škol pro přípravu mladých velitelů. V průběhu studia frekventanti absolvovali středoškolská studia a zároveň se připravovali na funkce velitelů čet a rot, které měli plnit během další činné služby. Pozornost vojenských i civilních stranických orgánů byla soustředěna především na mladé členy a kandidáty strany a svazáky, kteří mají zájem o vojenské povolání. První běhy škol zahájily na podzim roku 1971 a do praxe nastupují jejich absolventi jako důstojníci v další činné službě od roku 1973. Nejlepší z nich po nutné praxi dostávají příležitost doplnit si vojenskoodborné znalosti studiem na vysokých vojenských školách a stát se důstojníky z povolání ČSLA.

Vedle doplňování nejvyšších článků velitelského sboru byla soustavně věnována pozornost i výběru kádrů do řídicích velitelských a náčelníckých funkcí. V duchu usnesení PUV KSČ ze 6. 11. 1970 byla při tom vždy uplatňována zásada jednoty političnosti, odbornosti, osobních kvalit a předpokladů velitelů být politickými vedoucími svých podřízených. Výraznější pozornost byla z tohoto hlediska věnována i přípravě kádrových rezerv. V tomto směru sehrály významnou úlohu vojenské školy, které byly přebudovány a přizpůsobeny současným potřebám armády, vyplývajícím z úkolů vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Na ucelenou soustavu středních vojenských škol navázala ucelená soustava vysokých vojenských škol, které připravují inženýrské, štábní a politické pracovníky pro útvary a svazky naší lidové armády.

Náročnost a složitost soudobé vojenské techniky i její příští vývoj kladou zvýšené požadavky nejen na vojáky, ale především na velitelské, technické i politické orgány. Proto v souvislosti s realizací závěrů XIV. sjezdu byl kladen takový důraz na jejich odbornou, pedagogickou a metodickou přípravu nejen na vojenských školách, ale i na zdokonalování obsahu a forem velitelské přípravy. Smyslem a cílem těchto opatření bylo rozvíjet vojenskoteoretické a vojenskotechnické myšlení velitelského sboru a vytvářet tak zároveň dostatečný prostor pro podněty k zabezpečování úkolů vysoké bojové pohotovosti. Správnost této cesty potvrzují nejen vystoupení jednotek a útvarů naší lidové armády na řadě společných cvičení v rámci Varšavské smlouvy, ale i praktické výsledky každodenního výcviku.

Plnění linie XIV. sjezdu KSČ v armádě v duchu pléna ÚV KSČ z listopadu 1974 komplexně zhodnotila celoaarmádní porada předsedů ZO KSČ v lednu 1975. Rozbor na tomto shromáždění potvrdil, že komunisté v armádě nejen dodržovali taktický postup stanovený sjezdem, ale že se aktivně spolupodíleli i na jeho konkretizaci v každé základní organizaci, v každé vojenské jednotce.

Základní směrnice XIV. sjezdu KSČ rozpracovaná na jednotlivých plenárních zasedáních ÚV KSČ orientovala armádní stranickou organizaci k plnění hlavních úkolů vojenské politiky KSČ. Celoaarmádní porada předsedů ZO KSČ kriticky posoudila dosažené výsledky v ČSLA a zdůraznila, že především díky soustavné péči vedení strany o problematiku obrany socialistické vlasti stala se naše lidová armáda v uplynulých letech opět pevnou součástí Varšavské smlouvy a spolu se Sovětskou armádou a ostatními socialistickými armádami spolehlivě zabezpečuje západní hranici socialistického společenství. Přiznání hospodářské výsledky v těchto letech umožnily, aby k plnění tohoto náročného úkolu byla vybavena nejmodernější bojovou technikou, která jí umožňuje plnit tento náročný internacionální úkol při obraně socialismu.

Důsledná ideová výchova vojáků i velitelů přispěla nejen k překonávání a paralyzování vlivu pravicových a antisocialistických sil, ale stala se základem vlastenecké a internacionální výchovy mladých občanů našeho státu. Jejich politické postoje nejlépe dokumentuje vystoupení našich jednotek na spojeneckých cvičeních a široká vlna iniciativy rozvíjená mezi našimi vojáky ke 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Výsledky socialistického soutěžení

v tomto jubilejním roce nejvýrazněji ovlivnily konkrétní plnění úkolů armády. V duchu kritické analýzy pléna ÚV KSČ z listopadu 1974 i celooarmádní porada předsedů ZO KSČ ukázala na řadu rezerv. Upozornila na nutnost upevňování vojenské kázně a organizovanosti života vojsk jako základního předpokladu ke zvyšování bojové připravenosti ČSLA, na další politicko-morální a psychologické zocelení vojáků a vojenských kolektivů, jehož výrazem je mistrné ovládání zbraní a bojové techniky, na racionalizaci a zefektivnění řídicí činnosti při velení a výchově vojsk.

Vzestup kvality naší lidové armády v uplynulých letech přinesl nejen uznání našich spojenců ve Varšavské smlouvě, ale projevilo se i výrazným zvýšením její autority u stranických a státních orgánů i mezi občany naší socialistické republiky. Jednání celooarmádní porady předsedů ZO KSČ v lednu 1975 i další celooarmádní stranické aktivity, které rozpracovávaly linie XIV. sjezdu KSČ, potvrdily, že pozitivní výsledky uplynulých pěti let byly dosahovány díky výraznému upevňování vedoucí úlohy strany v ČSLA. Komunisté v duchu Stanov strany, Směrnic pro práci organizací KSČ v ČSLA a Směrnic pro práci politických orgánů rozvíjeli aktivitu a iniciativu při zabezpečování bojové pohotovosti a současně posuzovali výsledky své činnosti. Tímto leninským přístupem k vojenským úkolům XIV. sjezdu KSČ sjednotili armádní stranickou organizaci, vytvořili z ní organizaci bojovou, ztotožněnou s vojenskou politikou strany a připravenou tuto politiku v čele všech vojáků realizovat. Svým úsilím ve všech

oblastech stranické činnosti armádní stranická organizace výrazně přispěla ke zvyšování bojové síly ČSLA a tím i zvýšení bojové síly celého socialistického společenství. Vojenská síla Varšavské smlouvy tak i za podpory našich ozbrojených sil přispívá k paralyzování agresivních sil imperialismu a vytváří příznivé vnější podmínky pro výstavbu vyspělé socialistické společnosti v naší vlasti a pro mír v Evropě i ve světě.

V současné době celá naše společnost žije problémy XV. sjezdu KSČ. Při této příležitosti hodnotí, jak se podařilo splnit závěry XIV. sjezdu. Dosažené výsledky v ekonomické, politické a ideologické oblasti potvrdily správnost a opodstatněnost vytyčované linie. Období mezi XIV. a XV. sjezdem KSČ bylo naplněno činnou prací naprosté většiny našich občanů, kteří pod vedením komunistů překonávali nejen následky krizových let, postupně řešili problémy nahromaděné již na přelomu let šedesátých, ale především svou iniciativou přispěli ke splnění náročného programu XIV. sjezdu strany a vytvořili tak spolehlivou základnu dalšího rozvoje vyspělé socialistické společnosti v naší zemi.

Svůj vklad do tohoto úsilí vložila i naše armáda. Pod vedením strany obnovila leninské principy své výstavby a stala se opět pevným nástrojem socialistického státu. Po boku Sovětské armády a armád ostatních socialistických států ve Varšavské smlouvě zajišťuje spolu s aktivní mírovou zahraniční politikou socialistického společenství mírové podmínky pro výstavbu socialismu v naší zemi.

Vliv materiálně technické základny socialismu na úroveň bojové pohotovosti ozbrojených sil

Imperialistické státy, přes mírové úsilí tábora socialismu, nadále pokračují ve válečných přípravách. Rozšiřují materiálně technickou základnu svých států, rozvíjejí svůj vojenskoekonomický potenciál, připravují podmínky pro rychlou přestavbu mírového hospodářství na válečné a zajišťují trvalý rozvoj všech článků válečné ekonomiky.

Vzhledem k trvalému nebezpečí agrese imperialistických států musí i socialistické státy, sdružené ve Varšavské smlouvě,

neustále zdokonalovat svou materiálně technickou základnu.

Požadavek na neustálé zdokonalování materiálně technické základny vyplývá z toho, že v soudobé válce zvítězí ta koalice, jejíž členské státy budou mít nejen pevné společenské zřízení a plnou podporu všeho lidu, ale které budou mít též vysoce rozvinutou materiálně technickou základnu, schopnou zabezpečit udržování početných stálých ozbrojených sil i další jejich několikanásobné zvětšení mobilizací.

Charakteristika materiálně technické základny socialistických států

V. I. Lenin ve svých dílech charakterizoval materiálně technickou základnu socialismu jako široce rozvinutou průmyslovou výrobu ve všech odvětvích národního hospodářství, založenou na nejnovějších vymoženostech vědy a techniky.

Tuto Leninovu tezi podrobně rozvinul XXIII. sjezd KSSS, který stanovil, že v podmínkách socialistického státu budujícího komunismus materiálně technická základna socialismu je: úplná elektrifikace země a na tomto základě zdokonalení techniky, technologie a organiza-

ce společenské výroby v průmyslu a v zemědělství, komplexní mechanizace výrobních procesů a jejich maximální automatizace, rozsáhlé využívání chemie, všestranné rozvíjení nových ekonomicky výhodných odvětví výroby, nové druhy energie a materiálu, organické sepětí vědy s výrobou, rychlé tempo vědeckotechnického pokroku, vysoká kulturně technická úroveň pracujících a dosažení značné převahy nad nejpokročilejšími kapitalistickými zeměmi v produktivitě práce.

Význam materiálně technické základny socialistických států pro rozvoj ozbrojených sil

V kapitalistických státech soukromovlastnické výrobní vztahy a způsob výroby přispívají k prohlubování všeobecné krize kapitalismu a ke stagnaci materiálně technické základny.

V socialistických státech socialistické výrobní vztahy a způsob výroby vedou k prudkému rozvoji ekonomiky, k dalšímu upevnění morálně politické jednoty lidu a k neustálému růstu materiálně

technické základny bez rizikových nebo kolísavých jevů. To vytváří pevný základ obranyschopnosti země, neboť silné a pevné hospodářství, vysoká úroveň průmyslu, zemědělství, vědy a techniky umožňuje rozvinout výrobu a vybavovat ozbrojené síly nejmodernějšími druhy zbraní, bojové techniky a potřebným množstvím materiálu všeho druhu.

Rozvinutá materiálně technická základna pozitivně ovlivňuje úroveň vojenské techniky, výstavbu ozbrojených sil (strukturu a formy organizace) a tím nepřímou vyvolává neustálý rozvoj strategie, operačního umění i taktiky. Tím vším materiálně technická základna přispívá k neustálému zvyšování bojové pohotovosti socialistických států.

Vztahy mezi materiálně technickou základnou a potřebami ozbrojených sil socialistického státu jsou určeny těmito základními principy: společenským vlastnictvím výrobních prostředků, plánovitým rozvojem národního hospodářství a vedoucí úlohou komunistické strany.

Společenské vlastnictví výrobních prostředků vylučuje nezdavou konkurenci v hospodářství a dovoluje soustředit veškeré úsilí k dosažení celostátního cíle.

Plánovitě řízení hospodářství přispívá k lepší hospodářské organizaci a dovoluje rychleji a racionálněji využít všech výrobních zdrojů země.

Jednotné vedení komunistickou stranou umožňuje vytyčit materiálně technické základně i strategii, společné cíle a koordinovat jejich činnost.

Všechny tyto tři principy výstavby materiálně technické základny mají rozhodující vliv na obranyschopnost země. Např. spojení zájmů rozvoje národního hospodářství a upevňování obranyschopnosti umožňuje na jedné straně přiblížit výrobu surovinovým zdrojům a spotřebitelům, hospodářské zvelebení zaostalých

oblastí země, plánovitě rozdělení pracovních sil mezi hospodářské oblasti podle plánu komplexního rozvoje hospodářství uvnitř každé hospodářské oblasti a na druhé straně umožňuje výhodné strategické rozvinutí, materiální a technické zabezpečení ozbrojených sil a jejich stálou bojovou pohotovost.

Nezbytnost vyspělé materiálně technické základny pro bojovou pohotovost a připravenost ozbrojených sil vyplývá z toho, že soudobá válka bude charakterizována ohromnou spotřebou materiálních prostředků. Zásoby výzbroje, bojové techniky, munice a materiálu nahromaděné v míru se velmi rychle vyčerpají již v počátečním období války, nehledě na to, že část těchto zásob může být vyřazena raketovými nebo leteckými údery nepřítele ve skladech nebo při přepravě na frontu ještě před jejím použitím.

Proto materiálně technická základna musí být schopna plynule nahrazovat ztráty zbraní, bojové techniky a materiálů všeho druhu, dodávat tyto prostředky bojujícím vojskům ve stále větším množství a kvalitě, rychle opravovat poškozenou techniku a současně nahrazovat ztráty vzniklé při přepravě hotových výrobků i ztráty vzniklé zničením nebo dočasným vyřazením z provozu některých továren nebo opravárenských závodů.

Z toho vyplývá, že v soudobé válce se bude vítězství získávat nejen na bojištích, ale i v týlu státu, v průmyslových podnicích. To vyžaduje, aby celý socialistický stát se při zahájení války přeměnil v jeden válečný tábor. K tomu je třeba, aby materiálně technická základna byla přebudována podle jednotného plánu obrany socialistického státu a celého socialistického společenství s cílem dosáhnout vysoké sladění činnosti všech odvětví průmyslu, dopravy, zemědělství a mobilizovat všechny zdroje země a racionálně jich využívat.

Materiálně technická základna socialistického státu — nezbytná podmínka rozvoje ekonomického, morálně politického a vojenského potenciálu

V souladu s rozvojem materiálně technické základny úměrně se rozvíjí ekonomický, morálně politický a vojenský potenciál.

Ekonomický potenciál tvoří souhrn ekonomických možností státu. Jeho úroveň závisí na společenském a státním zřízení a na konkrétních kvalitativních i kvantitativních ukazatelích národního hospodářství. Mezi tyto ukazatele např. patří systém hospodářské organizace společnosti, počet obyvatelstva, jeho kulturní úroveň a morálně politický stav, kapa-

cita průmyslu (zvláště těžkého průmyslu a odvětví významných pro zabezpečení války), úroveň vědy a techniky, výkonost všech druhů dopravy a spojů, úroveň rozvoje zemědělství, zásoby užitečných nerostů a surovin a stupeň jejich využití, stav financí, vnitřního a zahraničního obchodu, efektivnost ve využívání hospodářských zdrojů, úroveň produktivity práce a možnost jejího růstu apod.

Důležitým kritériem posuzování kvality ekonomického potenciálu je i jeho schopnost rychle zmobilizovat všechna odvětví

národního hospodářství pro potřeby války a důkladně využít všech svých ekonomických zdrojů. Socialistický společenský systém, který uplatňuje plánovitý proporcionalní rozvoj národního hospodářství, má v tomto směru oproti kapitalistickému společenskému systému nesporné přednosti.

Uvedené složky ekonomického potenciálu navzájem spolu úzce souvisí a musí být zkoumány vždy komplexně. Současně je nutné při hodnocení ekonomického potenciálu vždy brát v úvahu, že není pouhým souhrnem výrobních kapacit, zdrojů surovin, pracovních sil a jiných složek, ale že vychází ze společenského a státního zřízení a z hospodářského systému, tzn., že v podstatě vyjadřuje ekonomickou organizaci dané společnosti.

Ekonomický potenciál má pro obranyschopnost země zásadní význam. Zkušenosti z historie válek ukazují, že i když ozbrojené síly té které země utrpěly těžkou porážku, avšak zůstaly-li přitom zachovány jejich hlavní ekonomické základy i zdroje pro další vedení války a nebyla-li zlomena vůle lidu k boji, mohou být dočasně ztráty nahrazeny, bojeschopnost ozbrojených sil obnovena a dosaženo konečného vítězství.

Znalost ekonomických možností umožňuje velení ozbrojených sil již v míru ovlivňovat rozvoj těch druhů výroby, které jsou z hlediska obranyschopnosti státu rozhodující, doporučovat výstavbu komunikačního systému s přihlédnutím k potřebám ozbrojených sil a co nejracionalněji budovat ozbrojené síly (stanovit nevhodnější poměr jednotlivých druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jejich organizací a výzbrojí), stanovit směr vědeckotechnického rozvoje ozbrojených sil a vyzbrojovat ozbrojené síly nejmodernější technikou.

Znalost silných a slabých míst v ekonomice nepřítele umožňuje velení ozbrojených sil zvážit jejich vliv na průběh války a vést účinné údery na rozhodující ekonomická centra nepřítele.

Proto obsahem bojové činnosti vojsk není pouze boj a operace nebo jaderné údery k rozdrácení ozbrojených sil nepřítele, jeho živé síly a bojové techniky na bojišti, ale také údery na důležité ekonomické objekty a centra s cílem zničit jeho ekonomické zdroje a tím jej zbavit možnosti živit válku, zásobovat ozbrojené síly a obnovovat zničené svazky. Tím zlozit morálku lidu nepřátelského státu (koalice) a jeho vůli k odporu.

K zvýšení ekonomického potenciálu za války je již v době míru, při akutním nebezpečí rozpoutání války agresorem, hospodářství státu převáděno na válečnou vý-

robu. Válečná přestavba může zahrnovat: mobilizaci průmyslu, zemědělství, dopravy a spojů, výstavbu nových zbrojních průmyslových objektů a evakuaci ohrožených oblastí země, výstavbu silniční sítě, organizaci a nové rozmístění pracovních sil, přípravu a přeškolení výrobních kádru, mobilizaci všech potravinových zdrojů země a zavedení přísného normování spotřeby surovin. Uskutečnění finančních operací v zemi, emise cenných papírů, zavedení dalších daní a vnitřních půjček, přestavbu a nové rozdělení zahraničního obchodu, reorganizaci hospodářství apod.

Praktické problémy převedení ekonomiky země na válečné podmínky, rozšiřování vojenské výroby a produkce v období války apod. řeší státní a hospodářské plánovací orgány.

Morální politický potenciál je schopnost země, jejího lidu a ozbrojených sil vydržet a překonávat všechny útrapy a obtíže války a dovést ji až k úplnému vítězství. Zároveň je to schopnost státu organizovat materiální a politické zabezpečení k podpoře stálého vysokého morálního stavu armády a lidu.

Při formování morálního politického činitele má rozhodující úlohu politika, která vytváří nezbytné ideologické a hospodářské podmínky. Nejdůležitějším zdrojem morálního ducha je společenské a státní zřízení, sociální a politická stejnorodost zápolí země a jednota všech vrstev obyvatelstva.

Úroveň morálního politického potenciálu je podmíněna vztahem nejširších vrstev pracujících k existujícímu společenskému a státnímu řádu, k politice státu, cílům války, stupněm vlastenectví lidových mas, jejich celkovou kulturou, vědomím společenské zodpovědnosti, charakterem historicky vzniklých tradic i podmínkami života společnosti.

Při všech okolnostech, třeba i sebevíce příznivých, se morální duch sám od sebe nevytváří. K zabezpečení vysokého morálního potenciálu země a morálního ducha vojsk je nutná neustálá systematická organizační a politickovýchovná práce strany, různých masových organizací, státních orgánů a všech vojenských kádru.

Existující morální převaha může být anulována, není-li včas a správně zhodnocena, zvážena, použita a sladěna s možností na bojištích.

Vojenský potenciál je schopnost mít zcela soudobé ozbrojené síly vybavené a zabezpečené vším potřebným k úspěšnému vedení raketové jaderné války i války vedené klasickými zbraněmi a schopné zvítězit nad silným nepřítelem.

Je určován především palebnou silou ozbrojených sil, vybavených raketovými jadernými i klasickými zbraněmi, jejich kvantitativním i kvalitativním stavem a úrovní bojové pohotovosti. Patří sem i stupeň vycvičenosti záloh, jejich početnost, coby mobilizačního rozvinutí, soustředění a pohotovost k bojové činnosti i kvalita velitelských kádřů v činné službě i v záloze, úroveň rozvoje a celkový stav vojenské vědy a techniky i řada dalších ukazatelů, které vycházejí z požadavků soudobé války.

Prvkem vojenského potenciálu je též stav přípravy budoucích válečků, kvalita i realnost zpracování plánů vedení války. Ekonomický, morální a vojenský po-

tenciál jsou navzájem úzce spojeny a vzájemně se prolínají. Proto je nemůžeme zkoumat odděleně, ale vždy jen ve vzájemných souvislostech.

Při zvažování vztahů a závislostí mezi ekonomickým, morálním a vojenským potenciálem jsou ekonomické a politické morální vztahy a závislosti toho kterého státu ve vztahu k jeho vojenským možnostem určující.

Je nutné brát v úvahu, že velení ozbrojených sil nemůže dávat úkoly národnímu hospodářství, stejně jako nemohou orgány řídící ekonomiku bezprostředně předkládat požadavky velení ozbrojených sil. Vzájemná součinnost a sladění činnosti se uskutečňuje prostřednictvím státní moci.

Vztah vojenské vědy k materiálně technické základně

Vojenská věda by měla ve vztahu k materiálně technické základně plnit dva hlavní úkoly. Sledovat a navrhnout:

- jak racionálně využít materiálně technickou základnu pro nejučelnější výstavbu ozbrojených sil (z hlediska vojenského, ekonomického a technického) a pro nejučelnější vedení boje a operací;

- jak spolehlivě zabezpečit obranu ekonomických oblastí a objektů před napadením raketovým nebo leteckým úderem nepřítelů.

Aby mohla vojenská věda splnit tyto úkoly, musí mít jasnou představu o charakteru budoucí války, o jejím rozsahu, o úloze jednotlivých druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jaký druh zbraní, bojové techniky a materiálu bude vzhledem k charakteru války zapotřebí apod. Na základě toho doporučuje velení ozbrojených sil, s určitou perspektivou, vývoj zbraní a bojové techniky a lhůty jejich objednávání v národním hospodářství.

Vojenská věda by měla již v míru alespoň přibližně stanovit, jaké množství zbraní, bojové techniky a materiálu bude zapotřebí v prvních měsících války, aby v případě rozpoutání války agresorem byla materiálně technická základna připravena požadované množství plynule zabezpečit (aby měla pro to zabezpečeny suroviny, výrobní kapacitu a vyškolené pracovní síly). Neplánované přeorientování výroby, zavedení nové technologie a přepracování plánů výroby je časově náročné a mohlo by plynulé zásobování vojsk chrozit.

Vojenská věda musí též sledovat a doporučovat dodržování zásady unifikace různých druhů dopravní a speciální techniky, různých zařízení a přístrojů tak, aby mohly být používány v ozbrojených silách

i v civilním životě jedny druhů dopravní techniky, mohla být zavedena sériová výroba a zabezpečena součástková základna.

Veliký politický, hospodářský i strategický význam má rozmístění výrobních sil, především těžkého průmyslu, na celém území státu. Proto musí socialistická vojenská věda při rozvíjení vztahů mezi potřebami ekonomiky státu a potřebami ozbrojených sil navrhnout opatření a přiblížit k těmto požadavkům:

- přiblížit výrobu surovinovým zdrojům a k oblastem spotřeby průmyslových a zemědělských výrobků,

- zvelebit hospodářství dříve zaostálých národnostních oblastí,

- dosáhnout plánovitosti územní dělby práce mezi ekonomickými oblastmi spolu s komplexním rozvojem ekonomiky v těchto oblastech,

- plánovitě rozmísťovat průmysl v zemi tak, aby sblížovalo zemědělství s průmyslem a aby byl odstraněn podstatný rozdíl mezi městem a vesnicí,

- upevňovat obranyschopnost země.

Vojenská věda musí mít zájem na účelném rozmístění výrobních sil proto, aby mohlo být v případě války co nejlépe využito válečné produkce a aby byly hospodářské objekty uchráněny před nepřátelských útokem a bylo vyřešeno nejvhodnější komunikační spojení (železnice, silnice, vodní doprava) pro přepravu materiálu na předpokládaná válčiště.

Proto vojenská věda doporučuje, aby produkce kompletních výrobních i jednotlivých důležitých agregátů a jejich součástí byla decentralizována do několika ekonomických oblastí tak, aby při vyřazení jednoho závodu mohl jeho produkci

převzít ihned obdobný závod v jiné oblasti.

Konkrétní rozhodnutí těchto otázek navrhuje národohospodářské orgány.

Obrovská potřeba nejrůznějších technických a materiálních prostředků (zbraně, bojová technika, munice, PHM, výstroj, potraviny, zdravotnický materiál apod.) za války může být kryta jediné tehdy, je-li široce rozvinuta válečná výroba. Proto musí vojenská věda uvažovat i o reálných možnostech pracovních sil.

Včasné sestavení možností pracovních sil pro případ války má velký národohospodářský i vojenský význam. Musí vycházet z těchto požadavků:

- zabezpečovat doplnění ozbrojených sil mobilizací,
- zabezpečit chod válečné výroby a dopravy,
- zabezpečit obnovu závodů, továren, železničních uzlů, letišť, mostů a jiných objektů nezbytných pro funkci materiálně technické základny.

Proto vojenská věda musí být informována o celkovém stavu a přípravě pracovních sil a aktivně se podílet na řešení všech otázek, které se týkají rozdělování pracovních sil za války. Aby vojenská věda mohla správně stanovit vzájemný poměr mezi počtem záloh mobilizovaných pro ozbrojené síly a zálohami ponechanými pro zabezpečení výroby národnímu hospodářství nebo pro obnovu poškozených továren, musí sledovat rozvoj produktivity práce, která má podstatný vliv na zvyšování či snižování počtu pracovních sil ve výrobě.

O vzájemném poměru mezi zálohami mobilizovanými pro ozbrojené síly a zálohami ponechanými v národním hospo-

dářství k zabezpečení válečné výroby rozhoduje vedení státu.

Při zkoumání rozvoje materiálně technické základny a jejího vztahu k potřebám ozbrojených sil vystupuje do popředí též příprava válčiště, která má velký význam pro rozvíjení, přeskupování a zásobování vojsk a vedení války zejména v jejím počátečním období. Příprava válčiště v současných koaličních podmínkách vedení války se řeší centrálně podle jednotného, společného plánu. Některá opatření přípravy válčiště plní ozbrojené síly, jiná plní národohospodářské orgány. K takovým opatřením patří budování letišť, železnic, silnic, potrubí pro přepravu pohonných hmot, přizpůsobování vodních cest pro intenzivnější přepravu, budování elektráren a elektrického vedení, budování opravárenských a zdravotnických základen, podniků potravinářského průmyslu, stavebních hmot apod.

Velký význam pro rozvoj válečné výroby má zabezpečení surovin. Náš stát sám o sobě nemá dostatečnou surovinovou základnu. Tím více vystupuje do popředí význam spojenectví ČSSR se Sovětským svazem, který má nevyčerpatelné zásoby všech nezbytných surovin.

Můžeme tedy říci, že vojenská věda musí mít jasnou představu o tom, jaký průběh bude mít mobilizace národního hospodářství, jakým tempem se bude rozvíjet válečná výroba, jaké obtíže mohou nastat v národním hospodářství za války a jaký vliv budou mít tyto obtíže na bojovou pohotovost a připravenost ozbrojených sil.

Znalost těchto problémů umožňuje, aby velení ozbrojených sil mohlo vypracovat reálné plány vedení operací a neodtrhlo se přitom od materiálně technické základny.

Integrace materiálně technické základny socialistických států — nezbytný předpoklad zvyšování bojové pohotovosti

Úspěšné rozvíjení materiálně technické základny socialistických států a jejich vzájemná spolupráce vytváří optimální podmínky nejen pro další všestranný rozvoj hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci, ale je zárukou i neustálé se zvyšující bojové pohotovosti ozbrojených sil jednotlivých socialistických států i spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy v celku.

Postupná realizace komplexního programu zdokonalování spolupráce a rozvoje integrace socialistických států přijatá na XXV. zasedání Rady vzájemné hospodářské

pomoci v r. 1971 umožňuje dát do služeb socialistické a komunistické výstavby obrovské rezervy mezinárodní specializace a kooperace výroby a spojenými silami urychlit vědeckotechnický pokrok. To umožňuje dále kolektivně zvyšovat bojovou pohotovost a připravenost k obraně socialistických zemí, stanovit a realizovat společnou vědeckotechnickou politiku a určit perspektivu dalšího vývoje zbraní a bojové techniky.

Integrace materiálně technické základny socialistických států zabezpečuje trvalý vzestup ekonomického potenciálu v jednotě národních i mezinárodních zájmů.

Výsledky rozvoje materiálně technické základny ČSSR pro ČSLA

Československá socialistická republika pod vedením Komunistické strany cílevědomě rozvíjí svou materiálně technickou základnu. Tím jsou vytvářeny příznivé podmínky k neustálému zvyšování bojové síly, bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA. Harmonicky se rozvíjejí všechny druhy vojsk a speciálních vojsk a služeb. Pozemní vojsko, letectvo a vojsko PVOS mají všechny nezbytné prostředky k úspěšnému vedení boje.

Výzbroj a technika svým složením a možnostmi zajišťuje splnění všech strategických, operačních a bojových úkolů. Zaváděná nová bojová technika zvyšuje palebnou a údernou sílu a manévrovost, zabezpečuje odolnost a ochranu vojsk proti zbraním hromadného ničení.

Do výzbroje všech druhů vojsk a speciálních vojsk jsou zaváděny různé automatické systémy, radioelektronika, výpočetní technika. Rozšířila se základna pro mechanizaci procesů bojové činnosti a a zkvalitnil se systém toků informací nezbytných pro uvědomování vojsk i štábů o uvádění do zvýšených stupňů bojové pohotovosti i pro rozhodovací činnost velitelů. Podstatně byl zpevněn systém vedení.

V týlových službách byly vysokým stup-

něm paletizace a využitím nových technických prostředků pro manipulaci materiálem všeho druhu uvedeny do pohotovosti zásoby materiálu všeho druhu.

V technické službě byl zkvalitněn racionálně provozní systém, zdokonaleno konzervování a rychlé odkonzervování uložené bojové techniky. Byla přijata účinná organizační i technická opatření ke kvalitnějšímu, hospodárnějšímu a rychlejšímu ošetřování a opravování poškozené techniky, což přispělo k rychlému návratu nepojízdné techniky k jejímu bojovému použití.

Byla zmodernizována učebně výcviková základna a vytvořeny podmínky pro vyšší technické myšlení vojáků a pro získání pevných návyků pro ovládání soudobé bojové techniky, zbraní, přístrojů a zařízení.

Výrazné progresivní úspěchy ekonomiky, vědy a techniky a stále více se upevňující politická, organizační a akční jednotnost našeho lidu jsou zárukou, že program vytyčený KSČ v budování materiálně technické základny socialismu a v zabezpečování obranyschopnosti ČSSR a celého tábora socialismu bude v součinnosti s našimi spojenci ve Varšavské smlouvě splněn.

Vysoká bojová pohotovost a připravenost ozbrojených sil je plně závislá na rozvoji materiálně technické základny, která umožňuje plně rozvinutí ekonomického, politického a vojenského potenciálu státu.

Charakter soudobé války vyžaduje, aby příslušníci velitelského sboru znali základní vztahy a souvislosti mezi materiálně technickou základnou a stavem bojové pohotovosti a připravenosti ozbrojených sil a v rámci svého funkčního zařazení dovedli tyto vztahy a souvislosti rozvíjet tak, aby bojová pohotovost a připravenost ozbrojených sil byla neustále zkvalitňována.

Základem pochopení těchto souvislostí je znalost marxisticko-leninské ekonomiky a dovednost její aplikace na každodenní život vojsk.

V tomto krátkém pojednání jsem mohl uvést jen některé souvislosti mezi výstavbou materiálně technické základny socialistického státu a upevňováním bojové pohotovosti.

Cílem bylo ukázat především na ty vztahy, které jsou nutné pro pochopení obsahu dalších pojednání o bojové pohotovosti, která budou zveřejněna v dalších číslech Vojenské mysli.

K problému modernizácie prípravy veliteľov a štábov z prieskumu a cudzích armád

Prieskumy vedomostí veliteľov a dôstojníkov štábov, predovšetkým taktického stupňa, ukazujú, že neodpovedajú veľkej starostlivosti a prostriedkom, ktoré sa na ich rozvoj v podmienkach našej armády vynakladajú. Doterajšia štruktúra prípravy veliteľov a štábov v oblasti prieskumu a cudzích armád zostala bez zmien. Kvalitatívne sa síce zmenili ciele prípravy v súhlase s potrebami budovania ľudovej armády, ale doterajšie koncipovanie obsahu nevyriešilo závažný problém prefaženia dôstojníkov pamäťovým učením. Neustále trvá stav, že na prieskum a cudzie armády je u rôznych štábov, u rôznych druhov vojsk venované málo času i málo pozornosti. Preto snahy riešiť rozpor medzi cieľami a výsledkami prípravy z prieskumu a cudzích armád predlžovaním doby nemohli priniesť rozuzlenie podstatného

problému, ako zvýšiť účinnosť v tejto oblasti. Základný rozpor, ktorý najvýraznejšie hýbe súčasné myslenie v oblasti prípravy veliteľov a štábov, je rozpor medzi jej obsahom a metódami. Tento rozpor vidím predovšetkým v sústavnom narastaní látky, častých zmenách problematiky a v existujúcej sústave výcvikových a vyučovacích metód.

Jeho riešenie je nielen otázkou zdokonaľovania výcvikových metód, ale aj otázkou nového výberu a usporiadania obsahu a látky prieskumu a cudzích armád. Naše úsilie podať určitý obraz postupnej modernizácie prípravy veliteľov a štábov z prieskumu a cudzích armád treba chápať podmienené v tom zmysle, že aj tu ide o systém gnozeologicky obmedzený, len relatívne uzavretý.

Niektoré hľadiská modernizácie a efektívnosti vyučovania

V súčasných podmienkach, kedy revolúcia vo vojenstve stále prenikavejšie ovplyvňuje vojenskú teóriu i prax, kedy tempo technického rozvoja urýchljuje vojenské javy a núti veliteľov, štáby i ostatných dôstojníkov pracovať vo všetkých

oblastiach rýchlejšie a kvalitnejšie, je požiadavka podstatného skvalitnenia a zefektívnenia veliteľskej prípravy mimoriadne aktuálna.

Zvyšovanie náročnosti na úroveň vzdelania a znalosti dôstojníkov a štábov najmä

v oblasti prieskumu a cudzích armád vyžaduje, aby sa intenzívne skúmali a rozpracovali spôsoby a prostriedky, ktoré pomôžu zvyšovať úroveň prípravy veliteľov a štábov.

Pojem efektívnosti vyjadruje úsilie upraviť prípravu veliteľov a štábov tak, aby si účastníci týchto podujatí osvojovali nové poznatky pokiaľ možno s najmenšou námohou a v najkratšom čase. Tým je do určitej miery podmienená i modernizácia prípravy.

Vychádzame i zo zistenia, že počet hodín stanovený v príprave veliteľov a štábov sa z hľadiska výchovného a vzdelávacieho efektu náležite nevyužíva. Z tohoto zistenia sa nám vnucuje pohnútko hovoriť o nutnosti zlepšiť vyučovacie a výcvikové metódy a formy organizácie prípravy, pomocou ktorých by sa mohli dosiahnuť lepšie výsledky, alebo by sa mohol skrátiť čas.

Efektívnosť prípravy však vyjadruje aj vzájomný pomer medzi použitými prostriedkami a dosiahnutými výsledkami. Pri tom pod pojmom prostriedok rozumieme čas, energiu (vynaloženú náčelníkom, aby sa dosiahli dobré výsledky), materiál, technické prostriedky, špeciálne cvičišťa, učebné kabinety, učebné stroje a pod.

Pri prudkom tempe a nesmiernom rozsahu látky a obmedzenej ľudskej pamäti a času musíme vyzdvihnúť ako určujúci moment podstatné skrátenie časovej dimenzie pri osvojovaní určitého komplexu informácií. Toho môžeme dosiahnuť jedine zdôvodnenými zásahmi do tradičnej štruktúry prípravy veliteľov a štábov na všetkých stupňoch velenia.

Vyššia efektívnosť a lepšia kvalita výsledkov prípravy veliteľov a štábov je nielen otázkou uplatnenia vyšších nárokov na prácu veliteľov a náčelníkov, respektíve pripravovaných dôstojníkov. Tento proces je okrem iného podmienený najmä dĺžkou prípravy a priebehom praxe, materiálno-technickým zabezpečením, počtom účastníkov školenia v skupinách a pod.

Efektívnosť prípravy veliteľov a štábov nemôžeme riešiť iba modernizáciou materiálno-technickej základne. Zriadenie a vybavenie odborných kabinetov, učební, laboratórií, cvičísk a stredísk velenia mo-

dernými technickými prostriedkami je len jednou z určujúcich, nie však rozhodujúcich, podmienok zvýšenia jej účinnosti.

Skúsenosti posledných rokov výrazne ukazujú, že podstatné zlepšenie výsledkov prípravy veliteľov a štábov z prieskumu a cudzích armád nemôžeme dosiahnuť čiastkovými zásahmi a úpravami doterajšieho systému, ale výstavbou kvalitatívne nového modelu vyučovacej činnosti. To znamená prípravu orientovať tak, aby nielen najúspešnejší, ale všetci dôstojníci aj keď na rozdielnej úrovni mohli z nej vytážiť maximum.

To predpokladá:

1. Stálu návaznosť činnosti pripravovaných dôstojníkov, ktorá by bola podchytená v Organizačných smerniciach pre prípravu vojsk, respektíve v Plánoch bojovej a politickej prípravy s tým, že by bolo stanovené, čo z danej oblasti dôstojníci (rôzne vojenskej odbornosti a rôznych funkcií) majú zvládnuť.

2. Systematickosť a logickosť preberanej látky. Tú by sme mali zabezpečiť vypracovaním päťročných plánov prípravy.

3. Sústavu metód používaných v príprave veliteľov a štábov doplniť o programové a problémové vyučovanie.

Do skupiny metód výcviku veliteľov a štábov patria všetky metódy, ktoré sa používajú v príprave budúcich veliteľov a príslušníkov štábov vo vojenských školách, ale aj v príprave veliteľov a štábov u vojsk. Tieto metódy sú zamerané jednak na prípravu veliteľa, alebo príslušníka štábu ako jednotlivca, jednak na prípravu a zladovanie činnosti skupín, oddelenia štábov a veliteľstva. Doterajšie chápanie vymedzuje jej podstatu iba vo vzťahu k výcviku, k príprave veliteľov a štábov k činnosti riadiaceho, ale neberie príliš ohľad na aktivitu, ani na vzťah metód k ostatným činiteľom prípravy.

Základné metódy v príprave veliteľov a štábov môžeme používať v najrôznejších spojeniach a podobách za mnohostranného spojovania s uvedenými technickými prostriedkami vyučovania. Na efektívnosť prípravy budú mať vplyv najmä vtedy, ak sa v nich uplatnia spôsoby rozvoja logicko-myslienkových operácií, pre ktorú programové a problémové vyučovanie vytvára mimoriadne priaznivé podmienky.

Programové vyučovanie ako súčasť systému riadenia prípravy veliteľov a štábov

Tradičné vyučovacie a výcvikové metódy vo svojich výsledkoch ukazujú že:

a) úspechy pripravovaných vojenských kolektívov sú predovšetkým zásluhou veľmi úspešne pracujúcich dôstojníkov (jednotlivcov),

b) značná časť účastníkov prípravy veliteľov a štábov, stojacích na dolnej hranici výkonu, je naďalej pasívna,

c) miera využitia pracovného času v príprave veliteľov a štábov je pri niektorých zamestnaniach na nízkej úrovni a nevyhnutne znižuje jej efektívnosť,

d) stále prevláda verbalizmus, mechanické osvojovanie nových poznatkov, hoto-
tových poučiek, pravidiel a zásad noriem a čísiel; monotypnosť a stereotypnosť.

Snaha zrýchliť tempo prípravy, zapojiť i slabšie prospeievajúcich, menej schopných dôstojníkov do aktívneho osvojovania nových poznatkov, sformovať u všetkých účastníkov zručnosti a návyky postupne sa rozvíjajúcej samostatnej práce, vedie k zavádzaniu programového vyučovania.

Z praxe vieme, že rozhodujúcim predpokladom úspechu veliteľa (náčelníka) a pripravovaných dôstojníkov je presné usporiadanie látky, v našom prípade predmetu prieskumu a cudzích armád podľa jej logickej postupnosti. Preto vypracovanie celkového programu predmetu bude v podmienkach prípravy veliteľov a štábov.

V programovom vyučovaní sa materiál zacielfuje na pripravovaných dôstojníkov. V ňom sa dopredu prihliada k logike ich práce. Látka sa zadeľuje tak, aby dôstojník mohol krok za krokom (krokovať), v istej logickej postupnosti dostávať informáciu, cvičiť sa v uplatňovaní a upevňovaní vedomostí a overovať si kvalitu ich osvojenia. Programové vyučovanie súvisí s uplatnením kybernetických

poznatkov a metód v pedagogickej činnosti. Programové vyučovanie nepopiera vedúcu úlohu učiteľa (náčelníka) v príprave. Môžeme ho pokladať za účinné iba vtedy, keď sa spája s inými vyučovacími alebo výcvikovými metódami.

Doterajšie skúsenosti z programovej výučby prieskumu a cudzích armád ukazujú, že programové úlohy žiadali od poslucháčov:

a) doplniť vo formuláciách vynechané pojmy, symboly, vzorce, čísla a pod.,

b) doplniť neúplné náčrty, grafy, schémy bojových zostav nepriateľa a vedenia prieskumu,

c) vybrať správnu odpoveď z niekoľkých možných alternatív.

Okrem týchto požiadaviek boli to úlohy žiadajúce súvislú odpoveď formulovať pravidlo, zásadu a princíp príkladom a naopak, na príklade objasniť pravidlo, vyjadriť vzťahy medzi osvojenými faktami, uskutočniť určité logické postupy a pod.

Skúsenosti ukazujú, že idea programovej výučby smeruje v podstate k realizácii progresívnych snáh a princípov aj v odbore prieskumu a cudzie armády. Ako určujúce požiadavky pre programovú výučbu predmetu prieskumu a cudzie armády môžeme stanoviť cielavedomosť, plánovitosť, systematickosť a postupnosť, logickú, návaznosť obsahu i jednotlivých fáz vo veliteľskej príprave.

Východiskom programovej úpravy látky je poznanie, že sa príprava veliteľov a štábov uľahčí najmä keď sa predmet prieskumu a cudzie armády dôsledne prepracuje, logicky upraví a usporiada. To však vyžaduje presnú, detailnú analýzu a usporiadanie učiva. Program, prípadne štruktúra obsahu výučby prieskumu a cudzích armád a spätná väzba v jej riadení sú v príprave veliteľov a štábov uskutočniteľné aj keď nie v celom rozsahu a ihneď.

Problémové vyučovanie ako forma prípravy veliteľov a štábov

Požiadavky postupnej modernizácie výučby prieskumu a cudzích armád nútia skúmať i možnosť ako zvýšiť jej účinnosť v podmienkach prípravy veliteľov a štábov.

Prudký vzostup a príliv informácií o nepriateľovi a prieskumu spôsobuje dô-

stojníkom ťažkosti pri ich sledovaní a osvojovaní samostatným štúdiom i v doterajších formách prípravy. Preto sa v protikladu k tradičnému pamäťovému osvojovaniu hotových poznatkov dostáva do popredia rozvoj myslenia a rozumových schopností dôstojníkov a jeho adekvát-

ny problémový prístup k osvojovaniu nových poznatkov v príprave veliteľov a štábov.

Zo skúsenosti i z psychológie vieme, že proces myslenia nadobúda zvlášť silnú intenzitu vtedy, keď sme postavení pred nutnosť riešiť určitý problém (najmä ak ide o existenčne dôležitý problém). Vtedy aktivizujeme všetky svoje skúsenosti a schopnosti, akým spôsobom tento problém vyriešiť. To znamená, že vytvoríme podmienky pre intenzívne myslenie určitých dôstojníkov a to tak, že pred nich postavíme nejaký (predom starostlivo vybraný) problém, ktorý budú nútení riešiť.

Problém je tedy určitá úloha, ktorá je svojou podstatou i zložitou primeraná intelektuálnym schopnostiam pripravovaných dôstojníkov. Problém treba chápať ako prekážku teoretickej alebo praktickej povahy, ktorá vyvoláva skúmaný postoj subjektu a vedie k obohateniu jeho vedomostí. Vytváranie problémových situácií je účelné i v príprave veliteľov a štábov pri riešení úloh z prieskumu, spravodajského zabezpečenia, z informačnej činnosti najmä pri zhodnocovaní činnosti a možnosti nepriateľa a pri formulácii jeho pravdepodobného zámyslu a pod. Jej hlavným zmyslom je aktivizovať myšlienkovú činnosť účastníkov, provokovať ich kombinačné schopnosti a tvorivosť.

Osvojovať obsah prieskumu a cudzích armád môžeme na úrovni faktov alebo na úrovni vzťahov.

V okruhu faktov determinuje proces osvojovania logiky pamäti. Na úrovni vzťahov sa dominantným stáva logika myslenia a tá je hybnou silou aktivity logicko-myšlienkových operácií vo vedení pripravovaných dôstojníkov, prirodzene za podmienok, že sa realizuje na základe problémových situácií. Riešenie problému v oblasti prieskumu a cudzích armád postupuje v relatívne uzavretých fázach.

Vstupnou fázou je objavenie problému, keď sa pripravovaný dôstojník dostáva do problémovej situácie, ktorú má riešiť. Je prirodzené, že tu nejde o náhodný problém, ale o predom pripravený. Nevyhnutnou podmienkou ďalšieho postupu je analýza problémovej situácie. Napr. pri riešení každého problému z oblasti prieskumu a cudzích armád sa predpokladá ako samozrejmé, že dôjde najsamprv

k obecnému zoznámeniu sa s ním v celku. Pripravovaný dôstojník musí študovať daný problém nie osamotene, ale v súvislosti so všetkými styčnými otázkami, ktoré obdržali od vedúceho. Začína tu pracovať so značným množstvom predom nazhromaždených údajov. Môže tu teda zužitkovať predom nazhromaždenú skúsenosť. V myslí si vytvára napríklad celý refaz budúcich činností nepriateľa. Skúma úlohu a miesto nepriateľa v záujmovom priestore. Ujasňuje si, na ktorom smere, s akým cieľom nepriateľ povedie boj a orientačne predvída charakter nastávajúcej činnosti. Potom na základe tohoto rozboru v úlohe veliteľa, náčelníka štábu, zpravodajského náčelníka a pod. môže zostaviť obecný plán práce pre zložku, na čelo ktorej je pri príprave postavený s určením času, splnenia a vykonávateľov. Jadrom aktívneho prístupu k problému ako vidno je konštrukcia, zdôvodnenia a aplikácia predbežnej hypotézy.

Na základe kvalitného neunáhleného zbečnenia prvej úlohy pristúpi dôstojník k riešeniu ďalších etáp. Tak napr., aby s javmi nepriateľa mohlo byť pracované, aby ich bolo možné dávať do súvislosti treba predom vedieť, čo má byť o nepriateľovi zisťované, zbierané a registrované. Potom treba vedieť, čo ktorý jav môže znamenať. To musí byť zabezpečené jednak teoretickými predpokladmi pripravovaných dôstojníkov, ako sú znalosti obecné platných zásad (organizácia vojsk, vlastnosti zbraní, vedenie boja nepriateľom a pod.) a jednak ich praktickými skúsenosťami. Tým sa môže zabezpečiť splnenie ďalšej čiastkovej úlohy — vysvetlenie faktov (informácií) o nepriateľovi. Ide o odhalenie vzájomných vzťahov pravdivého od falošného, možného od nemožného a nakoniec o postavenie hypotézy o nepriateľovi. Svoju hypotézu musí pripravovaný dôstojník preveriť spresňovacími skúškami, t. j. novými informáciami o nepriateľovi, ktoré obdrží od vedúceho. Načrtnutá všeobecná schéma postupu činnosti pri riešení problému má ako vidno špecifické črty, ktoré jej vtíska osobitosť prípravy z oblasti prieskumu a cudzích armád. Z logického hľadiska je dôležité, že dominujúcim logickým prostriedkom predbežného riešenia sledovaného problému je dedukcia.

Hromadenie poznatkov na riešenie problému, formulácia hypotéz a ich konfrontácia s osvojenými faktami a pravidlami, to sú všeobecné predpoklady skupinových zamestnaní, ktoré sa môžu veľmi dobre uplatniť pri veliteľskej príprave v oblasti prieskumu a cudzích armád. Skupina dôstojníkov (štáb, oddelenie, veliteľstvo) sa tak stáva nástrojom aktivity a samostatnosti, pozorovania názorov a nápadov, konfrontácie rôznych riešení, pre koncepciu moderného riadenia prípravy veliteľov a štábov môžeme použiť analógiu s najrozšírenejšou formou činnosti vševojskového štábu v poli. Tu sa v podstate uskutočňuje najvyššia forma vzájomných vzťahov, spolupráca založená na vzájomnej podmienenosti výsledkov jed-

notlivých dôstojníkov štábu. Pri práci v poli jeden štábný pracovník je závislý na druhom.

Dôstojníkov a štáby môžeme systematicky poučovať o spolupráci nielen slovami, zdôvodňovaním nevyhnutnosti vzájomnej súčinnosti alebo príkazmi, ale aj zámerným upravovaním prípravy na platforme vzájomnej spolupráce pri riešení obecných úloh v skupinách.

V predmete prieskumu a cudzie armády nie je problémový prístup vo svojej podstate úplnou novinkou. Ťažšie, ale o to záslušnejšie je jeho rozvinutie v príprave veliteľov a štábov, kde v predmete prieskumu a cudzie armády tradične dominujú metódy oznamovacie a pamäťového osvojovania.

V daných podmienkach stavu a úrovne prípravy veliteľov a štábov z prieskumu a cudzích armád nie je možné očakávať, aby sa problematika jej efektívnosti a modernizácie vyriešila ihneď a v celej šírke. Úsilie jej riešenia pokročilo už natoľko, že môžeme vniesť mnoho nových pohľadov v prospech jej skvalitne-

nia. Význam príspevkov k problému postupnej modernizácie prípravy a štábov spočíva predovšetkým v tom, že môže priniesť nové podnety a motívy pre tvorivú iniciatívu veliteľov a náčelníkov rôznych stupňov. Každé úsilie o komplexnejšie vymedzenie a rozpracovanie daného problému tomu len napomáha.

K PLÁNOVÁNÍ ÚTOČNÉ OPERACE

V článku se budu zabývat především otázkami souběžné práce velitelů a štábů při přípravě rozhodnutí a plánování útočné operace.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že otázkám souběžné práce při přípravě rozhodnutí a při plánování útočné operace věnujeme na všech stupních značnou pozornost. Vyskytují se však některé problémy nedostatečné teoretické ujasnění i praktické aplikace přijatých zásad.

Ve vojenském umění států Varšavské smlouvy jsou tyto otázky rozpracované a je na jejich obsah vcelku jednotný názor. V tomto duchu jsou interpretované i v našich vojenských školách a na zaměstnáních MNO s vedoucími funkcionáři ČSLA. Naproti tomu se často v praxi střetáváme se starými návyky, které svojí setrvačností v myšlení některých funkcionářů narušují proces souběžné práce na přípravě rozhodnutí při plánování operace. Víme, že celý proces souběžné metody se rozvíjí na stupni frontu a armády po obdržení směrnice nadřazeného stupně za prvé na základě zámyslu a za druhé na základě rozhodnutí velitele (F-A) a jeho pokynů.

Nemluvíme zde o nějakém hrubém zámyslu a předběžném rozhodnutí, se kterými se však v praxi přípravy velitelů a štábů stále střetáváme. Zde nejde jen o nejasnost v používání pojmů, i když každý pojem ve vojenské terminologii musí vyjadřovat přesný a jednoznačný obsah. Tato nejasnost a nepřesnost má i praktický dopad v podobě podstatného narušení souběžné metody práce při přípravě rozhodnutí velitele. Velitel, který rozvine práci podřízených jen na základě nějakého povrchně promyšleného a nezdůvodněného hrubého zámyslu (nebo jen na základě předběžného rozhodnutí), riskuje, že po dalším všestranném zvážení podstatných souvislostí a možností stran na základě propočtů bude muset svůj „hrubý zámysl“ („předběžné rozhodnutí“) podstatně měnit a tím začínat celou práci na přípravě rozhodnutí znovu.

Jaké jsou tedy současné názory na tuto problematiku?

Bezprostřední příprava útočné operace armády začíná s obdržením operační směrnice velitele frontu, která pro armádu stanovuje cíl operace, úkol k účasti v prvním jaderném úderu frontu, bližší úkol a další úkol. K zabezpečení cílevědomé a sladěné práce v období bezprostřední přípravy operace zpracovává štáb armády kalendářní plán přípravy operace, ve kterém zahrnuje tato hlavní opatření: Přijetí rozhodnutí, zpracování plánu operace, příprava prvního jaderného úderu, k udržení vysoké bojové pohotovosti vojsk, k průzkumu, k doručení úkolů a k přípravě vojsk na jejich splnění, k překrytí státní hranice, k ženíjní přípravě výchozího prostoru pro útok, k rozvinutí míst velení a spojovacího systému, k organizaci týlu, soustředění, rozdělení zásob a k jejich ukrytí.

Bezprostřední příprava první útočné operace armády bude probíhat zřejmě při náhlém ostrém zhoršení mezinárodní situace a tím i vzniku bezprostřední úhrozy napadení. Za těchto podmínek může vzniknout potřeba původně stanovené úkoly armádě upřesnit nebo úplně změnit. To vyvolá nutnost upřesnit přijaté rozhodnutí i plán operace a uskutečnit další opatření k přípravě operace. Může vzniknout i taková situace, že přípravu útočné operace budeme zakončovat v době, kdy první sledy, letectvo a PVO už povedou bojovou činnost.

V závislosti na podmínkách pro přípravu operace, používáme i těmito podmínkám odpovídající metody práce velitelů a štábů při tvorbě rozhodnutí a plánování operace. V podstatě hovoříme o dvou základních metodách této práce: Při dostatku času = postupná metoda, při nedostatku času = souběžná metoda. Tato souběžná metoda, jak ukazuje praxe přípravy velitelů a štábů, umožňuje štábu armády splánovat útočnou operaci za 10–12 hodin od přijetí operační směrnice velitele frontu.

Základními prvky metody souběžné práce při přípravě rozhodnutí velitele armády jsou: prostudování operační směrnice velitele frontu a ujasnění úklu; stanovení doby, obsahu i rozsahu údajů, které mají předložit náčelníci velitelů armády při přípravě rozhodnutí; operační orientace; zhodnocení situace v rozsahu potřebném pro přijetí zámyslu; vyhlášení zámyslu a doručení předběžných nařízení; důkladné zhodnocení situace s vyslechnutím návrhů náčelníků; vyhlášení rozhodnutí; doručení bojového rozkazu velitele armády vojskům a organizace součinnosti na stupni armáda. Z hlediska časových možností je reálné počítat s tímto minimálním časem na jednotlivé prvky uvedeného procesu: Jestliže dobu obdržení směrnice velitele frontu budeme považovat za nulový čas, tak studium operační směrnice a ujasnění úkolu může trvat do 30', operační orientace do 50', vyhlášení zámyslu a doručení předběžných nařízení do 100–120' důkladné zhodnocení situace s vyslechnutím návrhů náčelníků do 180–210', vyhlášení rozhodnutí do 240', doručení bojových úkolů vojskům do 300' a zahájení organizace součinnosti na stupni armáda za 6 hodin po obdržení směrnice velitele frontu na operaci.

K souběžné práci na přípravě operace a boje přistupují svazky za 1,5–2 hodiny po obdržení směrnice velitele frontu a sice na základě předběžného nařízení velitele armády (které vychází z jeho zámyslu) a současně polní velení armády přistupuje k plánování operace.

Dále objasním některé základní prvky procesu souběžné práce velitelů a štábů při přípravě operace a boje. Tedy na základě zámyslu velitele armády štáb armády zpracuje a doručí vojskům předběžné nařízení. To tvoří výchozí prvek pro souběžnou práci na nižších stupních. Zrovna tak výchozím podkladem pro práci polního velení armády při přípravě rozhodnutí velitele armády je operační orientace, kterou vyhláší zpravidla náčelník štábu armády po

prostudování operační směrnice velitele frontu. Na tuto, jak ukazuje praxe, bude třeba vydelit 15–20' času. Její obsah by měl zahrnovat tyto body: krátké zhodnocení uskupení nepřítele a charakter jeho činnosti; cíl útočné operace a její základní charakteristiky; obsah bližšího úkolu a dalšího úkolu; množství přidělených jaderných nábojů a úsilí letectva; posilové prostředky, dobu a místo jejich přidělení armádě; které objekty v pásmu armády ničí raketové vojsko a letectvo nadřazených stupňů; dobu pohotovosti vojsk armády k útoku; časový rozpočet k přípravě rozhodnutí velitele armády a k přípravě operace; pokyny, které vydal velitel armády.

Přijetí zámyslu velitele armády předchází ujasnění úkolu a zhodnocení situace nepřítele, tj. těch údajů, které jsou nevyhnutelné pro přijetí zámyslu.

Na základě ujasnění úkolu velitel armády tvoří tyto prvky zámyslu: operační sestavu vojsk armády, směr hlavního úderu, úkoly divizím na první den operace.

Na základě zhodnocení situace nepřítele velitel armády tvoří tyto prvky zámyslu: určení hlavního uskupení nepřítele, na jehož zničení závisí úspěch operace; způsob ničení tohoto uskupení; určení směru hlavního úderu; určení prostorů, které má armáda postupně v průběhu operace zvládnout.

Na základě těchto podkladů přijímá velitel armády zámysl operace, jehož obsah je podřízený tomu, jestli jde o první operaci na začátku války nebo o další operaci v průběhu války. V obsahu zámyslu na první operaci vyjádří:

- které uskupení nepřítele v útočném pásmu armády je hlavním;
- kde, jakým způsobem a v jaké postupnosti bude toto uskupení armáda ničit, aby dosáhla cíle operace;
- určí objekty pro jaderné údery armády, jejich kilotonáž a druhy výbuchů;
- směr hlavního úderu armády a směry druhých úderů;
- kde soustředit úsilí PVO;
- operační sestavu vojsk armády a způsob zaujetí výchozího prostoru pro útok;
- způsob použití prostředků REB.

Z obsahu zámyslu se v krátkosti zastavme u volby způsobu zničení hlavního uskupení nepřítele, protože s ním souvisí i výběr způsobu vedení útočné operace. Protože zámysl na první útočnou operaci musí vyjadřovat jak zničení hlavního uskupení nepřítele s použitím jaderných zbraní, tak i bez jejich použití, je před jeho přijetím nevyhnutelné analyzovat takové prvky jako je: složení hlavního uskupení nepřítele, jeho situace a možný charakter činnosti při zahájení války s použitím jaderných zbraní i bez nich; cíl a úkoly armády v útočné operaci frontu; složení a bojové možnosti armády; místo armády v operační sestavě frontu a charakter operačního směru, na kterém bude armáda vést útočnou operaci.

Z analýzy prvků logicky vyplývá, jestli operaci při zničení hlavního uskupení nepřítele jadernými údery vést na několika nejkratších směrech nebo útokem na zbíhavých směrech. Z analýzy zároveň vyplývá, jestli budeme hlavní uskupení nepřítele ničit jen s použitím klasických prostředků ničení, podstatou způsobů vedení útočné operace armády bude posloupnost ničení nepřítele palebnými, leteckými údery a útokem buď na jednom hlavním (roztíracím) směru nebo na zbíhavých směrech s cílem obklíčit a zničit hlavní uskupení nepřítele a to při plnění bližšího úkolu nebo dalšího úkolu armády anebo spojením uvedených způsobů. Takový způsob vedení operace jako je úder

k izolaci hlavního uskupení nepřítele bude se používat častěji na přímořských směrech.

V jednom zámyslu na první útočnou operaci jsou tudíž určeny způsoby zničení hlavního uskupení nepřítele s použitím jaderných zbraní i bez jejich použití, ten jistý směr hlavního úderu i druhého úderu i ta jistá operační sestava vojsk.

Po vyhlášení a schválení předběžných nařízení vojskům přistupuje velitel armády k podrobnému zhodnocení situace, k přípravě svého rozhodnutí s vylechnutím návrhů jednotlivých funkcionářů polního velení armády. V této etapě práce velitele armády může dojít na základě hlubšího zvážení souvislostí a na základě podrobnějších propočtů k upřesnění již přijatého zámyslu a úkolů vojsk, které obdrželi v předběžných nařízeních.

Toto upřesnění vyplynulo jako logický důsledek vyšší kvality poznání a ne jako důsledek nesprávného pochopení úkolu a situace.

Po vyhlášení rozhodnutí má už náčelník štábu armády připravený k podpisu návrh bojového rozkazu velitele armády.

Z dalšího postupu práce velitele a polního velení armády při přípravě operace se chce zastavit jen u organizace součinnosti, která jako významný prvek v opatřeních přípravy operace v praxi neodpovídá vždy dané situaci, ve které operaci připravujeme.

Při dostatku času na přípravu operace bude organizace součinnosti tvořit její samostatnou etapu a uskuteční se až po přijetí rozhodnutí veliteli svazků.

Při nedostatku času na přípravu operace (v našem případě) proběhne organizace součinnosti v podobě pokynů velitele armády k součinnosti a to krátce po vyhlášení rozhodnutí velitele armády. Tyto pokyny doručujeme vojskům pak písemně a mohou obsahovat tyto údaje: uskupení nepřítele a možný charakter jeho činnosti; cíl činnosti vojsk armády v operaci a způsoby jeho dosažení; síly a prostředky armády, které se zúčastní na plnění jednotlivých dílčích úkolů, hlavně do splnění bližšího úkolu armády; způsoby a posloupnost plnění těchto dílčích úkolů (k dílčím úkolům můžeme zařadit zničení jaderných zbraní, zničení uskupení u státní hranice, ničení přicházejících záloh, průlom obrany nebo její překonání, násilný přechod vodního toku, ovládnutí důležitých prostorů apod.); způsoby a posloupnost zničení nepřítele jadernými a klasickými zbraněmi; místa velitelských stanovišť a organizace jejich přemísťování a opatření k zabezpečení bojové činnosti.

Na základě těchto pokynů zpracovává štáb armády plán součinnosti a úkoly z něho vyplývající doručuje vojskům. I v této variantě součinnosti, budou-li vojska prolamovat nepřátelskou obranu, je bezpodmínečně třeba počítat s organizací součinnosti v terénu nebo alespoň na plastickém stole.

Organizace součinnosti může tedy probíhat různými metodami. A to vydáním pokynů velitele armády jak jsem uvedl, nebo vydáním pokynů velitele armády a současných zapojením do součinnosti náčelníků druhů vojsk a oddělení štábů armády i velitelů svazků, nebo postupnou rozehrou možného charakteru příští bojové činnosti s podrobným sladěním činnosti sil a prostředků co do cíle, času i místa.

Závěrem chci zdůraznit, že jsem si nekladal za cíl rozebrat celkovou práci velitele a polního velení armády při přípravě útočné operace, ale vyjádřit názory jen na ty prvky uvedeného procesu, ve kterých se při praktické přípravě velitelů a štábů vyskytují nedostatky.

STŘETNÉ SRAŽENÍ

V článku se chci vyjádřit k některým otázkám střetného sražení (boje) v soudobých podmínkách.

Střetné sražení (boj) je jedním z nejsložitějších druhů útočné činnosti, v jehož průběhu se obě strany snaží dosáhnout stanovených cílů útokem. Může k němu docházet v průběhu útočných i obranných operací (bojů) na jednom nebo několika směrech a v různé hloubce, současně nebo postupně, s přicházejícími zálohami v průběhu útoku nebo s uskupeními, která pronikla do hloubky naší obrany. Střetné sražení (boj) bude charakteristické v prvních operacích.

Cílem střetného sražení (boje) bude zpravidla rychlé zničení hlavního nepřátelského uskupení, získání iniciativy a vytvoření výhodných podmínek pro další rozvíjení operace.

Ve všech případech charakteristickými rysy střetných bojů jsou rozhodný charakter činnosti obou stran, nejasná situace, její rychlé změny, usilovný boj k získání iniciativy a její udržení, rychlý a soustavný manévry obou stran.

Aktivní činnost obou stran ve střetném sražení a boji vyplývá z toho, že obě strany vedou útočnou činnost k dosažení rozhodných cílů při ničení taktéž útočícího protivníka. Každá strana se snaží vnutit svoji vůli nepříteli, předejít ho v mohutných palebných úderech a rozhodných úderech vojsk ve výhodnějších podmínkách.

Bojovou činnost obvykle vedeme v manévrových podmínkách a rozvíjíme v rychlém tempu. V důsledku toho se průběh boje rychle řeší vítězstvím nebo porážkou jedné strany, přechodem z útoku do obrany, odchodem, pronásledováním apod.

Ve střetném sražení (boji) má rozhodující úlohu získání iniciativy. Úspěch bude mít především ta strana, která předejde druhou v palebných úderech, rychle rozvine svá vojska do bojových sestav a rozhodným útokem je zasadí do bojové činnosti. Lépe připravena, směleji bojující vojska budou úspěšněji ničit i silnějšího, ale slaběji připraveného nerozhodného protivníka.

Podmínky pro vznik a vedení střetného sražení (boje), jakož i způsob činnosti vojsk, závisí především na kvalitě výzbroje, bojové techniky, charakteru terénu, morálně politického faktoru a připravenosti velitelů, štábů a vojsk.

V první světové válce střetné boje vznikaly především po zahájení války, když vojska na obou stranách se přesunovala s cílem vtrhnout na území protivníka nebo k protiúderu proti pronikajícímu protivníkovi. Omezené možnosti prostředků pozemního i vzdušného průzkumu a spojení nedovolovaly získat nezbytné údaje o rozmístění uskupení vojsk protivníka a jeho činnosti. V důsledku toho střetnutí předvojų bylo často neočekávané. Převahu pak měla ta strana, která měla možnost ze začátku střetnutí pozorovat bojovou nebo pochodovou sestavu z pozemních pozorovacích stanovišť a účinně řídit dělostřeleckou palbu. Rychlé rozvíjení dělostřelectva a zahájení palby zabezpečovalo přechotě jednoduchý manévř a rozhodné údery na narušenou sestavu nepřítele. Proto hlavní úsilí předvojų bylo zaměřeno k ovládnutí dominujících výšin a prostorů výhodných pro palebná postavení dělostřelectva.

Omezené možnosti průzkumných prostředků a nedostačující údaje o nepříteli způsobovaly, že velitelé byli nerozhodní, nadměrně opatrní a pomalí v řízení vojsk. Pod neustálým strachem možného neočekávaného úderu do boků a týlů vojsk potom tito velitelé zasazovali značné síly na zabezpečení boků a týlu a tím značně oslabovali úderné uskupení.

Nedokonalé zabezpečení spojení se sousedy i s dělostřelectvem ztěžovalo udržení nepřetržitě součinnosti s nimi v kritickém období střetného boje. Nepřehlednost situace pak v řadě případů vedla k tomu, že se značně zveličovaly síly nepřítele a vojska bezdůvodně přecházela do obrany anebo dokonce odcházela. Na druhé straně velitelé síly nepřítele podceňovali, a to mělo negativní důsledky při přechodu do střetnutí.

Ve druhé světové válce podmínky pro vznik střetných bojů a sražení byly kvalitativně odlišné a jejich vedení složitější. Bylo to dáno podstatným zkvalitněním bojové techniky, palebných prostředků i změnou v organizační struktuře vojsk. Tankové svazky a svazy byly značně pohyblivé, dělostřelectvo z velké části motorizované a mělo značnou palebnou sílu. Dokonalejší spojovací prostředky zabezpečovaly nepřetržitě spojení a tím i velení. V důsledku těchto podmínek střetná sražení (boje) byla ostřejší, rozhodnější, dynamičtější a byla častějším jevem než v první světové válce.

Letecký průzkum zabezpečoval údaje o nepříteli ze značné hloubky a s předstihem. Bojové letectvo ničilo nepřítele na dalekých přístupech a údery na jeho i operační sestavu mu působilo značné ztráty, narušovalo jeho morální stav, znemožňovalo mu rychlý postup a nutilo ho k předčasnému rozvinutí. Ta strana, které se podařilo ovládnout a udržet převahu ve vzduchu na daném směru a prostoru, zpravidla zmařila útok protivníka, přinutila ho zastavit postup a přejít do obrany.

Střetné boje často vznikaly při přesunech obou stran, nebo když jedna strana rozvíjela útok a druhá strana přisunovala zálohy k přechodu do obrany s cílem zastavit postup nepřítele. V průběhu útoku bylo charakteristickým střetnutím se zasazovanými nepřátelskými zálohami do protiztečí a protiúderů, nebo když nepřítel svými zálohami se snažil zastavit pronásledující vojska.

Například v SANDOMĚRSKO-SLEZSKÉ operaci v lednu roku 1945, po průlomů hlavního pásma obrany nepřítele střeleckými divizemi, byl zasazen 10. gardový tankový sbor s úkolem z chodu ovládnout druhé pásmo obrany a rozvíjet útok do hloubky sestavy nepřítele. Předsunutý odřad sboru, 63. gardová tanková brigáda, se ráno 13. ledna zavázala do boje s přicházejícími vojsky 17. tankové divize, kterou nepřítel chtěl zasadit do protiúderu. Fašistickým vojskům se podařilo na základě převahy sil a prostředků předejít před-

sunutý odřad 10. g. as v rozvinování, ale rozhodný úder neprovedla včas. Toho využil velitel předsunutého odřadu, pod ochranou částí sil PO udeřil hlavními silami v součinnosti s přicházející 61. gardovou tankovou brigádou do boku hlavních sil nepřítele a zničil je.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války prokázaly, že střetné sražení (boj) může vznikat nejenom jsou-li vojska obou stran na přesunu, ale i v takových podmínkách, kdy svazky a útvary jsou učleněny v sestavě pro útok. Např. v obranném sražení na KURSKÉM oblouku v červenci roku 1943 svazky 5. gardové tankové armády při protiúderu proti tankovému uskupení nepřítele, které rozvíjelo útok ve směru na PROCHOROVKU, přešly do střetných bojů z východních prostorů (stejně jako nepřítel) již v rozvinutých bojových sestavách.

V soudobých podmínkách, když se pronikavě zvýšila palebná a úderná síla, pohyblivost a manévrovost vojsk, jsou všechny předpoklady pro to, aby střetná sražení (boje) byla ještě častějším jevem v činnosti vojsk v operacích než kdykoliv v minulosti. V souvislosti s vysokou pohyblivostí a manévrovostí všech druhů vojsk střetné boje budou ještě více než v minulosti napjatými a dynamickými. Prostředky průzkumu mohou zjistit přicházející vojska nepřítele na značnou hloubku. Raketová vojska a letectvo mohou vést proti nepříтели neočekávané údery ve značné vzdálenosti v prostorech rozmístění, na přesunu a na čarách rozvinutí. Možnost použití silných vzdušných výsadek vytváří podmínky pro zpomalování přesunu nepřítele, jeho předčasného rozvinování, pro ovládnutí a udržení výhodného terénu. Jaderné zbraně rozhodným způsobem zvýšily efektivnost palby, a proto požadavek předejít nepřítele v zahájení palby se stal rozhodujícím předpokladem pro úspěch ve střetném sražení (boji). Plná motorizace soudobých armád vytváří předpoklady pro rychlé využití těchto palebných úderů. V důsledku toho boj k získání a udržení iniciativy bude ještě prudší a rozhodnější.

V soudobých operacích budou častější střetné boje než střetná sražení (tzn. více na taktickém než operačním stupni). Střetná sražení mohou být typická zejména při odrážení agrese nepřítele nebo při zasazování druhosledových operačních svazů. Současné operace probíhají v širokých pásmech a tudíž můžeme těžko předpokládat, že by např. armáda jako celek se zúčastnila střetného sražení. Na druhé straně široká pásma, útok po směrech, mezery do šířky i hloubky zase vytvářejí předpoklady pro časté a mnohotvárné střetné boje.

V soudobých operacích střetné boje mohou vznikat v různých fázích bojové činnosti, v obraně i útoku, především v těchto podmínkách:

a) **Při oboustranných přesunech vojsk.** Tento případ ovšem nebude již tak typickým, jako tomu bylo v minulých válkách.

K zahájení střetného boje v této variantě může dojít především po zahájení agrese nepřítele s překvapením, při zasazování druhých sledů, při likvidaci silných výsadek v hloubce vlastní sestavy. Vycházím z toho, že v těchto případech budou zpravidla vojska v pochodové sestavě s pochodovým zajištěním.

b) **Při odrážení protiúderu nepřítele.** Tento případ bude velmi častý, což bude dáno nelinearitou fronty, úspěchem útočících vojsk na směrech apod. Ne vždy bude účelné vést s přicházejícími zálohami nepřítele střetný boj, někdy (bude-li mít nepřítel značnou převahu v silách a prostředcích, zejména v jaderných) bude účelnější přejít do obrany.

V podmínkách rovnováhy sil, při předejití nepřítele v palbě i rozvinování, při dostatečném množství jaderných zbraní, výhodném operačním uskupení a

terénu může být ničení přicházejících záloh nepřítele ve střetném sražení (boji) efektivní a účinné. Může probíhat bez podstatného snížení tempa operace.

c) **Při protiúderu v obraně.** V tomto případě může být typický jak střetný boj s vojsky nepřítele, která prolomila naši obranu a rozvíjí útok do její hloubky, tak i s přicházejícími zálohami nepřítele při jejich zasazení do průlomu k rozvíjení úspěchu.

V obou případech specifickým rysem bude to, že vojska budou v bojových sestavách a organizace a vedení střetnutí bude odlišné od střetnutí zahájeného z pochodové sestavy.

Z toho vidíme, že střetný boj může prakticky vznikat ve všech druzích bojové činnosti vojsk: v průběhu útoku na nepřítele i v obraně i při jeho pronásledování, při protiúderu a protiztečích v obraně, při odchodu v boji se vzdušnými výsadky nepřítele apod.

Nejčastěji bude střetný boj vznikat v krizovém období boje, kdy jedna strana má v rukách iniciativu a energicky útočí, zatím co druhá strana se brání a snaží se přechodem do útoku získat iniciativu a rozhodným způsobem změnit situaci na frontě v daném prostoru a směru. Střetný boj bude nejčastěji vznikat tam, kde jedna ze stran bude mít úspěch, zatím co druhá strana se bude snažit zasazením čerstvých sil zvrátit dosavadní nepříznivý průběh boje.

Mnohostrannost podmínek, ve kterých může vzniknout střetný boj, dovoluje nám učinit závěr o zákonitosti častých střetných bojů, o vzrůstajícím významu této formy útočného boje, nezbytnosti neustálého předvídání střetných bojů s nepřítelem a přijímání energických opatření k dosažení úspěchu v boji. Proto je třeba, aby všichni velitelé a štáby uměli rychle a všestranně hodnotit situaci, přijímat smělá a zdůvodněná rozhodnutí, krátce a jasně formulovat bojové úkoly podřízeným a prosazovat jejich plnění a efektivně využívat maxima možností zbraní a bojové techniky.

Nezávisle na tom, v jaké fázi operace střetné sražení (boj) probíhá (v útoku nebo obraně), jeho cíl bude zpravidla spočívat ve zničení daného uskupení nepřítele na celou hloubku jeho sestavy a v ovládnutí daného prostoru. Jenom při nepříznivých podmínkách jedna z bojujících stran může při střetném boji mít omezený cíl — odrazit předsunutá vojska nepřítele a hlavními silami zaujmout obranu na výhodných čarách.

Ve všech případech společným charakteristickým rysem bude ostrý boj k získání a udržení iniciativy, což bude mít rozhodující vliv na úspěšný průběh boje. Iniciativa dovoluje totiž diktovat svoji vůli nepříteli a vytvářet mu nevýhodné podmínky k rozvíjení a vedení bojové činnosti. Iniciativu zpravidla získáme:

a) **Předejitím nepřítele v zahájení palby a mohutnými palebnými údery** na nepřátelská vojska ještě na dalekých přístupech. Údery letectva, raketových prostředků a dělostřelectva na nejvíce pohyblivé, dalekonosné a účinné prostředky nepřítele dezorganizujeme jeho proudy na přesunu, oslabujeme jeho palbu, působíme značné ztráty, maříme manévry a ztěžujeme přechod nepřítele do útoku.

Vlastním vojskům současně vytváříme podmínky pro manévry, rozvinutí v příhodných podmínkách, přechod do útoku a zničení nepřítele.

b) **Předejitím nepřítele v ovládnutí důležitých prostorů, objektů a čar**, což vytváří výhodné podmínky pro rozvíjení vojsk a rozhodné údery ve výhodných směrech.

Toho můžeme dosáhnout především použitím vzdušných výsadek a aktivní činností předsunutých odřadů a předvojů.

Ve všech případech ovládnutý terén musí vytvářet podmínky pro rychlé a skryté vyvedení hlavního uskupení na směr hlavního úderu, jeho rychlé rozvinutí, rozhodný útok do boku a týlu nepřítel a jeho úplné zničení.

c) **Předejítím nepřítel v rozvinování hlavních sil.** Toho můžeme dosáhnout především rychlým postupem proudů a přechodem z pochodové do předbojové a bojové sestavy. Proto je nutné již při přesunu organizovat pochodovou sestavu, nebo při vedení bojové činnosti bojovou sestavu tak, aby odpovídala předpokládanému zámyslu pro střetnutí a manévry k rozvinování hlavních sil nebyl složitý a zdlouhavý a vojska mohla přejít k úderu s využitím momentu překvapení.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války, poznatky ze spojeneckých cvičení i soudobá teorie operačního umění a taktiky nám ukazují několik možných manévru i forem přípravy a vedení střetných sražení a bojů, jejichž volba je závislá na konkrétní situaci v daném prostoru.

Mohou to být tyto formy manévru:

a) **Úder hlavními silami do boků a týlu nepřátelského uskupení s krycí činností částí sil z čela a z boku.**

Tento způsob může být typický zejména v operacích vedených bez použití jaderných zbraní, nebo když jich není dostatek. Skýtá možnost pro úder do boku a týlu vytvořit silné úderné uskupení směrem na nejslabší místo v sestavě nepřítel, efektivně využít menší množství sil a prostředků a jejich přechodem do dočasné obrany poutat z čela a druhého boku hlavní síly nepřítel.

Nevýhodou může být dočasná ztráta tempa operace a značná potřeba času k uskutečnění hlubokého manévru. Tento manévr vyžaduje též výhodný terén.

b) **Vstřícné údery částí sil na čelní uskupení nepřítel s údery hlavních sil do jednoho nebo obou jeho boků.**

Tento způsob bude zpravidla výhodný proti slabšímu nepříteli, nebo máme-li převahu v jaderných prostředcích. Střetné sražení (boj) může úspěšně probíhat ve vysokém tempu, čímž můžeme zachovávat i tempo operace.

Proti silnějšímu nepříteli však tento manévr, vzhledem k rozptýlení sil a prostředků na několik směrů, není vhodný.

c) **Roztínající čelní údery na jednom nebo několika směrech s cílem rozčlenit hlavní síly nepřítel a zničit je po částech.**

Tento způsob může být efektivní při hromadném použití jaderných zbraní na hlavní síly nepřítel, způsobení mu značných ztrát a vytvoření podmínek pro jeho zničení čelními údery. V některých případech bude tento manévr nutný i tehdy, když bude nevýhodný terén k úderu do boku nepřátelského uskupení.

Kladem tohoto způsobu je to, že nevyžaduje složitý manévr a v příznivých podmínkách můžeme zničit nepřítel v krátké době bez snížení plánovaného tempa útoku.

Je pochopitelné, že operační umění a taktika ve střetném sražení (boji) dává široký prostor (podle konkrétní situace) pro různou kombinaci těchto základních forem manévru a připouští i další. Ve všech případech zůstává rozhodujícím požadavkem dosažení úspěchu — předejít nepříteli v jaderných, letec-

kých a dělostřeleckých úderech na jeho hlavní síly, v rozvinování úderného uskupení vojsk a v rychlém a rozhodném úderu na jeho nejslabší místa s cílem úplně ho zničit.

V tomto směru bychom měli mít na paměti tezi A. V. SUVOROVA, ve které vyjadřuje myšlenku, že: „VYTLAČENÍ NEPŘÍTELE rovná se neúspěchu, za úspěch lze považovat jeho obklíčení a zničení“.

Uskupení vojsk pro střetné sražení (boj) musí zabezpečovat rychlé využití jaderných úderů k rozhodným úderům do boku a týlu hlavních sil nepřítele, manévr vojsk z hloubky a podél fronty na rozhodující směr, pohotovost k odrážení nepřátelských úderů, zvláště jeho obrněných a tankových vojsk. Úkoly, sestava i formy vedení bojové činnosti vojsk pro střetnutí určujeme podle předpokládaného zámyslu nepřítele, situace a možnosti vlastních vojsk a terénu.

Předsunutý odřad (v divizi zpravidla zesílený pluk) zabezpečuje především rychlý postup hlavních sil divize. Při střetnutí se s nepřítelem rozhodným úderem ničí jeho předsunutá vojska, zaujímá a drží do příchodu hlavních sil stanovnou výhodnou čáru a objekty, které mají důležitý význam pro úspěšnou činnost hlavních sil divize. Jednotky, které plní úkoly v úloze předvoje a bezprostředně chrání hlavní síly před neočekávaným napadením nepřítele, budou při střetnutí zpravidla dostávat za úkol ovládnout a udržet výhodný terén do příchodu hlavních sil. Rozhodná činnost předsunutých odřadů a předvojů má i bezprostřední význam pro získávání přesných údajů o uskupení nepřítele, jeho záměrech a bojových možnostech a současně narušují jeho plánovitě rozvinování k útoku.

Velmi efektivním může být použití taktických vzdušných výsadek k ovládnutí a udržení výhodných objektů do příchodu předsunutých odřadů. Vzhledem k tomu, že budou bojovat zpravidla se silným nepřítelem přicházejícím z hloubky, budou jejich úkoly omezeny zejména co do času samostatného vedení bojové činnosti. Proto je budeme vysazovat na menší vzdálenost (10 až 15 km) od PO a vybavovat zejména protitankovými prostředky a ženíjným zatarasovacím materiálem.

Hlavní síly armády (divize) musí být neustále připraveny k rychlému manévru, rozvinování do bojové sestavy a ke zničujícímu úderu na hlavní síly nepřítele. Velitel se štábem musí neustále brát v úvahu možnost jaderných úderů nepřítele a předpokládat, že může překonávat rozbořeně prostory a obnovovat dočasně sníženou bojeschopnost vojsk po úderech nepřítele.

Hlavní síly prvního sledu využívají jaderných úderů, úderů letectva a předsunutého dělostřelectva a bojové činnosti předsunutých odřadů i mezer v sestavě nepřítele, z chodu útočí na nejslabší místa nepřátelského uskupení, rozděluje je a rychle rozvíjejí útok do hloubky, aby v nekratší době ho zničily po částech. Je nutné vyloučit vedení zdlouhavých bojů s jednotlivými nepřátelskými uskupeními. Tyto boje mohou hlavní síly na základě situace zahájit v předbojových sestavách.

Tankové svazky (útvary) je účelné použít na těch směrech, které umožňují proniknout nejhluběji do sestavy nepřítele, zničit přicházející zálohy, prostředky jaderného napadení, mařit manévr vojsk, narušovat velení a zásobování a rychle ovládnout důležité prostory v hloubce.

Ostrý a složitý boj ve střetném sražení, při omezené době na organizaci bojové činnosti, vytvářejí značné těžkosti při velení vojskům. Od velitelů a štábů proto vyžadujeme vysokou předvídatost, operativnost, mobilitu, přes-

nost i novátorství při přijímání rozhodnutí a od vykonavatelů při jeho realizaci. Velitelé a štáby musí velmi dobře promyslet obsah i formy organizace součinnosti a jejího nepřetržitého zabezpečení v průběhu střetnutí. Všechny možné průzkumné zdroje musíme co nejefektivněji využít k získání informací o situaci nepřítele, vlastní i charakteru terénu. Proto aktivní a hluboký průzkum nepřítele i terénu při střetném sražení je jedním z hlavních předpokladů úspěchu v boji.

Údaje z průzkumu o místě a směru postupu nepřítele, složení jeho proudů, vytvářejí podmínky pro včasné zjištění možného střetnutí, stanovení pravděpodobných čar střetnutí, dobu, možný způsob zahájení střetného boje. Včasné, úplné a pravdivé údaje dávají velitelům možnost včas vytvořit odpovídající uskupení sil a prostředků i učinit potřebná opatření k předejití nepřítele v rozvinování, zahájení palby a k rozhodujícímu úderu.

To ovšem neznamená, že velitelé budou čekat s přijetím rozhodnutí na úplné vyjasnění situace. Zkušenosti z války ukazují, že v případech, kdy se velitelé rozhodovali pomalu, s přijetím rozhodnutí otáleli, pozdě stanovili úkoly vojskům, čekali na úplné vyjasnění situace a vyčerpávající údaje a nepřítelem a teprve pak soustřeďovali síly a prostředky k úderu, nepřítelem je předešel v rozvinování, v úderech a získal iniciativu.

Rychlost přijetí rozhodnutí a doručení úkolu podřízeným ve střetném boji dosahujeme správným předvídáním kde a kdy, s jakými silami nepřítele a v jakých podmínkách střetný boj může vzniknout. Dále včasným přijetím zámyslu činnosti a na jeho základě vytvořením odpovídajícího uskupení sil a prostředků a stanovením možných způsobů činnosti vojsk. Tento zámysl dále upřesňujeme na základě nově získávaných údajů o nepřítelem i terénu. Velitelé a štáby musí již od zahájení střetného boje, při přesunu, stanovit směr hlavního úderu, sestavu, čáry a způsob rozvinování ke střetnutí, úkoly podřízeným i řešit hlavní součinnostní otázky.

Ve svém rozhodnutí pro střetné sražení velitel armády zpravidla stanoví:

- uskupení nepřítele, které máme zničit i způsob jeho zničení (použití jaderných zbraní, využití vyčleněného úsilí stíhacího — bombardovacího letectva, směr hlavního úderu, vydělené síly a prostředky a způsob manévru);

- bližší úkol a směr dalšího útoku (obsahem bližšího úkolu může být zničit hlavní síly protistojícího nepřítele a ovládnout prostor, který zabezpečuje výhodné podmínky pro rozvíjení útoku do hloubky);

- operační (bojovou) sestavu;

- úkoly podřízeným vojskům: armádní raketové brigády a dělostřelectvu, svazkům prvního a druhého sledu (vševojskové záloze), vzdušným výsádkám, vojsku PVO, zálohám druhů vojsk a speciálních vojsk;

- úkoly k zabezpečení operace, velení a součinnosti.

Organizace součinnosti může být zaměřena na sladění činnosti v těchto obdobích střetného sražení:

- při ničení nepřítele v hloubce (mezi raketovými prostředky, vyčleněným letectvem, dělostřelectvem, PO a vzdušnými výsádky);

- při navázání dotyku PO s nepřítelem;

- pro zabezpečení rozvinutí a přechodu do útoku hlavními silami;

- při ničení nepřítele (čelním úderem, údery do boků).

Úkoly podřízeným ukládáme zpravidla po pojítkách krátkými nařízeními, osobně, při výjezdu velitele a dalších hlavních funkcionářů armádního velení, přes směrové důstojníky a stvrzujeme písemnými rozkazy nebo nařízeními.

Místa velení při předvídání střetného sražení (boje) přibližujeme k vojskům. Při organizaci střetnutí může velitel velet z VS nebo PVS a v průběhu střetnutí bude zpravidla velet z PVS.

Závěrem chci zdůraznit, že průvodním jevem střetného sražení (boje) je především aktivní a urputný boj za získání a udržení iniciativy. Dalším charakteristickým rysem bude rozhodný manévr silami a prostředky k vytvoření převahy nad nepřítelem na rozhodujícím směru, překvapivé a mohutné údery do boku a týlu nepřítele, ochrana boků a týlu proti možným úderům nepřítele.

Vysoká dynamičnost, nepřehlednost situace, nutnost operativního řízení vojsk při střetném sražení (boji) bude vyžadovat od velitelů a štábů všech stupňů i vojsk všestranné připravenosti. Jejich vysoké morální vlastnosti mohou mít rozhodující vliv na dosažení úspěchu i tehdy, když převaha v silách i prostředcích v daném prostoru (na daném směru) je dočasně na straně nepřítele. Rozhodná a smělá činnost v těchto podmínkách může vnutit nepříteli vlastní vůli a přinutit ho upustit od útočné činnosti.

HLAVNÍ ZÁSADY ÚTOKU

Z podstaty ozbrojeného zápasu, z cíle útoku, z jeho charakteristických rysů, z vlivu soudobé bojové techniky na útok a z charakteristiky nepřátelské obrany vyplývají i hlavní zásady útoku.

Základním předpokladem úspěšného útoku je soustředění úsilí v daném prostoru a čase.

Podstatou a cílem této zásady v minulosti bylo získat v určitém prostoru a čase takovou údernou, později palebnou hodnotu, která by byla schopna rozbít ozbrojený a později (se zavedením palebných zbraní) palebný systém hlavních palebných prostředků nepřítele a vytvořit tak podmínky pro jeho zničení nebo vyřazení z bojové činnosti.

Rozbití palebného systému nepřátelské obrany při současném uchování akceschopnosti útočících vojsk na celou hloubku plnění úkolu vyžadovalo, aby útočník měl několikanásobnou převahu.

Účinek a dosah soudobých zbraní, zejména při použití jaderných zbraní, umožňuje **dosáhnout potřebné palebné převahy v daném prostoru především rychlým palebným manévrem**. Manévr silami a prostředky do určitého prostoru půjde jen v případech, kdy to bude situace nezbytně vyžadovat, a při použití klasických prostředků ničení. **Potřebné soustředění pak musí probíhat rychle, skrytě a jen na nezbytně nutnou dobu.**

Po splnění úkolu se vojska opět rychle rozptýlí, aby nevytvářela vhodné cíle pro případné jaderné údery nepřítele.

Dialektickým protikladem soustředění je další důležitá zásada útoku, **rozptýlení**. Příčinou jeho vzniku byla snaha chránit vojska před účinky nepřátelských paleb.

Jde prakticky o to, abychom **snížili účinek používaných palebných prostředků na vojska a zabránili tak nadměrným ztrátám.**

Při použití jaderných zbraní nabývá rozptýlení vojsk nové kvality. Požadavek ochrany jednotlivce vzhledem k tomu, že i nadále budou používány také klasické palebné prostředky, přitom neztrácí svou platnost. Tzn., že rojnice si uchová své místo i význam základního bojového útvaru jednotek za útoku.

Nová kvalita rozptýlení z hlediska ochrany proti jaderným zbraním spočívá v tom, že již nestačí chránit před nadměrnými ztrátami jen jednotlivce, ale je **třeba vhodnou sestavou chránit celé jednotky**. Cestou k tomu budou obdobně jako tomu bylo u rojnice, mezery. Půjde o mezery do šířky i hloubky mezi jednotkami.

Vzhledem k používaným velikostem jaderných náplní a s ohledem na možnost samostatně plnit dílčí úkoly za nejvyšší jednotku, jejíž vyřazení podstatným způsobem nenaruší plnění úkolu jako celku, považujeme prapor (oddíl). Prapor proto, že pluk je vzhledem ke své organizační struktuře a palebným možnostem schopen úkol svého vyřazeného praporu v krajním případě alespoň částečně převzít a plnit.

Požadavek rozptýlení je třeba vzhledem k trvalému nebezpečí možného použití jaderných zbraní dodržovat stále.

Před útokem to realizujeme tím, že **při rozmístění** se vojska rozptylují na velkých plochách s bezpečnostními mezerami mezi jednotlivými prapory (oddíly). Vojska se přesunují v širokých pásmech s bezpečnostními vzdálenostmi jak mezi osami, tak mezi prapory na jedné ose. A konečně vojska se **soustřeďují do útoku na více směrech v celé šířce útočného pásma nebo v jeho většině** při plném respektování zásady rozptýlení z hlediska ochrany proti možným úderům nepřátelských jaderných zbraní.

V průběhu útoku zásadu rozptýlení uplatňujeme formou útoku na samostatných směrech, dodržováním bezpečnostních mezer mezi jednotlivými prvky útočných sestav i uvnitř prvků a jejich členěním do hloubky.

Soustředění sil a prostředků spolu s dodržováním rozptýlení umožňuje získat palebnou převahu a tím také vytvořit podmínky pro útok. Převaha však ještě neznamená jisté splnění úkolu. Obránce se bude snažit vhodným vedením obranného boje palebnou převahu nejen anulovat, ale změnit ve svůj prospěch. Bude k tomu využívat především každé, byť sebemenší přestávky v intenzitě útoku a dokonce také každého zaváhání útočících vojsk. Proto je třeba **útočit nepřetržitě a plynule až do splnění stanoveného úkolu**.

Požadavek nepřetržitosti a plynulosti útoku vyplývá:

- z potřeby řídit a vést bojovou činnost a ozbrojený zápas jako celek podle jednotného zámyslu a k splnění jednoho cíle;
- z velkého účinku a dosahu palebných prostředků, které umožňují ničit bránící se vojska protivníka prakticky do celé hloubky jeho sestavy;
- ze skutečnosti, že také potenciální nepřítel je vybaven zbraněmi a bojovou technikou obdobných vlastností, jako je naše;
- z nadměrného růstu lidských a materiálových ztrát útočících vojsk, způsobovaných tím, že přerušením útoku bude obránci poskytnut čas k protiopatřením, zejména k obnovení schopnosti bránících se sil nepříteli.

Nepřetržitost a plynulost útoku dosahujeme vytvořením a stálým udržováním palebné převahy na rozhodujících směrech a využíváním této převahy k **energetickému postupu vpřed**.

Zabezpečit splnění tohoto požadavku vyžaduje:

- soustavně ničit všechny palebné (hlavně však jaderné) prostředky bránícího se nepřítel a vytvářet tak podmínky pro splnění úkolu;
- aby nadřazení důsledně využívali úspěšné bojové činnosti nižších organizačních stupňů a měnili tak úspěch taktický v operační a operační ve strategický;

— již v průběhu plnění jednoho úkolu plánovat včas další úkol tak, aby v bojové činnosti vojsk nevznikly přestávky, ale aby vojska plynule přecházela od plnění jednoho úkolu k druhému, z jedné útočné operace do druhé a aby tím vytvořila podmínky pro splnění cílů ozbrojeného zápasu v co nejkratší době;

— mít na všech stupních a po celou dobu trvání bojové činnosti k dispozici dostatečný počet volných, bojovou činností nevázaných sil a prostředků druhých sledů a záloh k rozvíjení úspěchu nebo k řešení náhle se vytvořivších nepředvidaných situací. Tyto síly pak zasazovat včas s důrazem na směr hlavního úderu a zasazené síly a prostředky okamžitě nahrazovat;

— podle potřeby a včas stídat vyčerpané, popř. rozbité jednotky;

— po celou dobu bojové činnosti udržovat těsný dotyk s nepřítelem. Nedomílit mu, aby se odpoutal a organizoval pak za výhodných podmínek odpor v hloubce;

— mít neustále dostatek zpráv o nepříteli, terénu i prostoru v pásmu útoku a na základě jejich reálného vyhodnocení soustavně upřesňovat úkoly vojskům;

— vybavit vojska prostředky pro boj v noci (infrapřístroje, prostředky pro osvětlování terénu apod.);

— organizovat plynulé a včasné zásobování vojsk tím, co potřebují k bojové činnosti;

— organizovat všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk po celou dobu bojové činnosti.

V souvislosti s vyzbrojením vojsk vysoce účinnými zbraněmi, s možností určitého promísení bojových a operačních sestav obou protivníků, jakož i s možností obránce používat do boků a týlů útočících vojsk vzdušných výsadků souvisí zásada trvalé **pohotovosti k bojové činnosti** i těch částí útočných uskupení, která nejsou v dané době v bezprostředním dotyku s nepřítelem. Je třeba mít neustále na paměti, že v týlu útočících vojsk mohou zůstat plně bojeschopné různé velké celky nepřítele a že nepřítel může působit proti nezajímavým silám palebnými prostředky, vzdušnými výsadky, diverzními skupinami apod.

Trvalá bojová pohotovost všech sil útočného uskupení je proto základní podmínkou pro včasnou a účinnou odvetnou bojovou činnost proti nenadálým bojovým akcím nepřátelského obranného uskupení.

Obsah a rozsah opatření k zabezpečení vysoké bojové pohotovosti jednotlivých organizačních stupňů bude různý a bude závislý na jejich úkolech.

Základem bojové pohotovosti však především je:

— vysoká úroveň bojové připravenosti vojsk, velitelů a štábů včetně morálně politického uvědomění,

— výtečný stav bojové techniky,

— schopnost velitelů, štábů a vojsk zahájit bezprostřední a organizované plnění bojových úkolů v duchu přijatého zámyslu útoku, v souhlase s konkrétními podmínkami dané situace,

— schopnost velitelů rychle obnovit bojeschopnost těch částí útočných sestav, které byly cílem palebných, zejména jaderných úderů vojsk nepřítele, popř. jejich jiné neočekávané činnosti,

— správně organizovat velení.

S nepřetržitostí a plynulostí útoku bezprostředně souvisí také **zásada vysoké aktivity a iniciativy** velitelů všech stupňů, štábů a vojsk. Zkušenosti z mí-

nulých válek ukazují, že při stejných podmínkách a možnostech dosahuje úspěch ten, kdo působí aktivněji, rychleji a rozhodněji, kdo usilovnější bojovou činností získává iniciativu a tím vnucuje svou vůli protivníkovi.

Aktivnost a rychlost vedení bojové činnosti spočívá v neustálém tlaku na nepřítele ve snaze předejít ho ve využití všech výhodných podmínek situace (terén, čas, vlastnosti bojové techniky apod.) a v maximálním uplatnění svých bojových možností při ničení nepřítele.

Cílem aktivnosti a rychlosti rozvíjení útoku je zbavit bránícího se nepřítele možnosti vybrat si pro bojovou činnost nejvhodnější prostor, nedat mu čas na přípravu protipatření proti našim palebným úderům, zabránit mu v přizpůsobení zámyslu a sestavy vytvořivši se situaci a popř. volit si druh bojové činnosti.

Podstatou aktivnosti jsou především palba a pohyb. Palba je hlavním a můžeme říci téměř výlučným prostředkem ničení nepřítele. Je základem každé bojové činnosti, protože zabezpečuje splnění stanovených úkolů. Její úspěšné vedení předpokládá mít dostatek zpráv o nepříteli a umět je dokonale využít.

Dostatek zpráv získáme **včas, dobře a nepřetržitě vedeným průzkumem**. Na schopnostech velitelů a štábů pak závisí, aby získané zprávy reálně vyhodnotili, správně se rozhodli a doručili úkoly včas vykonavatelům.

Pohyb umožňuje nejvýhodnější použití palebných prostředků a přispívá k ničení nepřítele. Ztěžuje též obránci získávání hodnověrných zpráv o situaci útočících vojsk, mění parametry cílů, zejména pro raketové prostředky, a pomáhá rozdělit bránící se nepřátelské uskupení na části.

Společným žádoucím průvodním zjevem palby a pohybu je rychlost. Zabezpečuje v součinnosti s přesností nejen **maximální účinnost obou, ale současně znemožňuje protivníkovi včas reagovat na vznikající či vyvíjející se situaci.** Případný jeho zásah pak přichází buď pozdě, nebo nepřichází vůbec.

Aktivita a rychlost mohou být účinné jen tehdy, jsou-li vyvíjeny v intencích stanoveného úkolu. Těsně s nimi proto souvisí také **iniciativa.** Její podstatou je snaha najít nejvhodnější způsob použití daných sil a prostředků pro splnění stanoveného úkolu v konkrétních podmínkách. Má-li být iniciativa účelná, je ji třeba projevovat na základě reálného a hlubokého ujasnění stanoveného úkolu a všestranného zhodnocení situace.

S iniciativou úzce souvisí **překvapení.** Je to jev, při němž jedna z bojujících stran nebo její část je postavena pro ni neočekávanou a nenadálou činností protivníka do nepředvídané a proto krajně nevýhodné situace. Překvapení je proto jednou z důležitých zásad vedení bojové činnosti. Jeho význam neustále roste a při použití jaderných zbraní bude mít dosud největší význam v historii vojenského umění.

Cílem překvapení za útoku je vytvořit co nejvýhodnější podmínky pro přepravený nebo již probíhající útok. Cíl dosáhneme uvedením bránících se nepřátelských sil do takové situace, která znemožňuje jejich plné využití k tomu, aby zmařily nebo podstatně narušily plnění útočných úkolů.

I palbou, vedenou s překvapením, můžeme **zrychlit tempo útoku.**

Za útoku budeme **překvapení především dosahovat:**

- nenadálými hromadnými raketovými, leteckými a dělostřeleckými údery (zejména jadernými) vedenými současně do celé hloubky sestavy bránícího se uskupení,

- skrytým soustředěním sil a prostředků k útoku s cílem utajit především jejich skutečné počty a složení a plánované směry útoku,

- nenadálou dobou zahájení útoku (dříve nebo jindy, než to obránce očekává),
- masovým použitím nových a přitom neočekávaných bojových prostředků,
- novými způsoby vedení útoku,
- vhodnou volbou směru hlavního úderu a jeho rychlou změnou v případě, že je výhodnější vést jej v jiné části útočného pásma,
- neočekávaným použitím výsadků,
- dovedným maskováním veškeré bojové činnosti a maximálním klamáním o jejich skutečných cílech,
- rychlým využíváním chyb, kterých se nepřítel dopustil.

Účinnost překvapení, byť by její výsledky byly sebevětší (pokud to není úplné zničení protivníka jako celku), není **trvalá**. Je **omezena časem**, který obránce potřebuje k tomu, aby překonal a zlikvidoval pro sebe nevýhodné podmínky, vzniklé překvapivou činností útočníka. Čím větší doba tedy uplyne od překvapivé činnosti, tím menší bude její výsledný efekt. Proto je třeba výsledků dosažených překvapivou činností využít bezprostředně, nebo alespoň v co nejkratší době.

Předpoklady pro splnění tohoto požadavku vytváří **pevné a nepřetržité velení**.

Zásada pevného a nepřetržitého velení patří k nejdůležitějším zásadám vedení bojové činnosti a tím spíše útoku. Vyplývá z množství a různorodosti sil a prostředků, které se bojové činnosti zúčastní, z množství a složitosti soudobé bojové techniky, z rozsáhlosti prostorů, na nichž útok probíhá a v neposlední řadě z možností bojové techniky obránce a jeho činnosti. Proto za útoku může docházet k nepředvídaným situacím a zvrátům, které vyžadují rychlou a přitom zcela odpovídající reakci velitelů a štábů.

K hlavním požadavkům, kladeným na velitele a štáby, proto patří **vysoká organizovanost a sladění práce**. Dosahujeme ji dobrou, propracovanou a všitou metodikou. **Práci štábu urychlíme a zkvalitníme, jestliže při ní maximálně využijeme schopností každého jednotlivce**. Tím vytvoříme nejlepší podmínky pro uplatnění iniciativy každého příslušníka štábu a také k získání iniciativy celku.

Boj o získání a udržení iniciativy je jedním z rysů bojové činnosti. Usilují o ni obě strany, protože jim umožňuje prosadit vůli, zámysl a maximálně uplatnit své síly a prostředky. Současně paralyzuje vůli protivníka, pomáhá k jeho dezorientaci a tím ho zbavuje možnosti klást odpor.

Iniciativu je třeba vyvíjet na základě správného a hlubokého ujasnění úkolu, všestranného rozboru situace a reálného předvídání vývoje útoku.

Okolo velitelů je, aby na základě objektivních podkladů zpracovaných štábem se dovedli s reálným rizikem rozhodnout pro nejvýhodnější způsob plnění úkolů.

Riziko rozhodnutí spočívá zejména ve využití neměřitelných veličin. K nim patří především schopnost reálně vážit odbornost a zkušenost velitelů protivníka a jejich pravděpodobné reakce na vyvíjející se situaci, odbornost a zkušenosti vlastní a podřízených, popř. další činitelů.

Podíl štábu v boji o iniciativu spočívá hlavně ve včasném získání maxima informací, v jejich reálném vyhodnocení, v přípravě objektivních podkladů a kalkulací a z nich vyplývajících návrhů a konečně v rychlém a včasném doručení velitelova rozhodnutí vykonavatelům a v nezbytných opatřeních, které vyplývají z rozhodnutí.

Úkolem vojsk v boji o iniciativu je co nejefektivněji využít veškeré bojové techniky, jejich palebných a pohybových možností k prosazení zámyslu velitele v daných terénních a povětrnostních podmínkách.

Složitost a rozsah úkolů, které musí velitelé a štáby řešit, vyžadují rovněž **nové metody práce**. Patří k nim především metody operačního výzkumu a jim odpovídající zavádění automatických prostředků, zejména samočinných počítačů.

Přestože perspektivně počítáme, že možnost aplikace metod operačního výzkumu i samočinných počítačů bude vzrůstat, je reálné kalkulovat s tím, že i **nadále zůstane zachován význam tvůrčí lidské práce**. Samočinné počítače přitom budou rychlým zpracováním reálných podkladů rozhodování napomáhat a šetřit čas, jehož význam v soudobé bojové činnosti poroste.

Rychlost a reálnost rozhodnutí usnadní také nepřetržitost **velení**. Její podstatou je soustavná a v potřebném rozsahu maximální informovanost velitelů a štábů všech stupňů. Na základě ní mohou příslušní funkcionáři včas hodnotit situaci a předvídat její vývoj. To jednak usnadňuje a urychluje rozhodování velitelů a jednak umožňuje včas učinit opatření k splnění stanovených úkolů.

Potřebná opatření můžeme realizovat jen tehdy, jestliže k tomu vyčleníme potřebné síly a prostředky. Jen tak **zabezpečíme pevnost velení, které spočívá v důsledném prosazování reálného zámyslu útoku**. To vyžaduje mít v bojových a operačních sestavách navíc síly k prosazení zámyslu i v případě vzniku **nepředvídané situace**. Tyto síly a prostředky budou tvořit **zálohy**. Hlavní a nejdůležitější jejich částí bude záloha raketových prostředků a letectva, popř. jaderných náplní (při použití JZ).

Proto musí být **předvídaté, operativní, mobilní, koordinované, rychlé, nepřetržité, spolehlivé a pevné**.

Důležitou součástí velení je **organizace součinnosti**. Její podstatou je dokonale využít výsledků veškeré, zejména překvapivé činnosti a také všech možností, které bojová technika má. Součinnost je potřebná proto, že na bojové činnosti se podílejí všechny druhy vojsk a služeb s velmi různorodou a složitou technikou. Plnění úkolu jednotlivých druhů vojsk vyžaduje dokonale **sladění jejich činností a možností tak, abychom v maximální míře využili jejich silných stránek a současně potlačili nedostatky na minimum**. Jen tak vytvoříme optimální podmínky pro dosažení stanovených cílů s maximálním efektem. Čím je rozdělení stanovených úkolů, popř. cílů mezi druhy vojsk větší, tím podrobnější musí být součinnost.

Vzhledem k tomu, že se bude obránce snažit narušit koordinovanou činnost útočících vojsk, **nemůže být organizace součinnosti jednorázovým aktem přípravného období**. Jen tehdy totiž, budeme-li úkoly zúčastněných vojsk upřesňovat na základě konkrétní situace v průběhu celého útoku, můžeme dosáhnout plného úspěchu s minimálními ztrátami.

Účinek součinnosti se projeví v manévru palbou a silami. Za rozhodující považujeme manévr palbou. Manévr silami má za cíl maximálně využít účinků hlavních palebných prostředků k úplnému zničení určeného nepřátelského uskupení.

Casové i prostorové sladění jak palebného, tak i pohybového manévru bude od velitelů a štábů všech stupňů vyžadovat nejen dokonalou přípravu, ale též umění je včas organizovat. Jestliže z jakýchkoli důvodů dojde k narušení součinnosti, je povinností velitelů a štábů všech stupňů i jednotlivých prvků útočné sestavy **obnovit součinnost s těmi, s nimiž plní společný úkol**. To bude mož-

né jen tehdy, jestliže každý zúčastněný velitel bude znát a také správně chápat cíl a zámysl útoku, dílčí i společné úkoly a způsoby jejich plnění a bude-li v celém průběhu útoku zabezpečeno velení.

Důležitou součástí útoku je zásada jeho **všestranného a pečlivého zabezpečení**. Podstatou tohoto požadavku je organizování a houževnaté uskutečnění všech opatření, která jsou k zabezpečení útoku nutná.

Cílem zabezpečení útoku je jednak chránit útočící vojska před překvapením ze strany obránce a jednak vytvářet jim optimální podmínky pro splnění úkolů. Všestranné zabezpečení je proto jednou z nejdůležitějších součástí přípravy a vedení útoku a patří k hlavním povinnostem velitelů a štábů všech stupňů. Při realizaci zabezpečení bojové činnosti bude mít prvořadý význam **věcnost a přesnost všech opatření**, která s ním souvisí. Každé zdržení nebo pomínutí některého z opatření zabezpečení bojové činnosti nahrává bránícímu se nepříteli a z toho vyplývající následky mohou nepříznivě ovlivnit a narušit průběh útoku, popř. vést až k jeho úplnému ztroskotání.

Závěrem chci upozornit, že jsem se dotkl jen hlavních zásad útoku, ke kterým patří:

- soustředění úsilí na daném směru, prostoru i čase,
- rozptýlení vojsk v duchu zásad ochrany nejen jednotlivce, ale celých organizačních celků,
- trvalá bojová pohotovost všech útočících vojsk,
- nepřetržitost a plynulost útoku,
- aktivní, smělé a rozhodné vedení útoku ve vysokém tempu a široké uplatnění iniciativy,
- využívání momentu překvapení,
- organizování pevného a nepřetržitého velení,
- organizování součinnosti mezi vojsky, která plní společný úkol,
- organizování všestranného zabezpečení útoku.

Zásady útoku vycházejí ze zákonů vševojskového boje a dále se rozvíjejí. Jejich zvládnutí a uplatnění v praxi je základním předpokladem k docílení úspěchu v útoku.

VÝZNAM PALBY PRO SPLNĚNÍ CÍLŮ V ÚTOKU

Cílem útoku je v podstatě (Vševojsk-1-1 a Oper-1-1) zničit určená protistojící nepřátelská uskupení a ovládnout důležité prostory a objekty v jejich hloubce. Toho dosahujeme ničením hlavních sil daného uskupení nepřítele jadernými zbraněmi (při jejich použití), mohutnou palbou ostatních prostředků, rázným útokem tankových a motostřeleckých vojsk do velké hloubky v součinnosti s letectvem a vzdušnými výsady, odvážným proniknutím do boku a týlu nepřítele a jeho zničením po částech.

Bezprostředními faktory ke splnění cílů útoku jsou palba a pohyb. Proto také palba a pohyb k zničení nepřítele a ovládnutí stanovených prostorů, čar nebo objektů jsou v podstatě obsahem útoku.

Téměř výlučným prostředkem ničení se stala palba. Patří do ní činnost všech palebných prostředků. Je to celá řada zbraní od nejúčinnějších tj. jaderných zbraní, až po nejméně účinné, tj. ruční zbraně. I když význam jednotlivých palebných prostředků je přímo úměrný jejich účinku, k dosažení stanovených cílů potřebujeme všechny. Jde jen o jejich správné a efektivní použití. Vybavení jednotlivých organizačních stupňů různorodými zbraněmi umožňuje, abychom nedostatků v možnostech jedné palebných prostředků nahrazovali jinými.

Ozbrojený zápas může probíhat jak s použitím, tak i bez použití jaderných zbraní (i když časově omezeně). Proto bude vhodné rozbrat možnosti palebných úderů všeho druhu, s jadernou i normální municí.

Z hlediska plnění cíle útoku (zničení, podstatné snížení bojeschopnosti nepřítele) bude obtížnější varianta **bez použití jaderných zbraní**. Hlavními prostředky ničení v ní budou dělostřelectvo a letectvo. K nim se budou dále řadit tanky. Zejména mezi tyto palebné prostředky budeme rozdělovat cíle bránícího se nepřítele. Ostatní nepokryté cíle budou ničit ruční zbraně.

Hlavním cílem působení palebných prostředků za útoku bude:

- rozbít palebný systém nepřítele zničením nebo alespoň umlčením jeho hlavních palebných prostředků současně v celé hloubce nepřátelské obrany; při nasycenosti nepřítele protitankovými zbraněmi bude jejich ničení jedním z prvořadých úkolů;

- znemožnit nebo alespoň ztížit sladěné používání palebných a manévrových možností bránících se vojsk a vytvořit tak podmínky pro jejich rozdělení a ničení po částech;

- zabránit manévru bránících se vojsk na výhodné čáry v hloubce;

- znemožnit nebo alespoň ztížit nepříteli budování obrany;

- ničit nepřátelské odpory všeho druhu;

- ztížit a narušit velení;

- ztížit a narušit zabezpečení vojsk.

Efektivní plnění těchto (popř. dalších) úkolů vyžaduje dokonalé sladění palebných úderů všech prostředků a jejich nepřetržité působení na stanovené

cíle až do jejich úplného zničení. Jen tak docílíme, aby po palebných úderech jedněch prostředků do zásahu dalších prostředků mohly obnovit svou akceschopnost.

Dělostřelectvo bude postupně ničit cíle před útočícími vojsky na vzdálenost jeho účinného dostřelu. Vzhledem k účinnosti dělostřeleckých granátů, bude ničení nebo umlčení jednotlivých cílů nepřítel vyžadovat palebné soustředění většiny počtu hlavních na delší dobu. Počet potřebného dělostřelectva i doba jeho soustředění bude záviset na rozměrech cíle, jeho odolnosti vůči dělostřelecké palbě, používaném druhu dělostřelectva a požadovaném výsledku.

K nejdůležitějším cílům dělostřeleckých paleb bude patřit dělostřelectvo, minomety, ohniska odporu, radiotechnické prostředky a místa velení nepřítel. Při možnosti dostřelu dělostřelectva i jeho odpalovací zařízení a zálohy.

Rozbití nepřátelské protitankové obrany je důležitou podmínkou úspěšného útoku.

Některé cíle, jejichž vliv na pevnost obrany nebude rozhodující a jejichž schopnost působit na útočící vojska bude menší, můžeme podle situace ničit v druhém pořadí nebo jen umlčovat. Proto dělostřelectvo bude stanovené úkoly plnit postupně, což bude vyžadovat více času.

Doby k plnění úkolů jednotlivých organizačních stupňů vzrostou a úkol ničit nebo dokončit ničení nepřítel musí plnit ve značné míře **útočící vojska**. Jejich prostředky ničení jsou pak ruční zbraně, zbraně bojových vozidel pěchoty a tanky. Čím více cílů budou muset útočící vojska ničit, tím bude tempo jejich postupu menší.

Při nedostatku dělostřeleckých hlavních v palebné přípravě, můžeme použít dělostřelectvo druhých sledů.

Letectvo, které může působit do větších hloubek než dělostřelectvo, bude na jeho palebné údery navazovat a je prodlužovat. Letectvo použijeme především na ty cíle, které mohou svým zásahem nepříznivě ovlivnit situaci útočících vojsk. Bude působit především na směrech jejich hlavního úderu proti nepřátelským palebným prostředkům, které jsou mimo dostřel dělostřelectva, zejména na odpalovací zařízení, místa velení a zálohy.

Účinnost letectva bude klesat s rozměry cíle, jeho protivzdušnou obranou, kvalitou zemních prací k ochraně jednotlivých cílů, terénem v blízkosti cílů, pohyblivostí cílů apod.

Činnost palebných prostředků při zabezpečování útoku bude mít dvě části:

palebnou přípravu a palebnou podporu útoku.

Palebná příprava útoku bude předcházet vlastnímu útoku vojsk. Vedle jaderných zbraní, dělostřelectva a leteckých budou se na ní podle potřeby podílet i další palebné prostředky, zejména tanky. K ní můžeme přibrat podle potřeby dělostřelectvo druhosledových divizí a tanky druhosledových pluků divizí prvního sledu. S přibráním palebných prostředků počítáme zejména při útoku na připravenou obranu nepřítel (zaujetí výchozího prostoru) a při průlomu nepřátelské obrany bez použití JZ. Při útoku z chodu nebude nutné.

Cílem palebné přípravy útoku bude ničit sestavu nepřítel do celé (co největší) hloubky a vybojovat takovou prostorovou a časovou palebnou převahu, aby umožnila vojskům nejen vyrazit k útoku, ale též útočit ve vysokém tempu. Na výsledku palebné přípravy bude proto do značné míry záviset i úspěch útoku.

Hloubka palebné přípravy útoku je omezena dosahem používaných palebných prostředků. Na jejich možnostech bude záviset i efektivnost palebné přípravy. Bude neúčinnější tam, kde se na ní bude podílet maximum palebných prostředků, tj. v blízkosti čáry dotyku. S růstem vzdálenosti bude počet zbraní klesat.

Sířku palebné přípravy určuje počet a účinnost palebných prostředků. Má to být takový počet a účinnost, aby získaná palebná převaha umožnila útočícím vojskům úspěšný postup vpřed. Rozhodující vliv na sířku palebné přípravy a její konečný výsledek bude mít rozsah použití jaderných zbraní. Čím je jich více, tím rychleji a kvalitněji dosáhneme jejich cílů. Při použití klasických prostředků ničení musíme počítat s tím, že doba palebné přípravy se prodlouží.

Účinnost palebné přípravy útoku značně ovlivní rovněž doba jejího zahájení. Dosáhneme-li překvapení, pak postihne nepřátelské síly ne zcela připraveny a její účinky budou větší. Proto se musíme snažit zahájit palebnou přípravu s překvapením pro všechny cíle, které chceme zničit. Nejlepší by bylo, aby šlo do celé hloubky **současně**. To nebude však plně možné, vzhledem k počtu nepřátelských cílů a našich prostředků. Proto půjde často o postupné ničení cílů protivníka. V první řadě budeme ničit ty cíle, které budou pro útok nejnebezpečnější, tzn. hlavní palebné prostředky nepřítel.

Máme-li postihnout maximální počet cílů nepřítel, musí činnost palebných prostředků přesně koordinovat a přípravu **centrálně řídit**.

Počet cílů, množství a kvalita palebných prostředků a požadované výsledky určují i dobu trvání palebné přípravy, popř. její skladbu a metodiku.

Na palebnou přípravu bezprostředně navazuje **palebná podpora útoku**. Začíná přenosem palby na cíle v hloubce se zahájením zteče předního okraje nepřátelské obrany a trvá po celou dobu útoku. Palebná podpora bude probíhat z části podle připraveného plánu (na předem připravené cíle), většinou však podle konkrétní situace a požadavků vševojskových velitelů.

Jejím **cílem** bude umlčet či ničit nově zjištěné nepřátelské odpory a tím zabezpečit plynulý postup tankových a motostřeleckých jednotek do celé hloubky nepřátelských praporů prvního sledu.

Dělostřelecká podpora může probíhat především postupným soustředěním paleb a dvojitým soustředěním paleb. Při průlomu nepřátelské obrany můžeme použít palebného valu, dvojitého palebného valu nebo palebného valu kombinovaného s postupným palebným soustředěním.

Na dělostřeleckou podporu naváže dělostřelecký doprovod boje v hloubce. Při útoku na mobilní (pohyblivou) obranu nebo na nepřítel, který vede boj na zdrženou, může být účelné přejít po dělostřelecké přípravě ihned k dělostřeleckému doprovodu. Při doprovodu mohou to být palby na vyžádání, realizované především hromadnými palbami, palebnými soustředěním a přímou palbou.

Vedle dělostřelectva a letectva se budou na ničení nepřítel podílet i ostatní palebné prostředky. První místo mezi nimi mají nesporně tanky. Svou velkou palebnou silou, ochranou osádky pancířem a vysokou manévrovací schopností spojují v sobě nejdůležitější složky ozbrojeného systému, tj. palbu a pohyb. Jejich nevýhodou je poměrně omezená viditelnost.

Soudobá nasycenost vojsk protitankovými zbraněmi vytváří podmínky pro snadné zničení útočících tanků. Zvláštní pozornost musíme proto věnovat velkému počtu vysoce účinných protitankových zbraní, které vzhledem ke snadnému ukrytí a maskování mohou útočící tanky ničit s překvapením a téměř stoprocentní jistotou. Proto se ničení protitankových zbraní zúčastní společně s tanky také motostřelecké jednotky. Ty palbou ručních zbraní a zbraní z bojových vozidel pěchoty ničí kromě jiných cílů zejména nepřátelské protitankové zbraně a tím útočící tanky do jisté míry chrání. Význam této úzké spolupráce ukazují i zku-

šenosti z posledního arabsko-izraelského konfliktu.

Palebným prostředkem zcela nové kvality jsou raketové **jaderné zbraně**. Vzhledem ke svým mohutným účinkům a velkému dosahu budou hlavními prostředky ničení (při jejich používání). Budou tvořit základ jak palebné přípravy, tak palebné podpory útoku.

Ostatní palebné prostředky budou účinky jaderných zbraní jen zvyšovat a doplňovat tím, že budou ničit cíle, které by bylo neekonomické ničit jadernými údery. Stejně tomu bude na těch taktických stupních, které nemají jaderné prostředky. Budou využívat účinků jaderných úderů vyšších stupňů, ale vlastní bojovou činnost povedou jen klasickými palebnými prostředky.

Široký rozsah mohutnosti jaderných náplní nám dovoluje si vybrat tu, která je ke splnění daného úkolu nejvýhodnější. Přitom můžeme volit i druh výbuchů a výšku, abychom dosáhli maximálního účinku.

Účinek jaderných úderů a jejich dosah ve spojení s raketou či letectvem umožňuje palebnou přípravu útoku vést do celé hloubky sestavy protivníka. Tím její účinnost značně vzrůstá. Jaderné zbraně v ní ničí nejdůležitější cíle nepřátelské obrany. Útočící vojska tak mohou využívat jejich účinků a podle situace jen dokončovat ničení nepřítel. Tím můžeme značně zvýšit tempo útoku. To bude záviset na účinnosti palebné přípravy, podpory a doprovodu a též na **využití jejich účinků vojsky**. Čím důležitější cíle budou vyraženy, tím menší odpor bude nepřítel klást a tím více vzroste tempo útoku.

Bojová činnost je však oboustranný proces ničení. Každá strana se bude snažit znemožnit druhý použití jejich prostředků ničení. Tzn. zničit nebo vyřadit její palebné prostředky, zejména ty neúčinnější. Tato všeobecná zásada za útok ještě vzroste (významově). Je to dáno tím, že účinnost palebných prostředků obránce je ve srovnání s kvalitou i počtem stejných zbraní útočících vojsk větší. Je to dáno tím, že

— lépe využívá palebných vlastností a dostřelu jednotlivých zbraní (nejdříve umísťujeme v daném prostoru palbu a pak zbraně, které mají palbu realizovat),

— má lepší střelecké podmínky. Palbu vedou z klidu, na předem zjištěné vzdálenosti, na nechráněné cíle a využívá ke střelbě maximální doby jednotlivé zbraně mohou působit na cíle od svého maximálního dostřelu až téměř po ústí hlavně),

— palbu vede delší dobu z jednoho místa (palebná postavení jsou daleko stálejší), což umožňuje přesné rozdělení palebných úseků mezi jednotlivé zbraně a jednotky. Odpadají doby nutné na přemístování zbraní a tím vzrůstá možnost jejich využití k ničení protivníka,

— má pevně organizovaný palebný systém v celé hloubce obrany.

Hlavními objekty paleb za útoku budou proto **palebné prostředky obránce**. Pořadí ničení je dáno jejich účinností. Nejdrůbežněji ničíme nejúčinnější prostředky, protože jejich zničením narušujeme palebný systém obrany. Vznikají v něm mezery nebo palebně slabě přehrazená místa, dochází k narušení celkového plánu obrany a tím i jeho zámyslu, otvírají se výhodné směry pro postup útočících vojsk.

Prvořadým úkolem v palebné přípravě, za palebné podpory a doprovodu útoku bude ničení jaderných zbraní. Nebude přitom rozhodující, zda došlo již k jejich použití či nikoliv.

Ničit jaderné zbraně neznamená ničit jen odpalovací zařízení, letouny-nosiče a popř. speciální dělostřelectvo. Je třeba ničit vše, co jim napomáhá v činnosti a co je zabezpečuje. Tj. naváděcí systémy raket, jejich montážní dílny, letiště, sklady jaderných náplní a raket, sklady speciálních PHM apod.

V dalším pořadí budeme ničit ostatní palebné prostředky obránce, zejména jeho dělostřelectvo a letiště. Plnění těchto úkolů snižuje možnost obránce vést organizované palby na útočící vojska, tím i snižuje možnost obránce klást odpor. Ničení palebných prostředků je proto rozhodujícím činitelem k udržení palebné převahy a tím i nezbytným předpokladem pro útok.

Čím větší palebnou převahu útočící vojska získají, tím ve větším tempu a s menšími ztrátami mohou plnit stanovené úkoly. Hned za ničením hlavních palebných prostředků je třeba ničit jeho **místa velení**. Štáby jednotlivých organizačních stupňů mohou totiž učinit opatření k nahrazení palebné činnosti vyřazených zbraní ať již manévrem palbou nebo silami a prostředky. Manévr je totiž důležitou podmínkou úspěšného vedení obrany. Má zabezpečit její kompaktnost, narůstání odporu do hloubky, maximální využívání terénu a možnosti zbraní k vedení účinných paleb. Má též znemožnit nebo alespoň ztížit ničení svých sil po částech. Cílem útočících vojsk naopak musí být tomu zabránit.

Vedle ničení míst velení tomu napomůže také to, jestliže palby jednotlivých

zbraní budou na sebe navazovat, aby se tím účinek maximálně násobil. Dále by měly palby zabránit nebo podstatně narušit manévr obránce. Poněvadž většina palebných prostředků má omezený dosah, nemůže plnit všechny úkoly z jednoho místa, ale musí se přesunovat. Pouze dovedným manévrem mohou jednotlivé palebné prostředky za útoku postupně zaujímat taková postavení, která jim umožní nejlépe plnit stanovené úkoly. Jen **manévr prostředky** zabezpečí vytvoření potřebné palebné převahy v tom prostoru a čase, který je v dané situaci pro rychlé rozvíjení útoku nejvýhodnější a nejúčelnější.

Zrychlením tempa útoku vojska znemožňují nebo alespoň ztěžují nepříteli učinit protipatření, zejména manévr druhých sledů a záloh.

Palebná převaha nemusí být trvalá, je třeba stále o ni bojovat. Včasný, rychlý a skrytý manévr palebnými prostředky je právě způsobem, který udržení palebné převahy zabezpečuje. Vytváří podmínky nejen k nepřetržitému a plynulému útoku vojsk, ale též k narůstání úderu na hlavním směru.

Podle situace musíme manévrovat silami a prostředky tak, abychom v rozhodujících chvílích a prostorech dosáhli takové převahy, která umožní rychle a pokud je to možné úplně zničit dané síly obránce.

Rychlost manévru zabezpečuje jeho včasnost, ale také **překvapivost**. Čím déle totiž trvá, tím je větší pravděpodobnost, že jej obránce zjistí. Pak může obránce učinit protipatření s cílem maximálně snížit účinnost manévru útočníka. Bude se snažit rozbit síly a prostředky manévrujících vojsk, způsobit jim ztráty nebo alespoň co nejvíce je zdržet. Proto manévr má probíhat skrytě a s překvapením.

Překvapení a neočekávanost násobí účinek palebných úderů, přispívá k dosažení stanovených cílů v krátké době a současně šetří vlastní síly a prostředky.

Mezery v sestavě obránce (po palebných úderech a po úderech útočících vojsk) vytváří optimální podmínky k pronikání jednotek do boků a týlu nepřátelských částí a tím k jejich postupnému ničení. V těchto případech můžeme využít též moment překvapení, narušit systém nepřátelských paleb a tím snížit jejich účinnost.

Manévr je proto důležitou součástí bojové činnosti a součástí útoku. Je tím činitelem, který umožňuje působit jednotlivým palebným prostředkům na celou hloubku stanovených úkolů.

VYHODNOCOVÁNÍ ÚČINKŮ JADERNÝCH ZÁTARASŮ

Útok s překonáváním jaderných zátarasů bude v podmínkách jaderné války i války vedené s omezeným použitím jaderných zbraní pro naše pozemní vojska běžným způsobem bojové činnosti. Tento závěr můžeme učinit na základě vytyčených zásad pro vedení operací vojsk Severoatlantického paktu, která počítají s použitím jaderných min k zabezpečení splnění cílů operací, a to především obranných, při boji na zdrženou a při odchodu.

Proto je nutné, aby velitelé a štáby znali zásady používání jaderných min, jejich účinky a zvládli všechny úkoly spojené s přípravou a vedením útoku s překonáváním jaderných zátarasů.

Mezi základní předpoklady reálného rozhodování velitelů k útoku s překonáváním jaderných zátarasů patří vyhodnocování účinků jaderných zátarasů, v rámci přípravy rozhodnutí velitelů (předběžné vyhodnocení) a dále po aktivaci jaderných min (vyhodnocení účinků jaderných zátarasů).

Jedním ze základních podkladů pro přijetí rozhodnutí velitele k útoku s překonáním jaderného zátarasu je **předběžné vyhodnocení účinků jaderných zátarasů**. Kvalita předběžného vyhodnocení bude tím vyšší, čím věrohodnější a přesnější budou výsledky průzkumu jaderných zátarasů.

Předběžné vyhodnocení zpracujeme již v míru, před zahájením plánování operace anebo i v jejím průběhu. Cílem předběžného vyhodnocení je zjistit zámysl ne-

přítele k použití jaderných zátarasů, vyhodnotit možné účinky aktivovaných jaderných min, dát veliteli podklad pro reálné rozhodnutí, pro průzkum a stanovení úkolů vojskům k útoku s překonáváním jaderného zátarasu. Předběžné vyhodnocení zpracujeme na základě zpráv o připravovaných místech uložení jaderných min, o jejich pravděpodobných rážích a hloubce uložení. Na zpracování využíváme i podkladů od nadřízeného štábu.

Vzhledem k tomu, že nemáme úplné údaje o místech uložení všech jaderných min, budeme věnovat velkou péči rozboru možných prostorů jejich použití. Přitom vycházíme z pravděpodobného zámyslu, desavádních poznatků o způsobech používání jaderných min nepřitelem, vyhodnotíme nejdůležitější směry vedení bojové činnosti vojsk, rozebereme terén, geologické a povětrnostní podmínky z hlediska možného použití jaderných min a na základě středních norem přidělování jaderných min doplníme chybějící údaje o pravděpodobných dalších místech uložení jaderných min.

Předběžné vyhodnocení zpracovávají štáby všech stupňů. Podílejí se na něm důstojníci operačního, zpravodajského, ženijního, chemického, tankového a automobilního, zdravotnického a topografického oddělení. Práci skupiny důstojníků řídí náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení.

Při předběžném vyhodnocení účinků jaderných min bereme v úvahu spíše maximální ničivé faktory pro vznik nálevky,

prostorů boření, pro rozsah radioaktivního zamoření, prostorů záplav a požárů, kromě případů, kdy přesně známe místa, ráže i hloubku uložení jaderné miny a geologické podmínky v prostoru cíle. To proto, že při účincích jaderných min vycházíme z nejméně příznivé situace a tím se vyhneme nesprávným závěrům pro rozhodnutí velitele.

Novou pravděpodobnostní metodou předpovědi radioaktivního zamoření terénu se sice zvýší realita skutečného prostoru radioaktivního zamoření, ale na druhé straně se tím ztíží rozhodování velitelů o způsobech překonávání pásem radioaktivního zamoření, o vyvážení jednotek ze zamořených prostorů a též předpověď dávek ozáření osob při činnosti a pobytu v zamořených prostorech. Při zpracování předběžného vyhodnocení účinků jaderných min se tím podstatně zvětší pravděpodobné prostory radioaktivního zamoření. To bude vyžadovat ihned po aktivaci jaderných min organizovat radiaci průzkum, abychom mohli v co nejkratší době vyhodnotit skutečnou radiaci situaci a upřesnit tak předpověď prostorů radioaktivního zamoření.

Předběžné vyhodnocení účinků jaderných zátarasů zpracovává štáb armády a svazku na mapě, která obsahuje:

- místo, pravděpodobnou hloubku uložení a ráží jaderné miny;
- poloměry pásem zasažení živé síly a bojové techniky výbuchem jaderné miny;
- bezpečnostní pásma;
- vznik prostorů hoření, závalů, záplav, požárů a pásem radioaktivního zamoření terénu (vody);
- možná pásma a směry překonání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů a možné objíždky prostorů rozsáhlého zpustošeného terénu;
- výhodné prostory pro vyvedení vojsk, vyčkávací prostory do poklesu vysokých úrovní radiace;
- výhodné směry pro překonání jaderných zátarasů v pásmu sousedů.

V legendě k mapě jsou kalkulační údaje:

- o předpokládaných dávkách ozáření a ztrátách v důsledku ozáření při různých způsobech překonávání zátarasů;
 - za jakou dobu budou moci vojska zahájit překonávání jaderných zátarasů, aniž překročí stanovené dávky ozáření;
 - přibližná doba zahájení, rozsah a objem prací při zeničení úpravě os přesunu, zřizování pomocných cest, přeprav aj.
- Tyto propočty mají formu tabulek a grafů.

Předběžné vyhodnocení účinků jaderných zátarasů budeme neustále doplňovat a upřesňovat na základě nových zpráv a povětrnostních podmínek. Základní údaje z předběžného vyhodnocení zahrnujeme do plánu operace (grafické rozhodnutí velitele), plánů bojového použití druhů vojsk, speciálních vojsk a plánu týlového zabezpečení.

Výpisy z mapy a tabulek předběžného vyhodnocení dostávají všechna oddělení štábu. Nejnutnější údaje posíláme i podřízeným.

Ke zpracování některých údajů předběžného vyhodnocení je výhodné použít samočinných počítačů.

Předběžné vyhodnocení účinků jaderných zátarasů je jeden ze základních podkladů, který slouží veliteli k přijetí rozhodnutí pro útok s překonáním jaderných zátarasů. Proto předpis Vševojsk-2-6, čl. 58 ukládá osobně náčelníkovi štábu řídit práci při jeho zpracování. Podle rozsahu a obsahu předběžného vyhodnocení se na jeho zpracování musí podílet většina oddělení vševojskového štábu, oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Je proto nelogické ukládat za povinnost zpracovávat toto předběžné vyhodnocení zpravodajské správě (Vševojsk-2-6, čl. 56). Kromě toho to odporuje i předpisu Oper-2-1, čl. 15, který stanoví, že vedoucím oddělení v otázkách organizace boje a velení vojskům je operační oddělení. Toto oddělení má za povinnost také sladovat a koordinovat práci všech ostatních oddělení a předkládat veliteli souhrnné návrhy na rozhodnutí. Mezi základní podklady pro rozhodnutí velitele k útoku s překonáním jaderných zátarasů patří i předběžné vyhodnocení jaderných zátarasů.

Po aktivování jaderných min probíhá ve štábech vševojskových svazů a svazků **vyhodnocení účinků jaderných zátarasů.**

Za tím účelem vede štáb zvláštní pracovní mapu. Tento úkol ukládá předpis Vševojsk-2-6, čl. 60 zpravodajskému oddělení, které jej má plnit v součinnosti s operačním oddělením, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Mapa slouží k vyhodnocení účinků jaderných zátarasů po jejich aktivaci, přijetí rozhodnutí velitele armády (svazku) pro překonání jaderného zátarasu a obnovení bojové schopnosti vojsk zasažených účinky jaderných min. Nemáme-li přesné a úplné údaje o aktivaci jaderných min, doplňujeme tyto z mapy předběžného vyhodnocení jaderných zátarasů. Kromě toho je nezbytné upřesnit průzkumem ohnisek zasažení rozsah ztrát na živé síle a technice, pásem radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů, jakož i průchodnost cest.

Na mapu zakresluje:

- pravděpodobnou ráži a hloubku uložení, typ a dobu aktivace jaderné miny;

- předpověď pásem radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů;

- nejvýhodnější směry překonání těchto prostorů z hlediska rozsahu ženijních prací a radioaktivního zamoření;

- vyčkávací prostory a prostory pro vyvedení zasažených a zamořených vojsk;
- místa speciální očisty, odsunové zdravotnické etapy, shromaždiště poškozené techniky.

V legendě uvádíme:

- předpověď ztrát živé síly a techniky přímými účinky jaderných min;

- předpověď dávek ozáření živé síly;

- rozpočet ženijních sil a prostředků k úpravě cest s časovým harmonogramem;

- síly a prostředky k odstranění následků výbuchů jaderných min aj.

Z obsahu a smyslu vedení této pracovní mapy vyplývá, že je vševojskovým dokumentem, podkladem pro přijetí rozhodnutí velitele armády (svazku). Proto věst mapu vyhodnocení účinků jaderných zátarasů spadá do kompetence operačního oddělení. Přitom operační oddělení armády (svazku) vede pracovní mapu dů-

stojníka řešícího otázky ochrany vojsk proti ZHN a je možné do ní ještě s výhodou zahrnout údaje k vyhodnocení účinků jaderného zátarasu (nebo na mapě radiální situace — Oper-2-1, čl. 138, což je však méně výhodné). Vedoucí úloha operačního oddělení při vyhodnocování účinků jaderného zátarasu (nebo na mapě radiální situace — Oper-2-1, čl. 138, což je však méně výhodné). Vedoucí úloha operačního oddělení při vyhodnocování účinků jaderných zátarasů vyplývá z toho, že obdobné úkoly, jako např. při zpracování plánu odstranění následků použití jaderných zbraní nepřítelem, plní také operační oddělení, nikoliv zpravodajské.

Závěrem chci říci, že i když je úloha zpravodajského oddělení (správy) při získávání a vyhodnocování zpráv o jaderných zátarasích hlavní, rozhodující a pině za tento úkol odpovídá, není podle mého názoru správné mu ukládat za povinnost zpracovávat vševojskový dokument, na němž se podílejí důstojníci celé řady dalších oddělení, jakým je předběžné vyhodnocení a vyhodnocení účinků jaderných zátarasů. Tento úkol má plnit operační oddělení, protože mu ve smyslu předpisu Oper-2-1, čl. 15, náleží. To také ukázala praxe z velitelsko-štábních a operačních cvičení vševojskových svazů a svazků.

POUŽITÍ VRTULNÍKŮ K PALEBNÉ PODPOŘE POZEMNÍCH VOJSK

Velké množství cílů na bojišti a jejich význam zvyšuje požadavky na jejich ničení. RVD není schopné zjistit a zničit všechny cíle. Omezené možnosti má i stíhací bombardovací letectvo. Vzhledem k důležitosti cílů, potíží s jejich zjištěním a krátkosti času k jejich zničení volíme prostředek, který by těmto požadavkům vyhovoval a doplnil možnosti RVD a stíhacího bombardovacího letectva. Za tento prostředek považujeme vhodně vyzbrojený vrtulník.

Nezávislost na vzletových a přistávacích drahách, možnost skrytého přiblížení s využitím terénu, účinný manévr proti PVO, nižší povětrnostní minima, spojení průzkumu s ničením zjištěných cílů, schopnost překonávat terénní překážky a zamořené prostory, to vše jsou výhody, které z vrtulníku vytváří účinný prostředek k podpoře boje pozemních vojsk.

Dosud získané zkušenosti z použití vrtulníků k různým bojovým úkolům jasně hovoří v jejich prospěch zvláště tam, kde použití jiných druhů letectva je obtížné a nevýhodné.

Vrtulníků využíváme zejména k vzdušnému průzkumu, vysazování výsadků, přepravě osob a materiálu, k přímé letecké podpoře pozemních vojsk, ke kladení minových zátarasů a k dalším úkolům. Přitom nabývá na významu přímá podpora pozemních vojsk.

Zvlášť významným úkolem bude boj s tanky, který mohou úspěšně vést vrtul-

níky vyzbrojené řízenými protitankovými střelami. Pro různé úkoly můžeme volit různé varianty výzbroje vrtulníků.

Vrtulníky mohou ničit pozemní cíle předem zjištěné, zjištěné za letu nebo i pomalé nízko letící vzdušné cíle. Na cíle je mohou navádět návodčí obdobně jako letouny stíhacího bombardovacího letectva.

Střelby raketami a z palubních kulometů na pozemní cíle mohou:

- z klouzavého letu z malých výšek s využitím krytu a maskování. Zteč na cíl může vykonat z různých směrů. Směr zteče si určují podle typu cíle, terénu a podle rozmístění PVO. Opakovat zteč budeme z různých směrů, abychom dosáhli překvapení a snížili zranitelnost vrtulníků,

- za určitých podmínek z visu vrtulníku zejména ze skrytého postavení. Při tomto způsobu palby jsou rozhodující technické možnosti vrtulníku. Po technickém vyřešení můžeme uvažovat i o střelbě z postavení na zemi.

Vrtulníky mohou ničit pozemní cíle

- palbou leteckých kulometů,
- palbou leteckými protizemními raketami,
- palbou leteckými protitankovými raketami.

Během letu k cíli využívají vrtulníky terén a prostoru pro skrytý přilet. V blízkosti cíle stoupají do výšky nejvhodnější pro palbu zvolenou výzbrojí, ve-

dou zteč na cíl a klesají zpět do přízemní výšky a na této odlétají. Nejvýhodnější vzdáleností pro zahájení palby z hlediska PVO cíle je 1500—3000 m.

Střelbu raketami vhodně doplňují střelbou z leteckých kulometů. Zteče vedou

nejvýhodněji z klouzavého letu a na vyšší rychlosti. To zabezpečuje vyšší přesnost zásahu cíle. Palbu zahajují na vzdálenost zabezpečující neefektivnější zničení cíle a přerušují ve vzdálenosti mimo dosah účinku raket.

Zásady použití vrtulníků k palebné podpoře vojsk

Vhodně vyzbrojené vrtulníky jsou určeny k přímé podpoře pozemních vojsk a **mohou v taktické hloubce nepříteli plnit tyto hlavní úkoly:**

1. Zjišťovat a ničit prostředky PVO nepřítel. Tím zabezpečují:
 - vlastní bojovou činnost,
 - činnost ostatních druhů letectva,
 - činnost vzdušného průzkumu ve prospěch RVD.
2. Zjišťovat a ničit pohyblivé, malorozměrné cíle, hlavně zbraně hromadného ničení.
3. Zjišťovat a ničit nepřátelské tanky a obrněnou techniku.
4. Zjišťovat a ničit nepřátelské záhlavy.
5. Zjišťovat a ničit velitelská stanoviště.

6. Zabezpečovat bojovou činnost vlastních vojsk průzkumem a ničením cílů v prostoru vysazení a vedení bojové činnosti taktických vzdušných výsadků a na směrech postupu PO.

7. Ničit nepřátelské vrtulníky na zemi i ve vzduchu. Tzn. bránit vlastní vojska proti úderům nepřátelských vrtulníků.

Vyzbrojené vrtulníky jsou vhodným palebným prostředkem pro případ překvapivého zásahu proti nepřátelským cílům při rychle se měnící situaci na bojišti. Mají svůj význam i jako součást zálohy vševojskového velitele. Mohou v taktickém měřítku nahradit nedostatek dělostřelectva. Mohou působit také jako protitanková záloha k ničení tanků v různých prostorech v blízkosti čáry dotyku s možností přenášení úsilí ve velmi krátké době na různé směry.

Vrtulníků vyzbrojených raketami výhradně používáme k zabezpečení bojové

činnosti vlastních taktických vzdušných výsadků a předsunutých odřadů (PO).

Ve prospěch TVV mohou plnit tyto úkoly:

- přepravu TVV,
- ochranu přepravy TVV umlčováním PVO,
- umlčení odporů v prostoru výsadku,
- palebnou podporu boje TVV,
- průzkum,
- ochranu proti nepřátelským vrtulníkům.

Ve prospěch PO mohou plnit tyto úkoly:

- průzkum cílů a jejich ničení na ose postupu PO,
- umlčování záloh,
- ochranu proti nepřátelským vrtulníkům.

Při použití vrtulníků se řídíme těmito zásadami:

- centralizované velení;
- ekonomické využívání vojskového letectva, tj. plnění pouze těch úkolů, které nemohou splnit jiné prostředky. Při tom pořadí plnění určujeme podle stupně závažnosti cílů;
- okamžitá pohotovost vojskového letectva, tj. připravenost k rychlému a přesnému plnění úkolů, stanovených vševojskovým velitelem a zároveň možnost rychlých a častých změn cílů;
- vševojskoví velitelé mají možnost využít vojskového letectva takovým způsobem, který zaručuje nejúspěšnější splnění stanovených cílů;
- hromadné použití, udržení celistvosti vojskového letectva, zabránění organizacímu rozdrobení jednotek při plnění úkolů.

Způsoby bojové činnosti vrtulníků

Podle povahy úkolu a celkové bojové situace mohou vrtulníky plnit bojové úkoly těmito základními způsoby:

- a) údery na předem zjištěné cíle
- b) údery na výzvu
- c) způsobem „lov“

a) **Údery na předem zjištěné cíle** vedeme na stabilní nebo pohyblivé cíle.

Tento způsob nebude typickým, ale nemůžeme jej vyloučit. Při úderech na předem zjištěné cíle zpravidla čas umožní:

- správné rozhodnutí — možnost volby prostředků ničení, stanovení potřebného počtu vrtulníků ke zničení cíle;
- dostatečnou přípravu techniky a osádek;

— organizační zabezpečení bojové činnosti (přímý průzkum, ničení PVO aj.);
— organizaci součinnosti.

b) **Údery na výzvu** vedeme na cíle, které se náhle objeví na bojišti, nebo při nepředvídané změně situace. Tento způsob vyžaduje předem určitá opatření:

— udržovat část sil na jednotlivých plochách ve zvýšené pohotovosti;

— určit předem plochy pro pohotovostní vrtulníky tak, aby zásah byl co nejrychlejší.

Tato činnost bude častá, zvláště při využití vrtulníků jako zálohy vševojenského velitele. Výhodou je schopnost rychle reagovat na nepředvídanou situaci, možnost bojovat proti cílům v neplánovaných prostorech.

Nevýhodou je, že osádky mají krátký čas k přípravě na konkrétní úkol a nemohou volit účinné prostředky ničení. Je obtížné organizovat součinnost. Tento způsob značně vyčerpává osádky. Klade vysoké nároky na velení a vyžaduje neselehávající spojení.

c) **Způsob „lov“** bude velmi častý. Malorozměrné, pohyblivé a při tom velmi důležité cíle musíme nepřetržitě zjišťovat a současně ničit. Osádce stanovíme prostor lovu a pořadí důležitosti při ničení zjištěných cílů.

Při každém letu jsou všechny osádky povinny ničit zbraně hromadného ničení.

Další pořadí důležitosti stanovíme podle potřeb, např. prostředky PVO, zálohy, VS apod.

Způsobu „lov“ bude zpravidla používat dvojice, maximálně roj vrtulníků. Výjimečně může tento způsob použít i jednotlivý vrtulník. Pro dvojici stanovíme zpravidla prostor o rozměrech 5×10 km pro roj 10×10 km. V tomto prostoru osádka létá podle taktických zásad, vyhledává a ničí cíle. Může prolétat i několikrát daným prostorem, ale nepravidelně (směr, délka průletu) s ohledem na PVO.

Tento způsob je velmi náročný na všestrannou připravenost osádek vrtulníků. Musí důkladně prostudovat prostor „lovu“ před letem a na základě taktické situace stanovit:

— možnosti a způsoby přeletu do stanoveného prostoru;

— možnosti umístění cílů vzhledem k jejich vlastnostem a terénu;

— možnosti využití terénu, výšky letu a počasí při vyhledávání;

— způsob letu prostorem — sektory pozorování;

— postup při ničení zjištěných cílů;

— možnosti spojení a retranslace;

— způsoby součinnosti v osádce a ve skupině;

— způsoby manévru proti PVO.

Způsoby ztečí vrtulníků na pozemní cíle

Zteč cíle je kombinace manévru a palby vrtulníku. Zteč zahrnuje: zamíření, palbu, vyjití ze zteče.

Velitel vrtulníkové jednotky volí způsob zteče na pozemní cíle vzhledem k počasí, terénu, síle a rozmístění protivníka s cílem dosáhnout co největšího účinku. Důležitými faktory ovlivňujícími volbu způsobu zteče je také počet vrtulníků pro zteč, charakteristika cíle, ničivé účinky použitých prostředků ničení prostředky PVO protivníka a požadavek na změnu směru zteče při opakovaných ztečích.

Zteče ozbrojených vrtulníků rozdělujeme:

a) podle osy vrtulníku vzhledem k zemi na:

— zteče z klouzavého letu;

— zteče z horizontálního letu.

b) podle způsobu přechodu do zteče na:

— současně zteče z jednoho směru;

— postupně zteče z jednoho směru;

— postupně zteče z různých směrů;

— střídavě zteče.

c) podle způsobu zamíření na:

— samostatné zamíření;

— zamíření a palba na povel vedoucího.

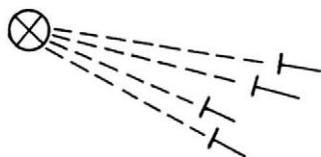
Zteč z klouzavého letu bude nejpoužívanější. Zteč probíhá pod úhly 10°–30°, palbu vede na vzdálenost 1000–2500 m.

Zteč z horizontálního letu používáme při letu v přízemní výšce a při ničení pozemního cíle první ztečí. Tento způsob je obtížný zvláště pro jednomístné vrtulníky. Za zteč z horizontálního letu považujeme palbu z visu vrtulníku. Tento způsob uplatníme hlavně v obraně, zpravidla jako léčku. Vrtulník ve skrytu za překážkou (les, budovy, terénní převýšení) očekává blízkého se nepřítel. Při přiblížení na stanovenou vzdálenost ničí nepřítel z krátkého zavisení nad překážkou. Vzhledem k velkému poklesu raketových střel, budeme je zpravidla používat při palbě na maximální vzdálenost.

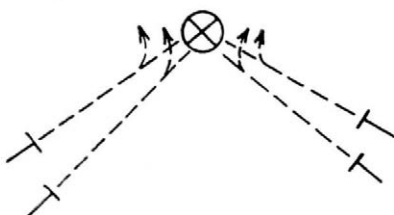
Současnou zteč z jednoho směru vedou všechny vrtulníky ve skupině. Touto ztečí dosahujeme vysoké hustoty palby v krátké

Současné zteče

a) z jednoho směru

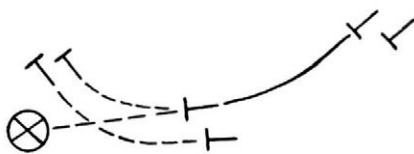

b) ze dvou směrů

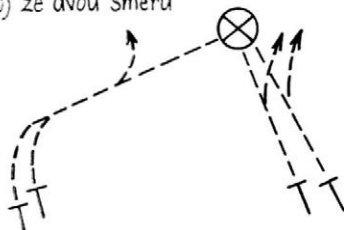

Postupné zteče

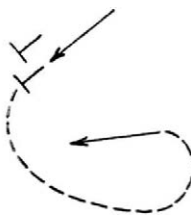
a) z jednoho směru

b) ze dvou směrů

Střídavé zteče

Obr. 1

kém čase, mohou využívat moment překvapení, má vysoký morální účinek a zkracuje čas ohrožení skupiny palbou prostředků PVO cíle. Současnou zteč použijeme převážně na předem zjištěné cíle. Na malorozměrné cíle vede současnou zteč maximálně roj vrtulníků, na skupinový cíl až letka.

Současné zteče ze dvou směrů použijeme tehdy, požadujeme-li velkou hustotu palby během krátké doby na cíl chráněný PVO a to pouze při zahájení ničení cíle. Po odpoutání se od cíle upřesní velitel skupiny dílčími rozkazy způsob další činnosti podle výsledků první zteče, terénních a povětrnostních podmínek a čin-

nosti protivníka. Výhodou tohoto způsobu zteče je zejména využití překvapení a decentralizace činnosti PVO a pokrytí cíle nechtutnou palbou v krátkém čase současně ze dvou směrů. Nejúčinnější cíl ničí skupina, která nalétává do 30° k podélné ose cíle.

Postupné zteče z jednoho směru probíhají v krátkých časových intervalech a to buď jednotlivými vrtulníky nebo menšími skupinami. Umožňují dlouhodobě palebně působit na cíl. Skupina (skupiny) již zpravidla letí po trati v sestavě, pro zteč — proud dvojic, proud rojů apod. Tím odpadá manévr v prostoru cíle a působení na cíl bude bezprostřední. Interval mezi vrtulníky (skupinami) ve zteči musí zajistit bezpečnost vpředu letících vrtulníků (skupin) při palbě další skupiny. Pro postupné zteče můžeme použít libovolný počet vrtulníků (skupin). Při postupných ztečích na skupinový cíl se dosahuje vyšší efektivity ničení tím, že vždy další vrtulník (skupina) může působit na ještě nezničený cíl. Tento způsob ztečí zpravidla použijeme při ničení cílů na předním okraji.

Postupné zteče z různých směrů použijeme k ničení bodových a malorozměrných cílů. Výhodou tohoto způsobu je vhodná možnost volby směru ztečí. Tím

předcházíme koncentraci protiletadlové palby protivníka. Zahájení palby, odpoutání od cíle a volba okamžiku zteče je pružná, velitel jednotky může nepřetržitě řídit útok a způsob ztečí přizpůsobujeme charakteru terénu.

Střídavou zteč použijeme při silné PVO cíle. Jde o zteče jednotlivými vrtulníky (skupinami) z různých směrů ve velmi krátkých časových intervalech. Tím, že vrtulníky (skupiny) vedou zteče z různých směrů, mohou zkrátit interval a dosáhnout tak nepřetržitěho palebného působení na cíl. Současně tím tříštíme úsilí nepřátelské PVO. To ovšem předpokládá měnit směry jednotlivých ztečí — nepřipustit jakoukoliv šablonovitost. Střídavé zteče jsou náročné na součinnost ve skupině a na správné velení skupině.

Zteč podle zamíření s ohledem na nestabilitu vrtulníku za letu považujeme za základní zteč. Zteč s individuálním zamířením vedeme v rozevřené bojové sestavě. Přechod do zteče na povel vedoucího, zamíření individuální, odpálení a vybrání na rozkaz vedoucího.

Způsoby ztečí volíme podle skutečné bojové situace pružně tak, abychom dosáhli maximálních výsledků při ničení pozemních cílů.

Bojové sestavy vrtulníků při palebné podpoře pozemních vojsk

Bojová sestava je uskupení vrtulníků, vytvářená ke společnému plnění bojového úkolu. Bojovou sestavu charakterizuje:

- vzájemné rozmístění vrtulníků (vzdálenost, rozestup, převýšení);
- složení skupin taktického určení a způsob jejich rozmístění.

Bojová sestava musí zabezpečovat:

- úspěšné splnění úkolu;
- překonání nepřátelské PVO;
- vyhledávání cíle;
- nejúčinnější použití prostředků ničení;
- možnost rychlých změn sestavy;
- bezpečnost za letu;
- spolehlivé velení.

I když při plnění speciálních bojových úkolů nemůžeme vyloučit, aby úkol plnil jednotlivý vrtulník, za základní bojovou jednotku vrtulníků považujeme dvojici.

Dvojice je základní palebnou jednotkou vrtulníků. Vyniká možností rychlého manévru ve směru, výšce a rychlosti. Může plnit jednoduché bojové úkoly. Dvojice má výhodné použití v boji s nepřátelskými prostředky PVO. Umožňuje

lepší využití terénu a počasí, vzájemnou podporu při boji s PVO, snadnější vyhledávání cíle i pomoc při závadě na technice nebo zásahu od PVO.

Bojové sestavy dvojice:

- vrtulníky na úrovni,
- vrtulníky stupňovitě (vpravo, vlevo),
- vrtulníky v proudu.

Bojová sestava na úrovni je nejpoužívanější při vyhledávání a ničení pozemních cílů. Zabezpečuje značný překryt sektorů vyhledávání pozemních cílů, sektorů pozorování vzdušného prostoru a překryt vlastní palby palubních zbraní proti prostředkům PVO.

Bojová sestava stupňovitě zabezpečuje neomezený manévr hlavně v přízemních výškách. Překryt sektorů vyhledávání palby je však menší, oproti sestavě na úrovni. Tuto sestavu účelně používáme při letu v členitém terénu a při ztížených povětrnostních podmínkách.

Bojová sestava v proudu z hlediska vyhledávání a ničení pozemních cílů je nejméně výhodná. Bude účelně ji používat při letu v horském terénu, při letu

v úžlabinách a složitých meteorologických podmínkách.

Roj je základní taktickou palebnou jednotkou vrtulníků. Je složen ze dvou dvojic, nebo ze tří vrtulníků. Může plnit samostatně složitější bojové úkoly — hlavně zjišťování a ničení zbraní hromadného ničení.

Bojové sestavy roje:

- klín vpravo a klín vlevo;
- stupňovitě vpravo a vlevo;
- vrtulníky v proudu;
- proud dvojic;
- vrtulníky na úrovni.

Letka je hlavní taktickou palebnou jednotkou ozbrojených vrtulníků. Má v sestavě tři roje. Může plnit samostatně složitě bojové úkoly v taktické hloubce nepřítel.

Velení vrtulníkům při palebné podpoře pozemních vojsk

Velení musí být nepřetržitě, pružné, pevné a musí zabezpečovat:

1. Vysokou bojovou pohotovost štábů vrtulníkových jednotek a útvarů, bojové techniky a létajícího personálu.

2. Včasné stanovení úkolů, jednotek, které budou úkol plnit, druhu ničivých prostředků a způsobu bojové činnosti.

3. Nepřetržitou součinnost v bojové sestavě (ve skupině, mezi skupinami) a s pozemním vojskem a letectvem.

Při velení vrtulníkům ve vzduchu dodržujeme zásady utajení a to zpravidla krátkými povely pomocí smluvených hesel a signálů. Zárukou úspěchu v bojovém použití vrtulníků je nepřetržitě oboustranné spojení. Toto v přízemních výškách letu vyžaduje zříditi předem naváděcí stanoviště nebo vzdušné retranslatory. Tím máme možnost měnit úkol za letu a operativněji využít vrtulníků při náhlé změně situace.

K usnadnění velení a k jeho utajení bude nutné vypracovat jednoduché tabulky velení, které spolu s mapou umožní vydávat úkol za letu a osádkám podávat hlášení.

Součinnost je vzájemné sladění činnosti dvou i více spolupůsobících složek co do místa, času a způsobu bojové činnosti. Součinnost při bojové činnosti vrtulníků organizujeme jak uvnitř bojové sestavy, tak s ostatními druhy vojsk a letectva.

Podstatu součinnosti tvoří určení:

- jednotného času,
- pořadí plnění úkolů,

Bojová sestava letky:

- proud rojů;
- proud dvojic.

Při plnění bojového úkolu letky a větší skupiny bude nutné bojovou sestavu uspořádat do skupin taktického určení. Skupiny taktického určení vytváříme ke splnění úloh v zájmu dosažení hlavního cíle. V závislosti na bojovém úkolu, nepřátelské PVO, meteorologických podmínkách a množství sil mohou vrtulníky vytvářet skupiny taktického určení:

a) údernou skupinu, která je rozhodující složkou bojové sestavy a plní hlavní úkol;

b) skupinu pro umlčení PVO;

c) skupinu přímého průzkumu, jejímž úkolem je vyhledat, popř. označit cíl pro údernou skupinu, nebo údernou skupinu navést na cíl.

- způsobu plnění úkolů,
- sladění činnosti v prostoru,
- způsobu vzájemné podpory,
- způsobu velení a informací,
- signálů a hesel.

Součinnost uvnitř bojové sestavy organizuje velitel skupiny. Spočívá ve stanovení plánu splnění úkolu a v určení místa a úkolu jednotlivých vrtulníků (skupin) při plnění bojového úkolu. Pro dokonalou součinnost má velký význam složení skupiny. Součinnost u organické skupiny se lépe organizuje, než u skupiny složené z různých organických celků. Osádky musí být vycvičeny v používání hesel a signálů pro součinnost a v reagování na ně již v míru.

Součinnost s ostatními druhy vojsk a letectva je mnohem složitější, protože představuje sladění činnosti odlišných druhů vojsk a prostředků. Tuto součinnost organizují nadřízené štáby. Na úvod součinnosti stanoví, kdo plní hlavní úkol a kdo jeho bojovou činnost zabezpečuje. Při organizaci součinnosti řešíme tyto otázky:

a) **při součinnosti s RVD:**

- jaké úkoly bude plnit RVD ve prospěch vrtulníků,
- jaké úkoly budou plnit vrtulníky ve prospěch RVD,
- rozdělení cílů,
- rozdělení časového působení na společné cíle,
- prostředky palby RVD — hlavně údery JZ,

— jak využije raketové vojsko a dělostřelectvo průzkumných údajů vrtulníků,
— stanovení hesel a signálů;

b) při součinnosti se SBOL:

— jaké úkoly bude plnit SBOL ve prospěch vrtulníků,
— jaké úkoly budou plnit vrtulníky ve prospěch SBOL,
— časové a prostorové vymezení činnosti,
— spojovací údaje,
— hesla a signály;

c) při součinnosti s taktickým vzdušným výsadkem:

Podle časového plánu výsadku stanovit

— činnost vrtulníků při nakládání,
— činnost umlčení nepřátelské PVO vzhledem k trati letu TVV,
— zabezpečení prostoru vysazení,
— způsob zabezpečení bojové činnosti TVV (plánovanou palebnou podporou, možnost zásahu na výzvu),
— průzkum ve prospěch TVV a způsob předávání zpráv,
— hesla a signály;

d) při součinnosti s předsunutým odřadem:

— pořadí určení cílů na ose postupu PO,
— způsob a doba vojenského a ženijního průzkumu osy, způsob, místo a čas předání výsledků,
— způsoby varování,
— plánovaná palebná podpora a možnost činnosti na výzvu,
— blokování záloh nepřítele,
— zprostředkování spojení PO s nadřízeným velitelstvím.

Na přesné časové a prostorové sladění součinnosti bude rozhodujícím způsobem závislá úspěšná činnost jednotek vojenského letectva při palebné podpoře.

Závěr

Vojenské uplatnění vrtulníků je dnes již mnohostranné a objevují se stále nové způsoby jejich využití. Moderní boj, letové a technické vlastnosti vrtulníků si však přímo vynucují, abychom je používali nejen ke zvýšení manévrovací schopnosti pozemních vojsk, ale i jako bojový prostředek.

K ničení bodových cílů v blízkosti bojové sestavy vlastních vojsk se uplatní vrtulníky pro své takticko-technické vlastnosti. Mohou cíle zjistit a současně je ničit v jedné zteči buď samostatně, nebo v součinnosti s dělostřelectvem. K ničení cílů mohou vrtulníky použít pumy, řízené protitankové střely, neřízené rakety a palubní kulomety.

Vrtulníky mohou podporovat pozemní vojska ve všech druzích bojové činnosti. Významným úkolem bude palebná podpora boje taktických výsadků a předsunutých odřadů.

Relativní malá rychlost umožňuje zasahovat cíl s maximální přesností.

K obraně proti PVO nepřítele využívají přízemních výšek, vhodné volby tratě letu, bojové sestavy, délky odpalu raket, správného způsobu zteče a v neposlední řadě i klamně činnosti. V tomto směru budeme z hlediska leteckotaktické přípravy připravovat velitele, štáby a všechny osádky vojenského letectva.

ZATARASOVÁNÍ V BOJI S PROTIÚDERNÝM USKUPENÍM NEPŘÍTELE

O zmaření naší útočné operace může nepřítel, mimo jiná opatření, usilovat i silným protiúderem s cílem zastavit a zničit hlavní uskupení našich vojsk a vytvořit si tak předpoklady pro možný přechod do útočné operace.

Podle názorů nepřítel má protiúder několik fází:

V první z nich chce vytvořit podmínky pro protiúder bojovou činností prvního sledu, zejména udržení důležitých prostorů pro rozvinutí protiúderného uskupení. Současně v této době přesunuje se protiúderné uskupení z prostoru rozmístění nebo zmobilizování do vyčkávacího prostoru.

V druhé rozhodující fázi vede boj o palebnou a leteckou převahu, jejímž cílem je výrazně snížit bojeschopnost našich vojsk ve zvoleném prostoru a směru. V této fázi může přecházet na použití jaderných i jiných zbraní hromadného ničení. Protiúderné uskupení zahajuje přesun do prostoru zasazení.

Ve třetí fázi pozemní vojska, zejména tankové svazky, využívají účinků palebné přípravy, především jaderných úderů a za výrazné podpory letectva pronikají mezerami do hloubky, obcházejí silná olniska odporu, pronikají do boků a týlu bránících se sil a včasným zasazováním druhých sledů prolomují další obranná postavení, vychází do prostorů bojového rozmístění raketového vojska a vedou střetný boj s přicházejícími zálohami.

Protiúder nepřítel budou naše vojska zpravidla odrážet ve velmi složité situaci, po jaderných úderech, kdy část sil armády nebo i frontu bude nucena přejít i do obrany.

Z hlediska bojové činnosti vojsk armády (frontu) můžeme vlastní boj s protiúderným uskupením nepřítel rozčlenit do těchto etap:

1. Boj s nepřátelským protiúderným uskupením na vzdálených přístupech.

2. Boj o ovládnutí prostorů výhodných pro rozvinutí nepřítel současně s vedením boje s přesunujícím se uskupením do prostoru zasazení.

3. Boj s rozvinujícími se prvními sledy a snižování bojeschopnosti druhých sledů uskupení.

4. Odrážení a ničení uskupení vyčleněnými silami armády a frontu.

5. Obklíčení a zničení protiúderného uskupení.

Určujícím východiskem pro stanovení požadavků na zatarasování a ničení je ustanovení předpisu OPER-1-1, čl. 277, který ukládá: „První sled frontu a armády je povinen odrazit nepřátelský útok, způsobil nepřítelem co největší ztráty a vytvořit výhodné podmínky pro protiúder nebo protizteč druhým sledem nebo vševojskovou zálohou.“

Stanovení požadavků i dílčí návrhy na jejich realizaci vychází i z dalších předpokladů, např.: koeficient průchodnosti terénu v prostoru boje s protiúderným

uskupením je 0,6 [40 % šířek pásem tvoří přirozené protitankové překážky, což je obecný závěr platný pro charakteristiku zájmového prostoru ČSLA]; průměrné šířky útočných pásem nepřítel stanovi předpis Zprav-51-1 apod.

Další stanovení požadavků na zatarasování a ničení vychází z rozboru jednotlivých etap a vševojskových zásad vedení boje s protiúderným uskupením nepřítel.

První etapu charakterizují přesuny uskupení do vyčkávacích prostorů, tj. až do vzdálenosti 50–60 km od čáry dotyku. Vznést požadavek na zatarasování výhodných prostorů, ať již ve vyčkávacích prostorech nebo na osách přesunu jako ženížní opatření, je i přes svoji nutnost v současné i v bližší perspektivě snad příliš odvážný a technicky nereálný. Vyžaduje dopravu značného množství PT a PP min do minových polí „vzduchem“, např. raketami. Účinky zaminování prostorů z letadel, vzhledem k silné protivzdušné obraně prostorů uskupení nepřítel, nemohou vyvážit ztráty vlastního letectva. Zátarasování na osách, ničení mostů, zřízených plovoucích mostů nebo závaly ve vyčkávacích prostorech budou vznikat po jaderných nebo leteckých úderech našich vojsk.

Druhou etapu z hlediska činnosti nepřítel charakterizuje zahájení přesunu protiúderného uskupení do prostorů zasažení. Vlastní vojska budou postupně přecházet do obrany, ať již s vytvářením zabezpečovacího pásma nebo předsunutého postavení, nebo i bez nich.

I když zatarasování a ničení na osách přesunu nepřítel proběhne obdobně jako v první etapě jako „druhotný produkt“ bojové činnosti raketového vojska, letectva a postupně i dělostřelectva, je nutný a reálný požadavek, abychom přesunující se proudy zdržovali i výbušnými a jinými zátarasování na osách přesunu s postupným narůstáním jejich četnosti. Rozhodujícím činitelem, který tento požadavek ovlivňuje, je především doprava min do prostoru jejich použití i jejich typ, umožňující rychlé a těžce zjištělné zaminování silnic s tvrdým povrchem (beton, asfalt apod.). Silniční minové uzávěry (nebo i PT nástrahy) mohou zřizovat vševojskové průzkumné orgány především našich prvosledových divizí a pluků. K tomu by bylo nutné vybavit je určitou dávkou z počátku tlakových PT i PP min. Perspektivně tlakové miny nahradit PT minami s horizontálním účinkem.

Lze předpokládat, že vlastní vojska ve druhé polovině této etapy, po zaujetí obranných sestav, zahájí zatarasování a přípravu objektů k ničení jak v zabezpečovacím, tak i v hlavním pásmu obrany

za použití všech druhů zátarasů. Těžiště zatarasování a příprav ničení položí na přehrazování cest a tankových směrů předpokládaného postupu nepřítel.

Polní řád ČSLA v čl. 434 a 435 ukládá: „Na předsunutém postavení se vytváří rozsáhlý systém ženížních zátarasů. — Předsunuté oddáky v zabezpečovacím pásmu brání nejdůležitější směry, hojně využívající zátarasů a destrukcí. Vše s cílem donutit nepřítel, aby předčasně rozvinul své hlavní síly.“

Jedním ze základních požadavků, který nakonec vyplývá i z omezených časových možností, je postupné narůstání hustoty zatarasování směrem k přednímu okraji obrany vlastních vojsk. Při tom bude nutné postupně přecházet od zatarasování os přesunu k širokovému zatarasování, k přehrazení směrů (os) přesunu praporek a rutních proudů v prostoru rozčleňování a rozvinování prvosledových brigád uskupení nepřítel. Rozdělíme-li zabezpečovací pásmo na třetiny, pak procentuální rozdělení zatarasování a ničení by mohlo být např.: 20 %, 30 % a 50 %.

Vyjdeme-li z předpokladu, že nepřítel v boji o zabezpečovací pásmo musí minimálně rozvinovat od každé prvosledové brigády alespoň prapor, docházíme k závěru, že na každé ose (směru) postupu nepřítel bude nutné přehradit šířku 1,5 až 2,5 km, tzn. v šířce 20 km při 3–4 směrech přehradit celkem 4,25–8,75 km. Minimální rozsah minování [kromě zřízených silničních minových uzávěr] můžeme splnit požadovanou hustotou zatarasování 0,5, tj. zřítit celkem v zabezpečovacím pásmu před každou naší prvosledovou divizí 2,1–4,3 km smíšených minových polí bez manévru zátarasů.

Při hloubce vlastního zabezpečovacího pásma 15 km bude nepřítel využívat pro přesun prvosledových brigád v šířce 20 km 58–78 km cest. Ze známých průměrných hustot a délek mostů v zájmovém prostoru vychází na 70 km cest a 26 silničních objektů o celkové délce 218 m. Z nich bude maximálně jedna čtvrtina delších 20 m (nepřítel je nepřemostí dosavadními prostředky brigád), tzn., že v zabezpečovacím pásmu každé divize bude nutné ničit 6 mostů, tj. na každé ose postupu nepřítel 1–2 mosty.

Třetí etapu z hlediska činnosti nepřítel budou charakterizovat případné další jaderné údery, zahájení palebné přípravy, rozvinování a rozčleňování prvosledových brigád a zřizování průchodů v minových polích na předním okraji obrany našich vojsk.

Z hlediska činnosti vlastních vojsk bude charakterizovat mimo aktivní činnosti

raketového vojska a dělostřelectva, postupný odchod jednotek ze zabezpečovacího pásma (předsunutého postavení) a pohotovost prvosledových praporů a pluků k obrannému boji. V hloubce obrany, na 3. a 4. postavení případně na druhém pásmu obrany, budou pokračovat ženijní práce i jiná další opatření, např.: likvidace následků po jaderných úderech apod.

Požadavky na zatarasování a ničení v této etapě je nutné diferencovat pro:

- a) maximální ztížení útoku prvosledových praporů nepříteli;

- b) omezování přesunu a manévru praporů, brigád a svazků druhého sledu i prostředků jaderného napadení.

Přesunující se prvosledové prapory nepříteli budou využívat především systém silnic a polních cest, tzn., že v tomto prostoru (tj. až po čáru rozvinování do rotních proudů) položíme důraz na přehrazení co největšího počtu cest — minimálně však 2—3 cesty na každou prvosledovou brigádu, tj. v šířce obrany divize celkem 9—12 cest, za použití silničních minových uzávěr s přilehlými krátkými smíšenými minovými poli.

Rotní a hlavně četové proudy nepříteli se budou přesunovat hlavně terénem za využití všech cest včetně polních. Systém rozčleňování a rozvinování si vynucuje přechod k zatarasování v tomto prostoru převážně mimo cesty s cílem ničit a zastavovat bojovou techniku nepříteli, nutit ho zřizovat průchody a tím i zpomalovat jeho postup. Tento cíl mohou splnit smíšená minová pole zřizovaná do největší šířky a hloubky i s menší pravděpodobností zadržení vozidla např. 50%. Avšak přehradit 12 km tankového terénu před každým obranným pásmem naší divize je požadavek nereálný a jeho realita bude záviset na možnostech minování. Ke zvýšení účinků minových polí v tomto prostoru (počínaje momentem překvapení) můžeme definovat částečně maximální požadavek, aby rotní a hlavní četové proudy nepříteli se znenadání ocitly „uprostřed“ minového pole (obdobně jako v dělostřeleckém přepadu), tj. v minovém poli „dopraveného“ do tohoto prostoru vzduchem. Toho dosáhneme jedině vystřelováním PT i PP min. Při požadavku přehradit 50 %, tj. 6 km tankového terénu v souvislosti s předpokladem, že jedna raketa dopraví 20 PT protidivných a 20 PP min, je celková potřeba 120 raket u každé vlastní divize s minimálním dostřelem 6—8 km.

Manévr druhých sledů bojových i operačních sestav nepříteli (až do jejich zasazení) bude charakterizovat především postupný přesun a zaujímání různých prostorů v pochodových proudech. I v cha-

rakteristice činnosti ostatních rozhodujících prvků jeho sestav, především jednotek (oddílů) prostředků jaderného napadení, bude převládat přesun a zaujímání prostorů bojového rozmístění. Tyto přesuny budou zásadně probíhat po cestách, které již odminovaly a upravily prvosledové jednotky. Proto pro další omezení a zpomalení manévru těchto prvků je nezbytné zřizovat na cestách nové zátaras. Tyto budou vznikat znovu jako vedlejší produkt účinků tlakové vlny od našich jaderných a jiných úderů. Vzhledem k časovému i prostorovému mezerám mezi přesuny těchto prvků je dána možnost pro zřízení i dalších ženijních zátarasů na cestách formou silničních minových uzávěr. Jejich množství a místa zřízení budou záviset na přítomnosti a možnostech jejich možného zřizovatele, tj. vlastních praporů až divizních průzkumných orgánů. K zaminování můžeme nejvýhodněji použít PT min s horizontálním účinkem jak z hlediska charakteristiky cest, tak činnosti průzkumných orgánů.

Manévr útvarů jaderného napadení nepříteli můžeme omezovat i v prostorech jejich bojového rozmístění. Při přesném zjištění prostorů bude výhodné část těchto prostorů zaminovat, ať již jen pro ztížení odstraňování následků po jaderném nebo jiném úderu. Jelikož tyto prostory bude nepřítel silně střežit, zbývá jediná možnost dopravy min do prostoru, tj. vzduchem. Z hlediska zásad rozmístování jaderného napadení nepřítel od předního okraje můžeme vznést požadavek, aby naše divize měla možnost zaminovat prostory palebných postavení H-155 mm, H-203,2 mm, popř. oddíl HONEST JOHN nebo LANCE. Z uvedeného vyplývá požadovaný dostřel divizního prostředku zaminování minimálně 8 km, při jejich palebných postaveních do 2 km od předního okraje pásma obrany. Dostřel operačních zaminovacích prostředků, vycházíme-li ze vzdálenosti oddílů SERGEANT a při jejich palebných postaveních 10 km od předního okraje obrany, by měl být 50—70 km. Možné plošné požadavky na zaminování dělostřeleckých oddílů by byly tři hektary, tj. 120 PT protidivných a 120 PP min, u oddílů HONEST JOHN 2 km² (pokryt jednu baterii a montážní četu), u oddílů SERGEANT 4 km² (pokryt dvě baterie a dvě sekce technického zabezpečení), tj. při hustotě 0,5 by bylo třeba 200 PT protidivných a 200 PP min na 1 km².

Čtvrtou etapu z hlediska činnosti nepříteli charakterizuje úsilí o prolomení naší obrany o rozvíjení útoku do hloubky, postupné zasazování druhých sledů atd. Jeho zteče, počínaje ztečí předního okra-

je, budou vést tankové jednotky v převážné většině v součinnosti s pěchotou, která bude přinucena palbou našich PT prostředků vést dílčí zteče opěrných bodů po vysednutí z obrněných transportérů.

Z toho opět vyplývá objektivní nutnost stanovit požadavky na omezení manévru, pohybu a útoku jak prvosledových jednotek, tak druhých sledů nepřítel. Určujícím východiskem pro stanovení požadavků zůstává ustanovení již uvedeného čl. 277 předpisu OPER-1-1. Maximální hustotu zatárasování a ničení máme položit do prvního pásma obrany a v něm především na přední okraj a hloubku prvosledových pluků. Z hlediska charakteristiky ztečí nepřítel vyplývají i další nejobecnější požadavky na zatárasování i ničení, tj. dosahovat největších hustot PT zátarasů na předpokládaných i skutečných směrech pronikání nepřítel a rozvinout i systém protipěchotních zátarasů s potřebnou hustotou před jednotlivými opěrnými body i obrannými postaveními.

Nejzávažnějším problémem i úkolem je stanovit neoptimálnější obecný požadavek na hustotu (rozsah) zatárasování v pásmu obrany, tj. hustotu, kterou máme vytvořit bez manévru zátarasy. I v dalším se stanovený požadavek bude střetávat s možnostmi požadovanou hustotu vytvořit. Jak požadavek, tak možnosti jeho realizace, bude ovlivňovat řada faktorů, jako např.: časové a materiální možnosti, množství jednotek vyčleněných pro zatárasování, použitý druh PT a PP min, metody minování atd. Tyto faktory ve své podstatě a obsahu znovu ovlivňuje a limituje celá škála jiných závislostí, jako je např.: dopravní kapacita, výše pohyblivých zásob a jejich decentralizace, možnost přísunu apod. Proto nemůžeme posuzovat požadavek na zatárasování jen z hlediska možnosti současné jeho realizace, protože každá změna v podmínkách může znamenat zásadní změnu v možnostech. Např.: zavedení PT protitankové miny o váze např. 2,5 kg sníží potřebu min na zřízení 1 km minového pole na 340 min a rozvedeno dále — může při zachování současné dopravní kapacity min u jednotlivých železničních skupin a odřadů jejich množství zvýšit 3—4krát.

Pro určení a zdůvodnění obecné hodnoty zatárasování můžeme vyjít ze vševojskové zásady, že: — nepřítel se vzdá útoku, bude-li mít vyřazenou jednu polovinu tanků a obrněných transportérů. Stanovit, kolika procenty na jejich ničení by se měly podílet výbušné zátarasy, je úkol variabilní. Pro jednodušší metodu mohou použít uvedené hodnoty jedné poloviny a aplikovat ji do požadavku: přehra-

dit jednu polovinu tankového terénu v obranném úseku pluku, tj. $10 \times 0,6 \times 0,5 = 3$ km. Pluk v rámci divize (i pro potřebu vyšších stupňů) tvoří určitou základní kalkulační jednotku na členění obranné sestavy se všemi dalšími souvislostmi. Budu-li to aplikovat dále, tak to znamená:

— u divize mít (kromě plukovních možností) hodnotu jedné poloviny souhrnu pluků bez jejich i svého manévru zátarasy,

— u armády mít (kromě možností divizí) hodnotu jedné poloviny souhrnu divizí bez jejich i svého manévru zátarasy,

— u frontu mít hodnotu jedné armády bez armádních i frontového manévru zátarasy.

Vyjádřeno v kilometrových hodnotách:

— každý pluk:

— u každého praporu 0,3 km, tj. celkem 1,2 km,

— plukovní možnosti položit 1,8 km minového pole, tj. celkem u pluku 3 km,

— divizní možnosti: — 6 km,

— armádní možnosti: — 12 km,

— frontové možnosti: — 12 km.

V těchto hodnotách nejsou zahrnuty požadavky na pohyblivé zásoby z hlediska zásobování podřízených stupňů.

Při určení šířky zásahu manévru zátarasy mohou opět vyjít z požadavku, aby vyšší vlastní stupeň byl schopen jedním zásahem přehradit alespoň jednu polovinu tankového terénu o jeden stupeň nižšího útvaru (svazku) nepřítel, např.: divize jedním zásahem přehradit jednu polovinu útočného úseku brigády v součinnosti s POZem pluku a obdobně u operacích stupňů dosáhnout stejné možnosti (vůči divizi a sboru nepřítel) v součinnosti s jedním zásahem nižšího stupně.

Vyjádření v kilometrových hodnotách:

— plukovní POZ — $4 \times 0,6 \times 0,5 = 1,2$ km

— divizní POZ —

$(10 \times 0,6 \times 0,5) - 1,2 = 1,8$ km

— armádní zatárasovací jednotky včetně APOZ $(25 \times 0,6 \times 0,5) - 1,8 = 8,7$ km

— frontové POZy —

$(80 \times 0,6 \times 0,5) - 8,7 = 15,3$ km.

Při manévru zátarasy je nutné opět řešit zaminování (přehrazení) cest (silnic a dálnic) s tvrdým povrchem. Zvýšení rychlosti manévru zátarasy, především na operačních stupních, vzhledem k rozsáhlým závalům po jaderných úderech, dosáhneme pomocí vrtulníků.

K určení minimálního počtu mostů k ničení v obranném pásmu armády můžeme vyjít z délky cest, které využívá

nepřítel do hloubky obranné operační sestavy armády, a z průměrných počtů mostů na nich. Za předpokladu, že v prvním sledu protiúderného uskupení nepřítel budou tři divize, každá bude udržovat (využívat) 2—3 podélné cesty, pak do hloubky 50 km operační sestavy naší armády může nepřítel využívat celkem 400—600 km silnic, na kterých může být v průměru 160 silničních objektů o celkové délce 1400 m. T odpovídá asi 15 mostům o šířce do 60 m a 3—5 mostům o šířce 100—200 m, nebo 2—3 mostům nad 200 m. V propočtu nezahrnuji propustky a menší silniční objekty kratší než 20 m. K ničení uvedených mostů musíme vyčlenit ženijní jednotky pro každý most zvlášť.

Pro omezování manévru druhých sledů nepřítele platí obdobné závěry, jak jsem uvedl v rozboru třetí etapy.

V páté etapě, která charakterizuje obklíčení a ničení protiúderného uskupení nepřítele, nevyplývají specifické požadavky na rozsah a obsah zatarasování a ničení. Úsilí zatarasování položíme na přehrazení těch směrů, které nepříteli umožňují prolomení a vyjít z obklíčení. Na základě postupného ničení obklíčeného nepřítele bylo by výhodné zřizovat výbušné zátarasování přímo v prostoru obklíčení tak, aby znemožňovaly nebo omezovaly manévr nepřítele uvnitř obklíčení, např. při vy-

tváření úderného uskupení k prolomení obklíčení. Při tom nesmí omezovat účinnou činnost našich útvarů a svazků. Tyto požadavky dostatečně splňují již dříve jmenované požadavky na manévr zátarasování a pro zřizování zátarasů uvnitř obklíčení je předpoklad zavedení dopravy min vzduchem.

S opětným přechodem našich vojsk, v prostoru boje a protiúderným uskupením, do vlastní útočné operace, můžeme definovat další specifický požadavek především na vlastní PT miny v tom, abychom u nich dosáhli samozničení po uplynutí určité doby po jejich položení. K tomu můžeme použít elektromagnetické nebo jiné rozněcovače s elektrickými zdroji.

Tanky a obrněné transportéry budou i v budoucnu mít rozhodující roli v arnádách NATO, ať již jako bojová vozidla nebo jako podvozek pro různé jiné druhy zbraní a zařízení. Je dnes již jasné, že nejde o to, zda tanky budou v budoucnu existovat, ale o to, jak dále zkvalitňovat jejich tvar a vybavenost, aby se dále zvyšovala jejich bojová efektivnost a aby se optimálním způsobem přizpůsobovaly současným bojovým podmínkám. Proto intenzita rozvoje a zkvalitňování tanků a obrněných transportérů by měla být stálou pobídkou k dosažení stejné intenzity rozvoje i všech ženijních prostředků pro zatarasování a ničení.

TANKOVÉ A AUTOMOBILNÍ TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI

Hlavním úkolem tankového a automobilního technického zabezpečení (dále TATZ) ve frontové útočné operaci je důsledně uskutečnění všech opatření k udržení veškeré tankové a automobilní techniky v neustálé pohotovosti, v dobrém technickém stavu po celou dobu operace a účelně organizovanou evakuací a opravami poškozené techniky udržet ji v co největším počtu v sestavě vojsk. Tím vytváříme podmínky k úspěšnému splnění stanovených úkolů. Tankové a automobilní technické zabezpečení má řadu zvláštností zejména v první operaci, která probíhá většinou při nerozvinutém nebo jen částečně rozvinutém systému TATZ na operačních stupních a k okamžité dispozici jsou prakticky jen prostředky taktického stupně. Přesto má tanková a automobilní služba za úkol řešit TATZ tak, abychom na konci operace měli 50 až 60 % z výchozích počtů bojeschopných tanků a k tomu úměrné množství obrněných transportérů a automobilů. Tzn. že prostředky a jednotky TATZ do stupně fronty musí v průběhu operace opravit:

- 100 % vzniklých běžných oprav (EO) tanků, OT, automobilů,
- 60 % vzniklých středních oprav (SO) tanků a OT,
- 30 % vzniklých středních oprav (SO) automobilů.

Generální opravy zabezpečují vojenské opravárenské závody a vyčleněné závody teritoria. Počet oprav je odvozen jednak z úkolů jednotlivých stupňů a jednak

z norem předpokládaných ztrát techniky v průběhu operace.

Na splnění hlavního úkolu TATZ frontové útočné operace se podílejí:

a) Řídící a výkonné prvky soustavy TATZ na taktickém stupni (jednotka, útvar, svazek) tím, že zabezpečují:

— ošetřování tankové a automobilní techniky,

— evakuaci (tj. vyprošťování a odsuny) zapadlé a uvázané bojeschopné a poškozené techniky lehkého a středního stupně uváznutí a s menším rozsahem poškození,

— opravy veškeré techniky s malým rozsahem poškození, tj. v rozsahu běžné opravy,

— evakuaci techniky s větším rozsahem poškození alespoň k plukovním a divizním odsunovým osám a tím usnadní její soustřeďování do shromaždišť poškozené techniky (SPT) operačních stupňů

b) Řídící a výkonné prvky TATZ operačního stupně tím, že plánují a zabezpečují:

— manévry prostředků, jednotek a útvarů TATZ operačního stupně v souladu s vývojem situace s cílem jak neefektivněji je využít,

— vyprošťování, odsuny a soustřeďování veškeré poškozené techniky do SPT, kterou mohou opravit pojiždné opravárenské prostředky armád a fronty,

— vyprošťování, odsuny, soustřeďování a předávání poškozené techniky, kterou opravují opravárenské závody teritoria,

— armádní prostředky TATZ dokončují opravy poškozené techniky v rozsahu BO (především svazků a útvarů druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb), frontové prostředky TATZ pak část oprav poškozené techniky v rozsahu SO,

— zásobování vojsk a opravářských útvarů tankovým a automobilním materiálem (náhradními díly a ostatním materiálem), který je nezbytný k provozu a opravám techniky, včetně doplňování vojsk novou nebo opravenou technikou,

— trvalé technické zabezpečení raketových útvarů a svazků a prostředků velení všech stupňů,

— odstraňování následků po použití ZHN nepřítele vytvářením a použitím technických odřadů odstraňování následků (OON),

— v součinnosti s příslušnými náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb řešit úplné materiálně technické zabezpečení jednotek a útvarů TATZ operačního stupně.

Obecné úkoly řídicích a výkonných prvků soustavy TATZ na stupni front

Na stupni front je vytvořena samostatná organizační soustava TATZ, která má své řídicí a výkonné prvky. Schematicky tuto soustavu můžeme vyjádřit — viz obr. 1.

Realizaci vlastností řídicích a výkonných prvků soustavy TATZ frontu bude ovlivňovat celá řada vnějších a vnitřních vlivů. Pro názornost uvádím pouze ty vlivy, které se na realizaci těchto vlastností podílejí rozhodujícím způsobem. Jsou to především:

— místo a úloha frontu v útočné operaci,

— rozmach (hloubka, šířka, tempo, doba trvání) útočné operace,

— charakter bojové činnosti, bojové úsilí, bojové možnosti nepřítele, použití ZHN,

— topografická charakteristika válčiště, roční doba a povětrnostní podmínky,

— specifické vlivy technického zabezpečení, z nichž pak především

- početní a technický stav tankové a automobilní techniky,
- stav a úroveň vlastních a přiděle-

ných prostředků, jednotek a útvarů TATZ, jejich organizační struktura, kapacitní možnosti atd.

Tyto skutečnosti budou ve svém souhrnu podstatně ovlivňovat:

— kvantitu a kvalitu ztrát tankové a automobilní techniky jak v důsledku přirozeného opotřebení, tak zejména bojovým poškozením,

— prostorové rozmístění vzniklých ztrát tankové a automobilní techniky a dobu vzniku ztrát,

— obsah a formu technických opatření v přípravném období, která zabezpečují spolehlivou práci tankové a automobilní techniky,

— podmínky provozu techniky v průběhu operace a možnosti evakuace a oprav poškozené techniky,

— manévry s prostředky, jednotkami a útvary TATZ co do prostoru a času,

— spotřebu zásob tankového a automobilního materiálu při technických činnostech, opravách a organizaci doplňování vyčerpaných zásob.

Normy ztrát tankové a automobilní techniky

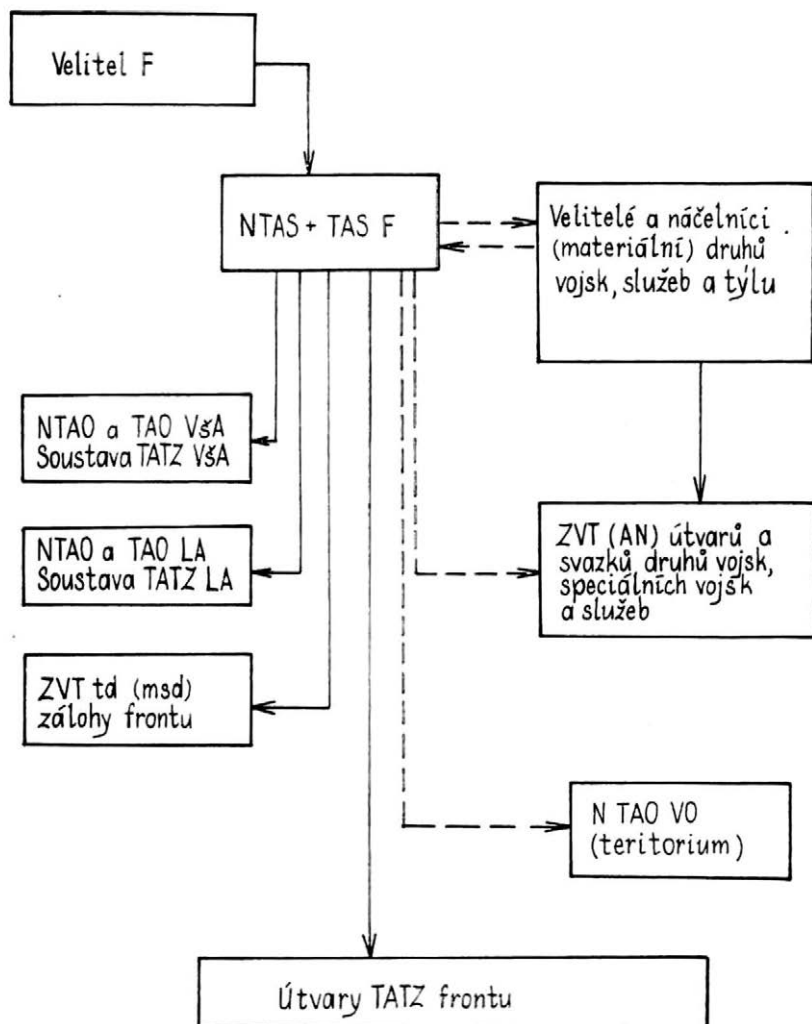
Pro účelný manévry s prostředky TATZ v průběhu operace, jejich efektivního využití a splnění hlavního cíle TATZ vycházíme především z rozvahy předpokláda-

ných ztrát techniky v průběhu bojové činnosti vojsk. Prvním a rozhodujícím úkolem při plánování TATZ je tedy určit:

— jaké ztráty tankové a automobilní

Tabulka 1

Bojová činnost		Tanky		Automobily		OT bojové	
		bez JZ	s JZ	bez JZ	s JZ	bez JZ	s JZ
Útok	do BÚ F denně	7—9	9—11	3	5	4	8
	do DÚ F denně	4—6	8—10	2	3	2	7

Obr. 1

techniky mohou být za určitý čas v jednotlivých charakteristických druzích bojové činnosti,

— jaké může být kvalitativní rozdělení ztrát techniky z hlediska pracovních oprav,

— jak může být vyřazená technika prostorově na válčišti rozložena.

Předpokládaná výše ztrát tankové a automobilní techniky je dána platnými

normami denních procentuálních ztrát techniky. Tyto normy byly stanoveny s přihlédnutím k celé řadě faktorů předpokládaného modelu bojové činnosti vojsk.

Pro hrubé orientační kalkulace na stupni front celku můžeme využít údajů — viz tab. 1.

Těchto norem využijeme s výhodou pouze při plánování frontové útočné ope-

ráce k vytvoření si celkového názoru na možný vývoj bojeschopnosti frontu jako celku.

Pro podrobné kalkulace předpokládá-
ného vývoje bojeschopnosti vojsk frontu,
jeho prvních a druhých sledů, záloh,
útvárů a svazků druhů vojsk a týlu činí-
me rozvahu ztrát tankové a automobilní
techniky diferencovaně, zejména s při-
hlédnutím na:

- bojovou činnost armád a svazků
- 1. sledu,
- činnost armád, samostatných svaz-
ků 2. sledu,

— bojovou činnost na směru hlavního
úderu frontu,

— bojovou činnost na směru dalších
úderů frontu,

— případné vedení obranné operace
vševojskové armády apod.

Pro tyto podrobné kalkulace vychází-
me z norem denních ztrát pro vševojsko-
vé armády (vševojskové svazky, svazky a
útvary druhů vojsk, speciálních vojsk a
služeb) a v závěru tyto údaje sumarizo-
jeme.

Možnost výkonných prvků soustavy TATZ polních vojsk

U divize jsou prostředky TATZ soustře-
děny v plukovních a divizních opravárnách
a jejich celková denní kapacita je:

— 50—75 vyproštění a odsunu tanků
a OT pásových a 40—60 vyproštění a od-
sunu automobilů a OT kolových,

— 20—30 běžných oprav (BO) tanků
a OT pásových a 70—110 běžných oprav
(EO) automobilů a OT kolových.

V souhrnu tudíž jsou prostředky
schopny vracet denně techniku v hodnotě
jednoho tankového nebo motostřeleckého
praporu.

Armádní stupeň je vybaven dvěma ar-
mádními tankovými a automobilními
opravárnami, jedním praporem odsunu tan-
ků, jednou rotou odsunu automobilů, ar-
mádním skladem tankového a armádním
skladem automobilního materiálu.

Soustava TATZ tohoto stupně má den-
ní kapacitu:

— 50—80 vyproštění a odsunu tanků
a OT pásových,

— 60—100 vyproštění a odsunu auto-
mobilů a OT kolových,

— 25—30 oprav tanků a OT (BO),

— 30 oprav automobilů (BO).

Armádní stupeň je schopen svojí ka-
pacitou denně vracet do boje techniku
v hodnotě jednoho praporu. Vezmeme-li
např. sestavu armády o čtyřech svazcích,
pak technické prostředky tohoto uskupení
mohou denně vrátit do boje techniku
v hodnotě pěti praporů.

Velmi silným uskupením opravářsko-
evakuačních prostředků disponuje **front**,
který má:

1. Podvalníkový prapor (podvpr), kte-
rý je předurčen k

— přepravě pásové techniky vševojs-
kových svazků při jejich přesunech z tý-

lového prostoru do operační sestavy
frontu,

— přepravě poškozených tanků do
opravářských závodů na teritoriu,

— přepravě opravených tanků (popř.
i tanků z výroby) z teritoria na frontu,

— v mimořádných případech i k pří-
sunu technického materiálu na frontu
(15—20 tun materiálu na jeden podval-
ník).

Prapor má kolem 100 podvalníků a 200
tahačů a může tedy v jednom koloběhu
přepřít tanky pro celý tankový pluk.

2. Pro vyprošťování a odsun techniky
má front 2 prapory odsunu tanků (prot)
o celkové kapacitě 100—120 vyprošťování
a odsunu denně na vzdálenost asi 150 km.
Dále jeden prapor odsunu automobilní
techniky (proat) s kapacitou 150 vyproš-
tění a odsunu denně a jednu rotu odsunu
aut (roat) s kapacitou do 60 vyproštění
a odsunu. Celkově má pro automobilní
techniku kolem 200 vyproštění a odsunu
denně.

3. Pro opravy tankové techniky má
front prapory oprav tanků. Tyto útvary
jsou předurčeny především ke středním
opravám pásové techniky. Jejich organi-
zační struktura (4 rotý oprav tanků a ro-
ta přepravy) umožňuje decentralizované
zasazení po rotách na jednotlivé shromaž-
diště poškozené techniky, aby odpadlo ob-
tížné soustředování tanků a OT pásových
z prostorů ztrát v členitém terénu na vel-
ké vzdálenosti. Kapacita každého praporu
je 12 SO tanků za den. Z hlediska plného
využití kapacity je však výhodnější zasa-
zovat prapor centralizovaně. Roty přepra-
vy jsou předurčeny k převozu opravených
tanků k vojskům nebo do doplňovacích
středisek. Dále je lze využít k přísunu
opravného fondu na jednotlivé SPT. Celko-
vá kapacita všech praporů zabezpečuje

čelníky tankové a automobilní služby vševojskových armád, letecké armády a zástupce pro technické věci přímo podřízených svazků, může být počet míst velení přes třicet. Z těchto důvodů si může vytvářet ze všech prostředků TATZ frontové podřízenosti několik větších smíšených uskupení, přičemž $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ sil pracuje na směru hlavního úderu frontu a zbytek na směru jiných úderů frontu. Sestavu těchto smíšených uskupení tvoří jak útvary evakuační, tak opravářské, popř. i demontážní. Jeden z útvarů smíšeného uskupení je předurčen jako řídicí a koordinující všechny útvary uskupení v místě nebo v prostoru zasazení (FSPT). Půjde zpravidla o prapor pro opravy tanků (proprt) nebo prapor pro opravu automobilů (propa). Tím klesá počet míst velení, což situaci v řízení útvarů TATZ frontu zjednodušuje a usnadňuje.

Rovněž tak materiální a zdravotnické zabezpečení řešíme komplexně a centrálně. Klesá tím rovněž počet výdejních míst a dochází k lepšímu využití přepravních kapacit a vlastní činnost všech útvarů se může soustředit pouze na plnění odborných úkolů.

Organizace návratu opravené techniky vojskům

Organizovaný průběh předání opravené techniky vyžaduje od opravářských prostředků s potřebným časovým předstihem hlásit počet a typ opravené techniky, aby- chom mohli doplnit osádky (řidiče). Veškeré doplnění techniky lidmi bude v zásadě řešit N TAS frontu. Opravená technika se předává podle stanovených zásad o příjemce opravené techniky včetně zkušební jízdy. V rámci FSPT opravená technika se předává v prostorech jednotlivých opravářských útvarů nebo centrálně v prostoru FSPT. Předává ji zásadně ten útvar, který techniku opravoval. Tento útvar je

Takto vytvořený celek tankového a automobilního zabezpečení má tedy ve své sestavě evakuační útvary, které ve formě prvního sledu soustřeďují v dostatečném časovém předstihu poškozenou techniku do větších center a vytvářejí podmínky pro efektivní činnost opravářských útvarů.

Efektivnost opravářských útvarů je přímo úměrná době, po kterou budou moci pracovat na jednom místě. Za nejnižší hranici považují tři dny práce na jednom místě. Nejvýhodnější se však ukazuje pět dní, což znamená mít pro prapor oprav tanků soustředěno minimálně 60—70 tanků, pro prapor oprav automobilů 50 až 60 aut. Není však vhodné soustřeďovat takovýto počet techniky na jedno místo. Opravářské útvary mohou pracovat po rotách, které jsou zcela samostatné, mohou se od sebe na určité vzdálenosti rozvinout a tato metoda je z hlediska ochrany a obrany vhodnější. Perspektivně bude vhodné zahrnovat do této sestavy i prostředky zabezpečení druhů vojsk a vytvořit tak určité FSPT, schopné opravovat veškerou techniku komplexně.

také povinen odstranit zjištěné nedostatky. Při předávání opravené techniky v rámci FSPT se přejímky zúčastní i orgán řídicího útvaru FSPT.

S výhodou můžeme využít přepravy opravené techniky na podvalnicích do určeného prostoru nebo určenému příjemci. Pak velitel opravářského prostředku organizuje přepravu opravené techniky a určuje velitele přepravy, strážní ochranu, doprovod a doprovodná vozidla s potřebným technickým i provozním materiálem (s potřebnými odborníky). Opravená technika se pak předává u příjemce.

Problematika vyprošťování a odsunů techniky

Podstatnou podmínkou včasnosti a efektivnosti oprav techniky je její včasná a správně organizovaná evakuace jak na taktickém, tak i na operačním stupni.

Z celkového počtu ztrát techniky lze uvažovat při evakuaci s těmito normami:

— ze všech druhů oprav bude nutné na taktickém i operačním stupni vyprostit: 30 % BO, do 25 % SO, do 15 % GO, odsunout: 30 % BO, 60—80 % SO, 100 % GO, 0 % NZ.

Evakuaci techniky v současné době organizujeme podle těchto zásad:

— plukovní stupeň je povinen řádně ohodnotit veškerou poškozenou techniku a tu, kterou sám neopraví, soustředit buď do hnízd poškozené techniky (HPT), nebo k odsunovým osám, které si určuje,

— divizní stupeň je povinen techniku, kterou sám neopraví, soustředit z HPT na několik SPT a tak jí rozmístit do méně míst,

— armádní stupeň je povinen soustřeďovat techniku na větší shromaždiště (minimálně 20 tanků, 20 OT a 20—30 aut)

a vytvářet tak uskupení, kde by bylo možné rozvinout opravářské prostředky armády a frontu,

— frontové evakuační útvary mají za úkol dokončit evakuaci a roztřídění techniky na FSPT, tankovou a automobilní techniku v rozsahu GO odsunout na nakládací stanice, odkud bude po železnici nebo na podvalnicích přemístěna do závodů teritoria.

V počátečním údobí války je část frontových evakuačních prostředků začleněna do operační sestavy vojsk a předurčený odsunový útvar pomáhá řešit evakuaci.

Se zahájením činnosti počítáme nejpozději třetí den po mobilizaci. Na zmobilizování, organizační stmelení a přesun má útvar dva dny a třetí den plánujeme již s jeho činností.

Důležitý úkol plní ta část evakuačních útvarů, které v prvních dnech války budou působit v pásmu činnosti prvosledových vojsk. Tyto evakuační útvary budou postupovat bezprostředně za vojsky prvního sledu, budou vytvářet větší uskupení poškozené techniky a tím i příznivé podmínky pro rychlé rozvinutí opravářských prostředků frontu.

(Pokračování v příštím čísle)

ZAUIJMANÍ OPERAČNÍ SESTAVY TÝLU

Zaujetí operační sestavy týlových svazků, útvarů a zařízení je organizačně velmi složité a liší se od zaujetí operační sestavy vojsk. Příčina je v tom, že jde o několik set málo početných týlových útvarů a zařízení a dále v tom, že jejich mobilizace probíhá na velkém území. Týlové útvary a zařízení se zpravidla nejdříve soustřeďují v týlovém pásmu do několika prostorů a pak se rozvínují podle vývoje operační situace. Týlové útvary a zařízení zaujímají tedy operační sestavu nadvakrát: z určených prostorů se přemísťují nejdříve do prostorů soustředění a odtud se podle rozhodnutí náčelníka týlu rozvínují v prostorech, ze kterých mohou zabezpečovat vojska.

Manévr k zaujetí operační sestavy vojsk není jednoduchou záležitostí. Do pohybu se dávají velké množství techniky a osob. Je zbytečné tento pohyb dělat ještě složitější tím, že současně s vojsky by se do prostorů soustředění přesunovaly i týly, i když ani takový případ nemůžeme vyloučit.

Týly mohou zaujímat operační sestavu takto:

1. Týlové svazky, útvary a zařízení zahájí soustřeďování ihned po ukončení mobilizace každého svazku, útvaru a zařízení. Jde o soustřeďování postupné.
2. Nepřátelství bude zahájeno ihned po vyhlášení mobilizace a vznikne nutnost ihned část týlových svazků, útvarů a zařízení rozvínovat k materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení vojsk. Jde o zaujetí operační sestavy týlu z chodu. Část týlových útvarů a zařízení prostory soustředění neprojde.
3. Mobilizace proběhla včas a bojovou činnost zahájíme až několik dnů po jejím ukončení. Vojska zůstanou v určených prostorech a operační sestavu zaujmou během dvou nocí před zahájením boje. Právě tento případ chci rozebrat.

Velké množství týlových svazků, útvarů a zařízení, z nichž většina je malých a málo početných útvarů a zařízení, jejich soustřeďování do týlového pásma z velkého prostoru, obtížnost velení pro nespolehlivost spojení, která je objektivní a je dána tím, že týlové útvary a zařízení nejsou a ani nemohou být vybaveny spojovací technikou s velkou donosností, a také to, že u týlových zařízení je pouze několik vojáků z povolání — to jsou hlavní okolnosti, které ovliv-

ňují rozvíjení operačního týlu. Právě proto bude výhodné týlové útvary a zařízení před jejich zasazením k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení soustředit v předem určených prostorech, kde mají zabezpečeno spolehlivé velení z týlového velitelského stanoviště a kde je v každém prostoru určen zodpovědný náčelník, který může týlovým útvarům a zařízením poskytnout pomoc.

Půjde o zvláštní případ, kdy mobilizace bude zakončena delší dobu před zahájením bojů a kdy nebude povoleno soustředit týly ve vyhrazených prostorech.

Jaká opatření má učinit velení polních vojsk a teritoriálních orgánů k tomu, aby týly, které zůstávají delší dobu v prostorech zmobilizování, zvýšily svou bojovou pohotovost, aby po vydání rozkazu k jejich soustředění v určených prostorech toto soustředění proběhlo rychle a plynule?

Bude třeba pozorně sledovat průběh mobilizace týlu a mít o něm dostatečné informace. I když tento úkol funkčně přísluší jiným orgánům, neznamená to, že štáb týlu není za průběh mobilizace odpovědný. Naopak, všechny orgány TVS musí v této době získávat samostatně zprávy o průběhu mobilizace, a to nejen po pojítkách, ale i osobně při výjezdech k базovým útvarům a zařízením, které polní útvary mobilizují.

Navazování spojení pojítky bude mít své zvláštnosti v tom, že pojítka budou přetížená, zejména spojovací kanály orgánů místních vojenských správ, které budou po své linii informovat o průběhu mobilizace nadřízené odborné orgány. Informace o průběhu mobilizace od vojenských správ budou získávat především teritoriální orgány a budou je předávat orgánům polního velení. Zasahovat do systému těchto informací orgány polního velení týlu by nebylo účelné. Přesto však možnosti existují. Můžeme hledat spojení s veliteli a náčelníky mobilizujících útvarů a od nich získávat potřebné informace. Při znalosti spojovací sítě je takový způsob možný, zejména využijeme-li taková pojítka, jako je dálkopis a neutažené telefonní spojení, jejichž využitelnost pro potřeby velení vojskům je menší.

Určovat prostory soustředění je výhodné proto, že drobné týlové útvary a zařízení jsou zde seskupeny a v prostorech jsou velitelé, kteří bez ohledu na odbornou a velitelskou podřízenost plní funkci velitele posádky, a že tedy velení můžeme centralizovat. Je třeba posoudit, zda i v případech, kdy týlové útvary a zařízení zůstanou v jiných prostorech, nebudeme moci alespoň částečně tento systém velení zachovat. Mobilizuje-li se např. velitelský nemocniční základny ve stejném nebo nepřítli vzdáleném prostoru jako několik polních nemocnic, bude účelné, aby orgány velitelského nemocničního základny navázaly styk s náčelníky zmobilizovaných polních nemocnic a plnily, i když jenom dočasně, stejnou funkci jako v prostorech soustředění. To usnadní náčelníku zdravotnické služby polního velení soustředěné získávání informací o průběhu mobilizace i o stavu zmobilizovaných polních zařízení. Toto opatření bude však účinné jen tehdy, budou-li mít náčelníci velitelského základny již v míru připraveny příslušné podklady.

Do kontroly průběhu mobilizace týlových útvarů a zařízení můžeme zapojit i některá teritoriální zařízení, jako např. krajské správy vojenské dopravy a krajské vojenské ubytovací a stavební správy, které nejsou průběhem mobilizace výrazněji zatížené. Tyto mohou vyjíždět do prostorů zmobilizování týlových útvarů a zařízení, získávat potřebné informace a předávat je orgánům okruhu nebo přímo polnímu velení. Mohou také účinně pomáhat méně zkušeným velitelům, kteří nastoupili ze záloh. Jejich povinnosti vůči zmobilizova-

ným týlovým útvarům a zařízením nemohou končit zmobilizováním. Mohou být nápomocní při organizačním a bojovém stmelení polních zmobilizovaných útvarů i v otázkách materiálního a zdravotnického zabezpečení. Týlové útvary a zařízení, rozmístěné v určených prostorech, musí tuto dobu maximálně využít ke zvýšení bojové pohotovosti.

Kromě organizačního a bojového stmelení bude účelné zahájit výcvik, ošetřování a funkční přezkoušení techniky, výcvik v maskování, ženijní přípravu a přípravu v používání prostředků chemické ochrany.

V případě, že nebude povoleno zmobilizované týlové útvary a zařízení soustředit ve vyhrazených prostorech, můžeme alespoň prozkoumat prostory budoucího soustředění. Není pochyb o tom, že průzkum by významně přispěl k hladkému zaujetí těchto prostorů. Jiná otázka je, zda bude průzkum možný. Jsou s tím spojené dvě otázky: 1. Kdo má znát prostory budoucího soustředění týlových útvarů a zařízení. 2. Otázka vzdálenosti prostorů zmobilizování od prostorů soustředění. Předpokládejme, že prostory soustřeďování týlových útvarů a zařízení (i týlových svazků) budou známé. Jistě budou známé orgánům TVS polního velení. Bude v každém případě účelné vyslat od všech týlových útvarů a zařízení do budoucích prostorů soustředění průzkumné skupiny? Zřejmě nikoliv. Jak jsem již naznačil, vážným problémem bude otázka vzdálenosti. Bude-li vzdálenost těchto prostorů větší než 100–150 km, bude vyslání průzkumné skupiny problematické. Zejména proto, že průzkumná skupina nebude mít vždy možnost veliteli útvaru oznámit výsledky průzkumu po technických pojítkách a její dlouhodobé odloučení od útvaru zvyšuje nebezpečí, že během průzkumu může útvar obdržet rozkaz k přesunu, ne však do předem plánovaného prostoru soustředění. Průzkum je tedy účelný, ale musíme jej řídit centrálně z TVS polního velení. Předně jej organizují nikoliv náčelníci a velitelé jednotlivých útvarů, ale velitelé nemocničních základů a základů polního velení, jejichž příslušníci mají možnost vyjet na průzkum s výkonnou rádiovou stanicí.

Popsaný případ, kdy zaujetí prostorů soustředění se bude prodlužovat, je velmi složitý, zejména z hlediska zabezpečení velení týlovým útvarům a zařízením. Jednodušší bude však pro týlové svazky a to vzhledem k jejich menšímu počtu a hlavně proto, že pro velení týlovým svazkům máme zabezpečeny spojující prostředky.

Složitost u týlových útvarů a zařízení vyplývá hlavně z toho, že se narušuje připravené a organizačně zabezpečené schéma zaujetí operační sestavy týlu, které můžeme stručně vyjádřit takto: ihned po zmobilizování se přesunout do prostorů soustředění a podle rozhodnutí náčelníka týlu zahájit rozvinování v operačních prostorech. Zkušenosti ze cvičení, ale i z historie vojenství však ukazují, že toto schéma není neměnné, i když je nejjednodušší. Je třeba hledat i jiné účinné formy rozvinování operačního týlu, zejména týlu polního velení.

Je však možný i jiný přístup k celému problému. Co chápat pod pojmem „zaujetí operační sestavy týlu vyššího svazu“? Operační sestava vojsk je takové prostorové uskupení, ze kterého vojska bezprostředně přecházejí k plnění operačního úkolu. Analogicky operační sestavou týlu rozumíme takové uskupení týlových svazků, útvarů a zařízení, které umožňuje zahájit materiální a zdravotnické zabezpečení vojsk. Takovou činnost, jak ukazují zkušenosti ze cvičení, prostory soustředění nedávají, nebo pouze výjimečně. Např. rozvíjí-li se operace podle plánu, je nutné zdravotnická polní zařízení nejdříve přesunout z prostoru soustředění blíže k vojskům a teprve pak rozvinout jeho ne-

mocniční základnu nebo její oddělení. Tím více to platí pro zásobovací základny polního velení. Zkušenosti nás učí, že pouze výjimečně, zpravidla při nepříznivém vývoji operační situace, se část týlových útvarů a zařízení vyššího svazu může rozvinout v prostorech soustředění. Tyto prostory soustředění nejsou totožné s prostory operační sestavy týlu.

Zahájit rozvíjení týlu polního velení přímo z prostorů zmobilizování je velmi obtížné a zdoluhavé. Určení prostorů soustředění pro útvary a zařízení operačního týlu je významným a velmi potřebným organizačním opatřením s ohledem na dříve vyjmenované organizační a mobilizační zvláštnosti týlových útvarů a zařízení. Nabízí se tedy i jednoduché řešení: přijmout zásadu, aby se týlové útvary a zařízení za každé situace po jejich zmobilizování bez ohledu na to, zda vojska budou nebo nebudou zaujímat operační sestavu, soustřeďovala ve vyhrazených prostorech. Pro takové řešení hovoří právě objektivní potíže spojené s jejich spolehlivým velením.

Co hovoří proti tomuto návrhu? Námitka o nutnosti utajení prostorů soustředění týlových útvarů a zařízení je oprávněná pouze formálně. Zjistí-li nepřátelský průzkum prostory soustředění týlových útvarů a zařízení ihned po zmobilizování, je schopen je zjistit i později, budou-li zaujímány současně s operační sestavou vojsk. A kromě toho přesun zmobilizovaných týlových útvarů a zařízení do prostorů soustředění může být součástí operačního maskování. Jsou-li prostory soustředění dostatečně velké, týlové útvary a zařízení mohou přijmout taková opatření k ochraně, aby ztráty po napadení nepřítele byly minimální.

Zkušenosti ze cvičení NEUTRON-75 ukazují, že problém zaujímání operační sestavy týlu je třeba dále studovat a rozpracovávat. Doufám, že můj příspěvek vyvolá zájem dalších autorů k výměně názorů na tuto složitou otázku.

Odolnost vojsk

Problematika odolnosti vojsk, tzn. jejich schopnost vést bojovou činnost v podmínkách rozsáhlého používání jakýchkoli nepřátelských prostředků ničení není nová. Nikdy se však dosud neprojevila tak ostře jako v období existence raketových jaderných zbraní a bouřlivého rozvoje mohutnosti celého komplexu prostředků ozbrojeného zápasu.

Bez vědecky zdůvodněné a prakticky formulované definice, co máme chápat pod pojmem „odolnost vojsk“ v podmínkách hromadného použití mohutných prostředků ničení, jaké kvality ji charakterizují a jakými způsoby ji dosahujeme, nemůžeme konkrétně a cílevědomě zkoumat tuto problematiku.

Pojem „odolnost“ je v různých slovnících definována jako možnost a schopnost organismů odolávat nepříznivým životním podmínkám. Tento pojem se plně vztahuje i na vojenské organismy, jednotky, útvary a svazky, jejichž odolnost není nic jiného než jejich vlastní schopnost úspěšně vést aktivní činnost v různých podmínkách.

Vojska jsou určena k vedení boje a jejich činnost tkví v plnění určených bojových úkolů v podmínkách nekompromisního ozbrojeného zápasu s nepřítelem. V průběhu tohoto zápasu každá z bojujících stran se snaží zničit druhou stranu. K tomu, aby v těchto podmínkách mohla vojska existovat a úspěšně plnit bojové úkoly, musí mít celou řadu vlastností, které podmiňují jejich odolnost, především

však takové, které umožňují čelit působení ničivých faktorů zbraní nepřítele. Jednou z nejdůležitějších vlastností, která charakterizuje odolnost vojsk, je především úroveň ochrany, tj. schopnost snižovat účinnost působení zbraní nepřítele a tak vyloučit nebo v určité míře zmenšit vlastní ztráty osob, výzbroje a bojové techniky.

Válečné zkušenosti dokazují, že k zabezpečení odolnosti vojsk a k jejich úspěšné bojové činnosti jen úroveň ochrany nestačí. V průběhu bojové činnosti, v boji se silným nepřítelem vyzbrojeným soudobými zbraněmi, bez ohledu na všechna opatření ochrany, budou mít vojska ztráty na osobách, výzbroji a technice. Ztráty mohou být větší nebo menší, avšak zcela je prakticky nemůžeme vyloučit. Vzhledem k tomu organizační struktura všech vojenských organismů (jednotek, útvarů, svazků a jejich štábů a týlových zařízení) musí být taková, aby mohla neustále působit, tzn. plnit určené bojové úkoly, a to nejen s úplným vybavením a s plnými počty osob, ale i v případě určitých ztrát na osobách a technice. Z toho vyplývá, že dalším kvalitativním prvkem odolnosti vojsk je bojová pevnost vojenských organismů, tj. jejich schopnost pokračovat (bez přerušení) v plnění určených úkolů bez ohledu na určité ztráty na živé síle, zbraních a technice, v podmínkách složitě, intenzivně a nebezpečně situací pro vojska.

Zkušenosti minulých válek rovněž svědčí o tom, že bojová pevnost vojsk má

určité hranice. V průběhu bojové činnosti mohou vzniknout takové momenty, kdy některé jednotky, útvary a svazky pomalu nebo rychle ztrácejí své bojové možnosti a vzhledem k tomu i schopnost plnit bojové úkoly. To může být důsledkem velkých ztrát na osobách, zbraních a bojové technice nebo výsledkem silného morálního psychologického oťesnu.

Snížení nebo ztráta bojové síly vojenských organismů ještě neznamená jejich vyřazení nebo úplnou neschopnost k další bojové činnosti. Odolnost tkví právě v tom, že jednotky, útvary a svazky mají vlastnost, která umožňuje bezprostředně v prostorech bojové činnosti obnovovat bojeschopnost a zvyšovat úroveň morálně psychologického stavu vojsk a dosahovat stanoveného stupně bojové pohotovosti. To je třetí, nejdůležitější vlastnost, která charakterizuje odolnost vojsk.

Z toho vyplývá, že odolnost vojsk je souhrnem takových jejich vlastností, které umožňují vést bojovou činnost za ne-

příznivých podmínek, uchovat vlastní bojovou sílu před působením všech druhů nepřátelských zbraní a obnovit bojeschopnost v případě jejího snížení nebo ztráty. Čím vyšší je bojová síla našich vojsk, jejich možnost a schopnost rychle vést úderů na nepříteli a tím v určité míře snižovat jeho možnosti k ničení našich jednotek, útvarů a svazků, tím menší budou ztráty a vzhledem k tomu bude vyšší jejich bojová pevnost a vcelku jejich odolnost. Úroveň bojové síly našich vojsk a úroveň jejich odolnosti jsou navzájem spjaty a vzájemně se podmiňují, jsou to však různé kategorie, které mají svůj obsah a strukturu. Je-li bojová síla vojsk charakterizována kvalitou a kvantitou výzbroje a bojové techniky, vysokou úrovní morálně politického stavu vojsk a vysokou úrovní jejich bojové přípravy, pak odolnost závisí na úrovni ochrany vojsk, bojové pevnosti vojenských organismů a schopnosti obnovovat sniženou nebo ztracenou bojovou sílu.

Zavedení raketových jaderných zbraní podmínilo nevidaný růst úlohy odolnosti vojsk, zvýšilo objem a rozšířilo rozsah prací k jejímu udržování. Opatření, která v soudobých podmínkách směřují ke zvýšení odolnosti, uskutečňují všechna vojska nezávisle na jejich rozmístění a na piněm úkolu. Dnes nestačí zabezpečit odolnost jen těch vojsk, která bezprostředně vedou bojovou činnost. Neméně důležitá je vysoká odolnost různých záložních uskupení, týlových orgánů a vojsk, rozmístěných v hloubce území státu, zejména prostředků protivzdušné obrany. Jak ukázaly zkušenosti z bojové činnosti ve Vietnamu a na Blízkém východě, velký význam má pevnost vojsk a objektů vůči soudobým klasickým prostředkům ničení, zejména zápalným látkám typu napalm, leteckým pumám a raketám naváděným s pomocí laserových hlavic aj.

Zkušenosti minulých válek svědčí o tom, že vojska, která mají vysokou údernou sílu, manévrovací schopnost a palebné možnosti, ale nepřijala účinná opatření k zabezpečení odolnosti, za ostatních stejných podmínek rychle ztrácejí svou převahu nad nepřítelem a mohou být zničena dříve než realizují vlastní bojové možnosti. Optimální je takový stav bojové síly vojsk, ve kterém mohutným úderům a palebným možnostem odpovídá vysoká úroveň odolnosti. Z toho vyplývá, že každý vojenský systém (jednotka, útvar, svazek) je charakterizován dvěma

základními vlastnostmi — možnostmi působit ztráty nepříteli a schopností úspěšně odrazit nepřátelské úderů, snížit minimum jejich působení na vojska a objekty. Zákonitost organizačního zdokonalování vojenských organismů (systémů) spočívá zejména v dosahování alespoň dočasného, relativního souladu těchto někdy protikladných vlastností. Z toho vyplývá, že problém odolnosti nemůžeme studovat a řešit izolovaně, ale společně v celém komplexu otázek, spojených se zvyšováním bojové síly vojsk.

Objektem jednotlivých úderů v soudobých podmínkách jsou nejen cíle malých rozměrů, jako např. tank, dělo, opěrný bod čety, ale také velké cíle jako např. jednotky (dokonce útvary). Vojenské systémy a jejich prvky dnes ve stejné míře musí čelit působení střel (pum), úderné vlny, světelného záření, pronikavé radiace a dalších ničivých faktorů a kromě toho zabezpečit schopnost vést bojovou činnost v podmínkách rozsáhlých požárů, rozvalin, zátop a v terénu s vysokou úrovní zamofení.

Řešení úkolu zabezpečení odolnosti bezprostředně závisí na rozsahu z charakteru možných následků použití prostředků ničení. K tomu, abychom sestavili model boje (operace) a rozpracovali opatření ke zvýšení odolnosti vojsk, musíme s nimi počítat.

Výsledky nepřátelského použití soudobých prostředků ničení v boji (operaci)

můžeme podmíněně rozdělit na prvotní a druhotné následky úderů na vojska (objekty) a dále na změny fyzikálního a sociálního prostředí.

Prvotní důsledky jsou podmíněny bezprostředním působením prostředků ničení nepříteli na vojska a jsou charakterizovány ztrátami na živé síle, výzbrojí a bojové technice a snížením morálně bojového stavu vojsk.

Druhotně se projevují v narušení velení a práce týlu, ve snížení bojových možností vojsk atd. Rozsah druhotných následků není proporcionální s prvotními. Mohou tvořit značně vyšší procento než např. fyzické ztráty jednotlivých prvků. Je to podmíněno složitostí organizační struktury vojsk, těsnou vzájemnou spojitostí a vzájemnou součinností jejich prvků bojové (operační) sestavy. Např. rozsah narušení velení závisí na počtu vyřazených či nevyřazených bojeschopných míst velení, na stavu spojení atd. Vyřazení třeba jen jednoho prvku z celého komplexu velení, např. spojovacího systému, paralyzuje celý systém velení. Vyřazení raketových odpalovacích zařízení nebo orgánů průzkumu, který působí ve prospěch raketových jednotek (útvárů), prudce snižuje bojové možnosti svazku jako celku.

Zvláštní požadavky máme na práci spojovacích prostředků, na jejich spolehlivost a odolnost. Je to nejdůležitější podmínka stálého a nepřetržitého velení vojskům. Hromadné palebné působení nepříteli může v krátké době narušit celý spojovací systém. V takové situaci štáb získá jen ojedinelé, neúplné, často i protichůdné podklady, ze kterých může těžko získat přehled o celkové situaci na frontě a v týlu a na jejichž základě potom může velitel přijmout správné rozhodnutí. Úspěšné řešení bude záviset na tom, jak rychle a operativně velitel a štáb dokážou obnovit narušené spojení a velení vojskům.

Důležitým faktorem bojové (operační) situace je fyzikální prostředí. Je charakterizováno stavem terénu, atmosférou a meteorologickými podmínkami. V důsledku působení soudobých prostředků ničení se může fyzikální prostředí značně měnit a podstatně ovlivnit činnost vojsk. Hledáme-li způsoby zvyšování schopnosti vojsk čelit těmto změnám, snažíme se podrobně je prozkoumat a vypracovat odpovídající způsoby činnosti v podmínkách rozsáhlých požárů, závalů, rozvalin a různých druhů zamoření. Kromě těchto faktorů uvažujeme i o zaprášení a zadymění atmosféry, umělé vyvolání strážkách, snížení viditelnosti, vzniku a rozšíře-

ností zvukových vln, ionizaci atmosféry atd.

Hodnotíme-li změny vnějšího prostředí, které nastaly v důsledku použití jaderných zbraní a dalších prostředků ničení, musíme mít na zřeteli různou dobu trvání a sílu působení těchto změn na vojska a bojovou techniku. Velmi důležitý význam pro vojska má vliv radioaktivního zamoření rozsáhlých prostorů po prvním hromadném úderu strategických jaderných prostředků.

Jedním z určujících prvků situace je sociální prostředí. Stav tohoto prostředí v případě války s použitím soudobých prostředků ničení se podstatně mění. To se bezprostředně odrazí na stavu vojsk a jejich bojeschopnosti, která ve značné míře závisí na odolnosti ekonomiky státu. Odolnost ekonomiky státu jako celku může být určována i stavem ozbrojených sil.

V souladu s uvedenou definicí, odolnost vojsk je charakterizována životaschopností a pevností bojové techniky vůči působení soudobých prostředků ničení, adekvátností organizace vojsk a jejich připraveností k charakteru bojové činnosti a možnosti udržovat a obnovovat bojeschopnost. Z této charakteristiky vyplývá, že otázky zabezpečení odolnosti vojsk musíme řešit jak v míru v systému opatření k udržování stálé bojové pohotovosti vojsk, tak i v průběhu bojové činnosti v systému opatření k uchování a obnovení bojeschopnosti.

Mezi základní opatření ke zvyšování odolnosti vojsk patří:

- vybavení vojsk technikou, která má vysoké vlastnosti vůči působení celého komplexu soudobých prostředků ničení a která zabezpečuje ochranu osob;

- optimalizace organizační struktury útvarů (svazků), která jim zabezpečí vysokou údernou sílu, samostatnost a odolnost;

- zvýšení pevnosti vojsk k účinkům fyzického a psychologického působení soudobých prostředků ničení, rozpracování nejdůležitějších způsobů ochrany v poli a jejich zavedení do praxe;

- příprava válečnicků k činnosti vojsk v podmínkách širokého používání soudobých prostředků ničení;

- včasné rozpracování plánů zabezpečení vysoké odolnosti vojsk v různých variantách zahájení bojové činnosti;

- rozmístění vojsk, které zaručí minimální zranitelnost;

- sladění splnění opatření k zabezpečení odolnosti útvarů a svazků různých druhů vojsk, speciálních a teritoriálních vojsk.

Cílem těchto opatření je zabezpečit vojskům organizovaně a účinně zahájit plnění bojového úkolu.

Jedním z nejsložitějších problémů je vybavení vojsk prostředky s vysokou odolností vůči působení jaderných a klasických prostředků ničení, které zabezpečí spolehlivou ochranu vojsk.

V souvislosti s tím má důležitou úlohu praktické prověřování a zhodnocení odolnosti jednotlivých objektů a prvků vůči každému ničivému faktoru. V průběhu prověrek jsou zjišťovány slabé články a stanovena opatření k jejich zesílení (nejdůležitější uzly a detaily jsou zdvojovány, chráněny pancéřováním, umísťovány do méně zranitelných míst). Jako příklad můžeme uvést zdokonalování pancéřování tanků, bojového vozidla pěchoty, bitevních vrtulníků a letounů, odpadlovacích zařízení a ostatních prostředků.

Za důležitý úkol považujeme ochranu osádek proti střelám, malorážným nábojům, střepinám a různým ničivým faktorům jaderných a chemických zbraní. K tomu účelu používáme pancéřování, filtračně ventilační přístroje, ochranné stíly atd.

Odolnost vojsk podstatně ovlivňují jejich manévrovací možnosti, schopnost soustředit vojska k úderu na nepřítele a okamžitě je rozptýlit po splnění určeného úkolu. Proto velení jednotlivých armád v průběhu krátké doby měnila několik druhů bojových vozidel a obrněných transportérů, ve velké míře zaváděla do organizace všech druhů vojsk a speciálních vojsk letecké prostředky.

Vojska v prostorech soustředění a rozmístění i dnes jsou nejúčinněji chráněna před známými prostředky ničení opevněnými objekty, tj. okopy, zákopy, úkryty atd. Pro místa velení, obvyklé spojení, spojovací uzly a další důležité objekty budujeme jak stále, tak i dočasné úkryty vybavené ventilačním zařízením. Omezenou ochranu vojsk mohou zabezpečit také rychle postavené úkryty s ventilačním zařízením různých typů. Společně s kolektivními prostředky ochrany byly ve velkém měřítku zavedeny i prostředky ochrany jednotlivce.

V soudobých podmínkách, kdy hromadným jaderným úderem během několika minut mohou být vyřazeny značné síly a prostředky, narušeno velení, prudce snížen bojový a psychologický stav vojsk, získává na velkém významu rychlý sběr údajů o následcích úderů nepřítele, obnovení velení a úplné nebo částečné obnovení bojových možností jednotek, útvarů a svazků. Tento úkol zahrnuje opatření k:

— dosažení bojeschopnosti takové

úrovně, která odpovídá situaci a zabezpečí útvarům a svazkům plnění stanovených bojových úkolů;

— zvýšení morálně politického, psychologického, fyzického stavu vojsk a jejich profesionální přípravy na úrovni, která zabezpečuje úspěšnou realizaci bojových možností a splnění stanovených bojových úkolů;

— splnění úkolů záchranných a evakuačních prací v ohniscích ničení v nejkratší možné době a k předejití nepřítele ve vytvoření bojových a operačních uskupení k získání iniciativy;

— doplnění útvarů [jednotek] osobami, bojovou technikou, zbraněmi a jinými prostředky;

— obnovení narušeného velení;
— přípravě vojsk, bojové techniky a zbraní ke splnění plánovaných úkolů.

K obnovení organizační struktury slouží rovněž široký manévry bojeschopnými jednotkami, nepoškozenými zbraněmi, bojovou technikou a materiálem, záložními a nově vytvořenými uskupeními. K obnovení systému velení používáme takových způsobů, jako je např. předání velení záložním velitelským stanovištím, vyčlenění operačních skupin z nadřazených štábů atd.

K plnění úkolů záchranných prací a evakuačních opatření jsou vyčleňovány zdravotnické, opravárenské, chemické, železniční a dopravní jednotky a různé k tomu účelu vytvářené odřady a skupiny, které pomáhají vojskům, obnovují a doplňují útvary a jednotky technikou, zbraněmi a uskutečňují speciální očistu vojsk.

Obnovení vojenských organismů je do značné míry závislé na úrovni unifikace organizační struktury vojsk a na standardizaci výzbroje, bojové techniky a dopravních prostředků. Současně však nesmíme zapomínat, že vysoká úroveň specifikace vojenských organismů může vytvořit i určité potíže při obnovování jejich bojové síly, protože základem organizace všech druhů vojsk a speciálních vojsk v současné době jsou skupinové zbraňové systémy, technické agregáty a zařízení, jejichž obsluha vyžaduje vysokou kvalifikaci vojáků.

K zabezpečení cílevědomé činnosti při obnovování bojové síly vojsk, která byla snížena nebo ztratila účinnost v důsledku použití jaderných zbraní nebo palebného napadení nepřítele, musí velitelé, štáby, politické orgány, náčelníci druhů vojsk a služeb konkrétně určit jaká opatření uskutečnit k obnovení bojových možností, jaká opatření k obnovení morálně psychologického, politického a fyzického stavu vojsk a jaká opatření k uvedení

vojsk do odpovídajícího stupně bojové pohotovosti k plnění bojového úkolu.

Úspěšně splnit opatření k obnovení bojové síly je možné jen za předpokladu, že štáb včas rozpracuje na základě předvídání vývoje situace odpovídající plán, který současně s ostatními otázkami musí obsahovat i otázky vytváření záložních míst velení a jejich udržování v pohotovosti k převzetí velení vojskům v kterékoli době, vytváření zálohy spojovacích prostředků a zásob výstrojního materiálu.

Zkušenosti minulých válek ukazují, že obnovování bojové síly velmi často nevyžadovalo organizovat práci ve všech oblastech, kterými je charakterizována odolnost vojsk. Např. v průběhu těžkých obranných bojů některé jednotky v důsledku nenadálých paleb dělostřelectva a úderů letectva nebo průlomů tanků nepříteli na jejich bočích a v týlu, ztrácely morální pevnost, přestaly plnit úkoly a někdy dokonce opouštěly bráněná postavení. Přitom tyto jednotky často neměly velké ztráty osob a bojové techniky. V takových případech velitelé, štáby a politické orgány usměrnili všechno úsilí k obnovení bojovosti vojsk a především jejich morálně psychologického stavu.

Stávalo se i to, že tankové, dělostřelecké nebo ženijní jednotky ztratily v boji materiální prostředky, avšak bojovostné osádky (obsluhy) pokračovaly v boji s nepřitelem. K obnovení bojové síly v takových případech bylo především nutné zabezpečit tyto jednotky zbraněmi a bojovou technikou.

Odolnost vojsk ve značné míře ovlivňuje organizační struktura jednotek, útvarů a svazků, která musí zabezpečit spolehlivé velení, maximální rychlost rozptylování bojových sestav, využití ochranných vlastností terénu, maskování a účinné použití všech prostředků jak individuální, tak i kolektivní ochrany.

Bojová odolnost vojenských organismů jsou určité kvantitativní ukazatele, které umožňují jednotkám, útvarům a svazkům pokračovat v plnění bojových úkolů za snížené úrovně bojových možností a morálně psychologického stavu vojsk.

Mezi hlavní faktory, které zabezpečují bojovou odolnost vojenských organismů patří:

- udržování nebo zvyšování bojových možností jednotek, útvarů a svazků na úrovni potřebnou k plnění stanovených bojových úkolů;

- nepřetržitě udržování vysokých morálně psychologických kvalit a fyzických možností vojsk;

- pružnost organizační struktury jednotek, útvarů a svazků, nepřetržitost a pevnost velení vojskům;

- speciální příprava vojsk, která umožňuje vzájemnou výměnu specialistů v osádkách, obsluhách a vhodné spojování různých odborností při výcviku jednotlivců;

- konstrukční vlastnosti zbraní a bojové techniky, které zabezpečují jejich bezporuchové použití i ve složitých podmínkách bojové situace a rychlé odstranění závad vlastními silami.

Optimalizace organizační struktury z hlediska odolnosti vojsk v jaderné válce má za cíl přispívat k vysoké pevnosti, udržení bojovosti vojenských systémů a jejich obnovení při vyřazení jednoho nebo několika jeho prvků. Toho dosahujeme vytvářením záložních nebo zdvojením hlavních prvků systému, jejich vzájemnou výměnou a univerzalizací, zařazením do organizace vojenského systému potřebného množství útvarů a jednotek určených k řešení opatření ke zvýšení odolnosti vojsk (ženijních, chemických, zdravotnických, opravárenských a jiných).

Protože hlavní složkou vojenských systémů je člověk, pak jeho pevnost vůči působení ničivých faktorů soudobých prostředků boje a životaschopnost v podmínkách širokého používání těchto prostředků v mnoha směrech určují odolnost vojsk. Proto v celém systému bojové a politické přípravy jedno z nejdůležitějších míst zaujímají otázky zvyšování pevnosti vojsk vůči působení celého komplexu činitelů bojové situace. V současné etapě je tento problém řešen hlavně způsobem rozpracování a využívání technických prostředků. Organismus člověka má jen určité možnosti při zvyšování jeho pevnosti vůči působení fyzických ničivých faktorů. Proto v komplexu s používanými technickými a zdravotnickými prostředky má důležitý význam i fyzická a psychologická připravenost vojsk, která také napomáhá zvyšování odolnosti vojsk.

V průběhu bojové činnosti může často vznikat intenzivní, těžká a nebezpečná situace pro život vojsk. Úspěšné plnění bojových úkolů v takové situaci zabezpečujeme výchovou určitých morálně psychologických kvalit a neustálou účinnou stranickopolitickou prací. Bez ohledu na to, může však u jednotlivých vojáků nebo jednotek v některém momentě vzniknout takový stav, ve kterém ztrácí morálně psychologickou a pochopitelně potom i bojovou pevnost. Jednou ze základních příčin toho je ztráta schopnosti uvědoměle kontrolovat vlastní činnost a zejména potlačit strach o svůj život.

Strach je přirozenou reakcí na nebezpečnou situaci, a proto pocit strachu a pud sebezáchovy u vojáků bojujících s nepřitelem, samy o sobě nenarušují jejich bojovou pevnost, pokud ovšem nepřekročí přípustné hranice. Když tyto psychologické jevy, bez ohledu na přijatá opatření, v některém momentě začínají přesahovat schopnost jejich potlačení, dochází k částečné nebo úplné ztrátě morálně psychologických kvalit, potřebných k aktivní činnosti při plnění bojových úkolů.

Pro velitele a náčelníky všech stupňů je důležité zachytit takové momenty v morálně psychologickém stavu podřízených vojsk a celým systémem opatření působit na psychiku a nedopustit krizi. Důležité je také znát podmínky, za kterých může nejpravděpodobněji ke krizi dojít a v souladu s konkrétní situací přijmout opatření k jejímu předejití. Ke ztrátě morálně psychologické pevnosti bezesporu přispívá úplná nebo částečná ztráta pevného velení, nejasnost situace nebo náhlá její změna ve spojitosti se zvýšením nebezpečí, rozšiřování panických zpráv, nedostatek potřebné péče velitelů o jednotlivé vojáky atd. Proto výchova vojáků s vysokým morálně politickými a bojovými vlastnostmi je jednou z nejdůležitějších funkcí velitelů a hlavním úkolem celé stranicopolitické práce.

V zájmu zvyšování odolnosti vojsk musíme včas předvídat opatření ke snížení škodlivého působení druhotných ničivých faktorů soudobých prostředků ničení, zejména v prostorech s rozvinutým chemickým průmyslem, jadernou energetikou, hydrotechnickými zařízeními, elektrárnami, naftovým průmyslem, sklady se zápalným materiálem a v prostorách rašeliníšť.

V souvislosti s tím, že problém odolnosti vojsk v soudobých podmínkách je podstatnou součástí obecnějšího problému odolnosti státu, vznikla nutnost podrobnějšího sladění příslušných plánů nejen mezi organizačními celky jednotlivých druhů vojsk a ozbrojených sil, ale i teritoriálními orgány státu a s orgány průmyslových a zemědělských objektů, rozumně v prostorech dislokace vojsk a na směrech jejich možné činnosti.

Opatření ke zvýšení odolnosti vojsk uskutečňovaná v systému opatření k udržení bojové pohotovosti vojsk směřuje k vytvoření potenciálních možností k dosažení potřebné úrovně odolnosti vojsk, uchování sil a prostředků k účinnému splnění bojových úkolů a vedení bojové činnosti. K tomu, aby tyto potenciální možnosti byly přeměněny ve skutečnost, musí je vojska dovedně realizovat na bo-

jišti a uskutečňovat opatření k ochraně, udržování a obnovování bojeschopnosti. Z toho vyplývá, že prvky zabezpečení odolnosti vojsk jsou velmi úzce spojeny s komplexem opatření k ochraně vojsk.

Úroveň ochrany vojsk musíme zkoumat jako jim vlastní kvalitativní prvek, který zabezpečuje schopnost vojáků, jednotek, útvarů, svazků a dalších vojenských organizmů vyloučit nebo snížit působení ničivých faktorů zbraní nepřítelů a tím současně vyloučit nebo alespoň snížit ztráty osob a techniky.

Mezi hlavní faktory ochrany patří:

- včasné zjištění a varování vlastních vojsk o nebezpečí použití nepřátelských prostředků ničení;

- účelná organizace jednotek, útvarů, svazků a dalších vojenských organizmů;

- vysoká manévrovost vojsk, která jim umožňuje rychle se soustředovat a rozptylovat vojska, měnit prostory rozmístění, opouštět nebezpečné prostory atd.;

- kvalita speciálních prostředků individuální a kolektivní ochrany;

- účinné velení vojskům;

- použití celého systému operačně taktických a speciálních opatření i způsobů činnosti k ochraně vojsk před ničivými účinky nepřátelských zbraní;

- úroveň výchovy a výcviku vojsk, zabezpečující včasné a dovedné použití všech prostředků a způsobů ochrany;

- využívání ochranných vlastností terénu a jeho zesílení ženijními opatřeními;

- ochranné vlastnosti bojové techniky, dopravních prostředků a speciálních prostředků ochrany;

- možnosti snížení ztrát způsobených údery nepřítelů včasnou organizací a řízením záchranných a neodkladných obnovovacích prací, lokalizací a likvidací požárů, speciální očišťov vojsk, dezaktivací a dezinfekcí terénu, různého materiálu, proviantu a vody.

Základ těchto faktorů ochrany tvoří určité technické prostředky. Stav těchto prostředků a úplné jejich použití ve značné míře určují účinnost opatření ochrany. Nemenší význam v řešení tohoto úkolu má však organizační práce velitelů a štábů a stupeň výcviku vojsk. V současné době, kdy ochranu organizujeme zpravidla na stupni jednotky, útvaru a svazku, její účinnost v mnoha směrech závisí na správnosti zhodnocení situace, určení způsobu a konkrétních opatření k zabezpečení odolnosti vojsk, pořadí a posloupnosti jejich plnění.

Obsah pojetí úrovně „ochrany vojsk“ je založený na tom nesporném faktu, že musí zahrnovat to, co jakýmkoli způsobem

bem chrání vojska, tj. vylučuje nebo v určité míře snižuje účinnost působení zbraní nepřítele na naše vojska a objekty týlu. Samotný pojem „ochrana“ předpokládá a připouští možnost nepřátelského napadení; proto všechny prostředky a způsoby ochrany před napadením musí být určeny zejména na úplné nebo alespoň částečné snížení účinnosti ničivých faktorů nepřátelských zbraní. Vyloučit nepřátelské napadení můžeme nejen pasivní ochranou, ale především vlastním předstihujícím úderem. Je pochopitelné, že jde již o rozvinutou válečnou činnost bojujících stran.

Opatření k zabezpečení odolnosti vojsk musíme uskutečňovat v jakékoli situaci, tj. při přípravě a v průběhu útoku, při organizaci a vedení obrany, na přesunu a v prostorech rozmístění. Při tom musíme brát v úvahu jejich specifiku v závislosti na jednotlivých druzích činnosti vojsk.

Základ zabezpečení odolnosti v útoku tvoří utajení a rychlost činnosti, směle navázání dotyku s nepřítelem, rychlé soustředování vojsk k úderu a jejich okamžitě rozptýlení po splnění úkolu, dovedné

využívání ochranných vlastností bojové techniky, terénu i speciálních prostředků, klamání nepřítele o skutečném uskupení a směrech úderu.

V obraně a v prostorech soustředění věnujeme hlavní pozornost maskování, pečlivému vybudování obsazených prostorů a včasnému využití ženijně vybudovaných staveb.

Na přesunu jsou hlavními zásadami organizovanost a utajení činnosti, klamání nepřítele o cílech přeskupení a směru přesunu, volba doby přesunu a příznivého počasí, široké využívání maskovacích a ochranných vlastností terénu, bojové techniky a speciálních prostředků.

V minulosti, kdy ochrana byla hlavní součástí bojové činnosti, nebyla natolik složitá a v plném rozsahu ji zabezpečovala samotná vojska. V důsledku rostoucí složitosti a rozsahu úkolů, část úkolů ochrany převzala speciální vojska a služby, jejichž hlavním posláním je všestranně zabezpečit bojovou činnost. Speciální jednotky a útvary, s využitím soudobých vysoce účinných technických prostředků, doplňují dnes opatření, která vojska organizují k zabezpečení vlastní odolnosti.

Studium pojmu odolnosti ukazuje, že prvořadým a nejdůležitějším úkolem při zkoumání a prověřování bojové přípravy vojsk je

- další rozpracování opatření k ochraně vojsk, které musí najít odraz v rozhodnutí k bojové činnosti a v plánech zabezpečení;

- stanovení optimálních způsobů, hranic a termínů rozptylování vojsk k maximálnímu snížení účinků ničivých faktorů všech druhů zbraní nepřítele, avšak bez snížení bojových možností vlastních vojsk;

- zvýšení účinnosti ochranných vlastností bojové techniky, dopravních prostředků, předepsaných prostředků individuální a kolektivní ochrany;

- zvýšení účinnosti výcviku vojsk při využívání prostředků a způsobů ochrany;

- další zkoumání organizační pevnosti vojenských organismů v důsledku ztrát a snížení morálně psychologického stavu vojsk.

Úspěšné vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách vyžaduje komplexní rozpracování všeho, co zabezpečuje odolnost vojsk. Otázky zabezpečení vysoké odolnosti musí se v určité míře odrážet v řešení problémů vojenského umění a především v rozpracování způsobů vedení bojové činnosti a konečně ve zdokonalování organizační struktury vojsk a vytváření nových druhů výzbroje a bojové techniky.

V současných podmínkách je problém zvyšování odolnosti vojsk vysoce aktuální a složitý, protože v důsledku zdokonalování prostředků ničení vznikají stále nové úkoly ke zvyšování pevnosti vojsk vůči jejich účinkům. K řešení tohoto úkolu musíme využít úsilí širokého okruhu specialistů různých oblastí vědy a techniky, pečlivě studovat a využívat zkušeností z minulých válek a konfliktů a také modelovat možnou soudobou bojovou a operační činnost.

Upraveno ze sovětského tisku

Jednota teorie a praxe — základ rozvoje vojenské vědy

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka
M. Garejeva, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském
časopise „VOJENNAJA MYSL“ č. 10/1974.*

Složitost a rozsah úkolů, které plní ozbrojené síly v zájmu ochrany historických vymožeností socialismu, kladou nové a zvýšené požadavky na vojenskou vědu. Úspěšné rozpracování současných problémů vojenské vědy předpokládá důsledně sledovat princip jednoty vojenské teorie a praxe, hlouběji poznat „mechanismus“ jejich vzájemných spojitostí a působení. Cílem článku je ukázat hlavně metodologické aspekty vztahu teorie a praxe ve vojenství a způsoby upevňování jejich jednoty v soudobé etapě.

Klasikové marxismu-leninismu poprvé vědecky určili vztah teorie a praxe, zjistili jejich vzájemný vliv a působení na sociální proces. Dokázali, že teorie a praxe, teoretická a praktická činnost jsou nerozlučně mezi sebou spjaté, že bez teoretických znalostí není možná úspěšná současná praktická práce a bez praxe je neodmyslitelné skutečně vědecké poznání jevů a procesů skutečnosti. Marxisticko-leninská filosofie zkoumá praxi nejen jako základ a cíl teoretického správného chápání předmětů a jevů objektivního světa, ale i jako kritérium pravdivosti teoretických znalostí.

Teorie, která vzniká a rozvíjí se na základě praxe, má relativní samostatnost, má specifické zákonitosti svého rozvoje, může se zdokonalovat na vlastním základě. Teorie je schopna a musí předbíhat praxi, jít dále za její bezprostřední zájmy, předvídat tendence rozvoje nových jevů a

tím aktivně působit na praktickou činnost lidí. Proto hraje velkou přetvářející, organizující a mobilizující úlohu, ukazuje cestu praxi, napomáhá cílevědomosti a efektivnosti praktické činnosti. Skutečně revoluční může být jen praxe, vyzbrojená vědeckou teorií.

Správné chápání dialektického vztahu teorie a praxe má velký význam i v oblasti vojenské činnosti. Vzájemné působení dvou stránek vojenství je jedním ze zdrojů jeho rozvoje v celku.

Vojenské umění svou praktickou stránkou nemůže být „přímou“ součástí vojenské vědy, nebo tvořit její „část“. Vojenská věda, tak jako každá teorie, je ideální, druhotná a odvozená od vojenské praxe; vystupuje jako prvek duchovních procesů a jevů.

Vzhledem k rozvoji vojenství úloha vědecké teorie neustále roste; teorie musí v určitém smyslu předcházet praxi

a předbíhat ji. Jedna ze zvláštností vojenství tkví v tom, že v mírové době je vojenská praxe omezena a zejména teorie nejdůležitější zahrnuje jevy budoucí války.

Při jiném chápání podstaty teorie a praxe stírají se veškeré hranice mezi materiálním a duchovním, ztrácí se smysl existence těchto pojmů a samotná formulace otázky o vztahu poznání a praxe. Kromě toho se ztěžuje objasnění jejich podstaty a specifiky, celé složitosti dialektické jednoty. Objasnění specifiky je nezbytné ne k tomu, abychom proti sobě stavěli a odtrhovali od sebe pojmy, ale především k tomu, abychom nejdůležitěji realizovali možnosti teorie a praxe, našli konkrétnější formy jejich vzájemného působení a spojitosti.

Teorii ani praxi neznáme v „čisté“ podobě a zejména ve vojenství nemohou jedna bez druhé existovat. Praxe představuje materiální činnost proniknutou uvědoměním a vůlí; její výsledky v zobecněné podobě vcházejí do teorie a obohacují ji.

Z toho důvodu však praxe nepřestává být materiální a konkrétní a teorie oblastí duchovního jevu. Stanoví-li filosofie kategorií praxe, určuje jen materiální a konkrétní stránku činnosti člověka; při

stanovení teorie vědomě se abstrahuje od materiálního.

Zdůrazňuje-li zvláštnost praxe jako smyslové a konkrétní činnosti, odlišujeme ji od duchovní a rozumové činnosti lidí. Ve vojenské vědě, v teorii (máme na zřeteli jen vědeckou teorii) máme co dělat s myšlenkovou stránkou lidské činnosti, se systémem znalostí, které zobecňují materiální praktickou činnost (vojenskou praxi) v podobě systému logicky spojených vědeckých pojmů, kategorií, zákonů, principů, které jsou jejím ideálním zobrazením. Výsledkem procesu poznání je znalost, která představuje takovou formu osvojení si činnosti, kdy člověk ovládá objekt teoreticky a dokáže jej přetvářet.

Vojenská praxe je bezprostřední realita a živý společenský proces. V průběhu praktické vojenské činnosti máme co dělat nejen s teorií vůbec jako oblastí duchovního jevu, ale i s použitím teorie při plnění praktických úkolů, s přeměnou teorie v praxi, s její materializací v praktické činnosti lidí. Vojenská teorie, tak jako každá jiná teorie, sama od sebe nepůsobí a nedává odpověď jak je třeba postupovat v té či oné konkrétní situaci, ale ukazuje jen možné způsoby řešení různých úkolů.

Hovoříme-li o některých způsobech dalšího posilování jednoty vojenské teorie a praxe, zvýšení úlohy vojenské vědy, musíme v první řadě vzít v úvahu, že naše vojenská výstavba se uskutečňuje v podmínkách složité mezinárodní situace. Na jedné straně, v posledních letech bylo dosaženo známých kladných výsledků v mezinárodních vztazích, stále širší uznání nacházející principy mírového soužití států s různým sociálním zřízením.

Na druhé straně musíme počítat s touto skutečností, že agresivní podstata imperialismu se nezměnila.

V takové dynamické a protikladné situaci organické spojení a úspěšné plnění dvojitého úkolu upevnění míru a obratyschopnosti země nabývá nových rysů a stává se složitějším. Proto je nutné pokračovat ve zdokonalování forem a metod praktické práce při výchově a výcviku vojsk, při vojevlastenecké výchově obyvatelstva, a všemožně zvyšovat její efektivnost. Po teoretické stránce je nutno dále rozpracovávat řadu aktuálních problémů, které jsou s tím spojeny.

Určité uvolňování mezinárodního napětí neoslabuje, ale naopak prohlubuje a rozšiřuje frontu ideologického boje. Impe-

rialisté se bojí vlivu životaschopnosti komunistických myšlenek. Proto hlavní pozornost v ideologickém boji s námi udílí antisovětskému a antikomunistickému. Vyjádřili-li to vojensky, nepřítel vždycky vrhá hlavní síly tam, odkud mu hrozí největší nebezpečí.

Rozvinul se ostrý ideologický boj i ve vojenskoteoretických a vojenskohistorických otázkách. Buržoazní ideologové, maoisté a revizionisté všeho druhu neustále útočí na základy marxismu-leninismu o podstatě a obsahu války, o vztahu politiky a strategie, o funkcích armád socialistických států atd. Naším úkolem je zavčas aktivně odhalovat vojenskoteoretické diverzity nepřítelů, dále rozvíjet vojenskoteoretické myšlení v závislosti na probíhajících sociálních změnách ve světě a na jejich vlivu na výstavbu ozbrojených sil a vojenství v celku.

Velký vliv na rozvoj ozbrojených sil, charakter a způsoby vedení bojové činnosti má vědeckotechnický pokrok, který vytyčuje vojenskou teorii a praxi nové problémy.

Složitý charakter budoucí války, možnost jejího vedení v různých podmínkách s použitím raketových jaderných zbraní

a klasických prostředků ničení, široké používání radioelektronické a jiných druhů techniky vyzvaly nutnost hlouběji zkoumat zákonitosti a tendence rozvoje vojenství, vědecky rozpracovat základní jeho směry a problémy, především otázky racionální organizace ozbrojených sil, zvyšování jejich bojové pohotovosti ke zmaření napadení a zničení agresora v jakékoli situaci.

Mezi aktuální úkoly patří zdokonalování způsobů přípravy všestranného zabezpečení a vedení bojové činnosti v závislosti na perspektivách rozvoje výzbroje a techniky v těsné spojitosti s morálně politickými a ekonomickými faktory, dále řešení problémů velení ozbrojeným silám na základě nových technických prostředků v podmínkách intenzivního radioelektronického boje, rozvoje metod výcviku a výchovy vojsk. Bude nutné teoreticky rozpracovat otázky přípravy národního hospodářství, obyvatelstva země a celého teritoria pro případ války. V podmínkách, kdy ve vojenství došlo k zásadním a kvalitativním změnám, kdy faktory, které je vyvolaly, dále se rozvíjejí, v různých odvětvích vojenské teorie a praxe nepřetržitě vzniká mnoho jiných složitých a protikladných problémů, jejichž včasné řešení zabezpečuje optimální realizaci výsledků vědeckých výzkumů.

Hlavní zásadou v tomto směru je, aby vojenská věda neustále předbíhala praxi, dávala se dále dopředu, stanovila možné způsoby rozvoje vojenství, ukazovala cestu praxi a tím urychlovala a zdokonalovala proces výcviku a výchovy vojsk, napo-

máhala neustálému zvyšování bojové pohotovosti ozbrojených sil.

Ve spojitosti s takovými zvýšenými požadavky naše vědecká pracoviště a vědecké kádry snaží se co nejvíce přiblížit praktickým potřebám, soustředí svou hlavní pozornost na rozpracování nejaktuálnějších problémů, starat se nejen o teoretický výzkum, ale i o proniknutí vědeckých poznatků do praxe. Při výzkumu a rozpracování nejdůležitějších problémů se velmi osvědčila metoda spojeného úsilí vědeckých kádřů a vojenských okruhů, které mají potřebnou materiální základnu pro zkoušky, prověření a zvládnutí nejdůležitějších teoretických zásad.

V soudobých podmínkách rychlého rozvoje vojenství velitelé, štáby a politické orgány nemohou vždycky čekat, kdy která otázka bude zkoumána a rozpracována ve vědeckých pracovištích a kdy budou dány závěry vojskům. To může vést k určitým nesrovnalostem mezi potřebami praktické činnosti a teoretickým rozpracováním problému. Proto dnes vyniká závažnost otázky o spojování praktické činnosti vojenských kádřů s vojskovědeckou praxí.

Uplnění povinností hlavních vědeckých organizací k rozpracování nejdůležitějších odvětví vojenské vědy a určení vedoucích organizací zdokonalují celý systém vojskovědecké práce a zvyšuje odpovědnost zodpovědných velitelství, štábů a vojenských škol. Přesně určená odpovědnost za vojskovědeckou práci je stanovena ve všech druzích ozbrojených sil, na velitelstvích, štábech a školách.

Základní podmínkou úspěšného rozvoje vojenské vědy a jejího využívání při řešení praktických úkolů je to, aby vojenské kádry hluboce zvládly marxisticko-leninskou metodologii zkoumání jevů války a na tomto základě řešili metodologické otázky samotné vojenské vědy.

Řešení metodologických otázek má bezprostřední vliv na vojenskou praxi. Např. správné chápání podstaty a obsahu „styčných“ věd (vojenskospolečenských, vojenskotechnických a vojenskospolečenských) umožňuje efektivněji rozvíjet a zdokonalovat spojitosti s jinými odvětvími společenských, přírodních a technických věd a rovněž řešit komplexní výzkumy s využitím vojenských teoretiků, ekonomů, filosofů, psychologů atd.

Marxisticko-leninská metodologie vyžaduje při každém výzkumu hluboce analyzovat fakta a události; bez toho není mož-

né zjistit zákonitosti rozvoje jevů a procesů.

Velký přínos pro rozvoj vojenské vědy mají řídící vojenské kádry, štáby, vojskovědecké orgány, vojenské akademie a vojenské výzkumné ústavy. Hodnotnější z vědeckého hlediska dnes jsou i vojskovědecké konference, porady a jiné formy vojskovědecké práce.

Soudobá vojenská teorie se neopírá o určitou část, ale o veškerý souhrn praxe, zahrnuje dřívější válečné zkušenosti, zkušenosti lokálních válek, vojenské výstavby a přípravy ozbrojených sil všech socialistických zemí a kapitalistických států, výsledky modelování a předvídání vývoje výzbroje, techniky a charakteru bojové činnosti budoucí války. Do určité míry se opírá o celou společenskou praxi tím, že ve svém zájmu využívá výsledků ostatních věd.

Při zkoumání zkušeností minulých válek není pro nás důležitá jen bezprostřední použitelnost určitých konkrétních způsobů činnosti v soudobých podmínkách. Hlavní je zkoumat a objasnit zákonitosti a tendence rozvoje vojenského umění, zjistit smysl minulých zkušeností, které jsou důležité jak pro chápání soudobých problémů, tak i předvídání budoucnosti.

Je účelné rozpracovat jednotlivé práce s podrobnějším výzkumem otázek vývoje výzbroje a techniky, operačního umění, taktiky, metod výcviku a výchovy vojsk. Zapotřebí jsou i speciální výzkumy, které zobecní zkušenosti mnoha generálů a důstojníků z války, objasní konkrétní metody práce velitelů, štábů a politických orgánů při plánování a přípravě boje a operace, seznámí se způsoby budování velení nejen z hlediska operačně taktických metod, ale i složitých psychologických momentů, které mají ve válce ohromný význam.

Vojenská mírová praxe v současné době zahrnuje všechny složité procesy výstavby ozbrojených sil, upevnění obranných schopností celého socialistického společenství, zdokonalení operační a bojové přípravy, politické a vojenské výchovy vojsk. Protože válka je dvoustranný jev, pečlivě studujeme vojenskou praxi kapitalistických států, v první řadě pravděpodobných nepřátel. Velký zájem věnujeme zkušenostem lokálních válek, zvláště proto, že vojenští představitelé imperialistických zemí pokládají bojiště lokálních válek za určitý druh zkušebního cvičiště k prověření bojových vlastností no-

vých druhů výzbroje a techniky i způsobů jejich použití.

Jedna ze zvláštností vojenské praxe tkví v tom, že ani nejdokonalejší zkoušky a cvičení nemohou zcela nahradit bojovou situaci. Jen válka může být skutečným kritériem pravdivosti vojenské teorie.

V posledních letech dochází k rychlé obnově výzbroje a techniky. V budoucnosti se mohou objevit jejich nové druhy, konstruované na zcela jiných principech. Ve spojitosti s tím značně vzrůstá význam výzkumu hlavních problémů vojenské teorie, bojového použití dříve neznámých druhů výzbroje a techniky, které ukazují principiálně nové směry rozvoje způsobů vedení ozbrojeného zápasu. Proto je nutné cílevědomě plánovat vědeckou práci, soustředit úsilí na řešení nejdůležitějších aktuálních otázek, zdokonalovat organizační výzkumu práce a zkušební základnu a technické prostředky vojenskovědeckého výzkumu. Zvláštní pozornost je třeba věnovat rozpracování účinnějších kritérií hodnocení efektivnosti vědecké práce tak, aby každá vědecká práce byla přínosem ke zdokonalení vojenské techniky a výzbroje, operační, bojové a politické přípravy štábů a vojsk.

Velký význam ve vědecké práci mají vojenskoteoretické časopisy. Je třeba, aby živě a včas reagovaly nejen na vydávané velké práce a knihy, ale i na poučná cvičení, zajímavé disertační práce, vědecké konference aj. Publikované články by měly být hlubokou vědeckou analýzou zkoumaných otázek a současně napomáhat vytváření požadovaného vztahu čtenářů k vojenskovědecké práci.

Jednoty teorie a praxe může být dosaženo jen za předpokladu včasného a operačního zavedení výsledků vědy a techniky do praxe výstavby ozbrojených sil, výcviku a výchovy vojsk.

V důsledku toho má velký význam dobře promyšlená organizace vojenskovědeckých a technických informací. Dnes ani jeden nejsvědomitější generál nebo důstojník není schopen zvládnout stále rostoucí tok vědeckých informací. Přitom ale, zanedbává-li něco důležitého, nemůže zabezpečit v plné míře vědeckou úroveň řešení stanovených úkolů a v důsledku toho může dojít k nesrovnalostem mezi rozvojem vědy a jejím využíváním při řešení konkrétních praktických úkolů.

Proto je tedy nutné aktivněji a ve větší míře zavádět do praktické práce štá-

bů, vědeckovýzkumných ústavů a škol prostředky mechanizace a automatizace informačních procesů, dosáhnout dalšího zvýšení kvality, operativnosti, cílevědomosti a obsahu informačních materiálů. Jsou zapotřebí při dalším zdokonalování plánování a koordinace sběru, zpracování a rozšiřování informací, zvláště o vojenské teorii, výstavbě ozbrojených sil, výcviku a výchově vojsk.

Zavádění nejdůležitějších výsledků vědy a techniky do praxe, tak jako zobecnění a rozšíření pokrokových zkušeností, příkladů tvůrčího novátorského řešení praktických úkolů není věcí dobrovolnou. Je to přímou povinností velitelů, náčelníků štábů a politických orgánů, druhů vojsk a služeb. Musí plnit tento úkol důsledněji a aktivněji a kromě toho kon-

trolovat jejich zavádění do praxe práce a velení.

Jedním z problémů vojenství vždycky bylo

— na jedné straně správně předvídat charakter a způsoby vedení války, operace a boje a v souladu s tím určit obsah výcviku, tj. čemu učit vojska;

— na druhé straně rozpracovat takovou metodiku výcviku a výchovy vojsk, která by zabezpečovala zavedení těchto názorů na vedení války do života.

Proto rozpracování a zavedení současné úrovně rozvoje vojenství odpovídající pokrokové metodiky operační a bojové přípravy je jedním z nejdůležitějších způsobů uplatňování jednoty vojenské teorie a praxe a uvedení do života principu učit tomu, co je třeba ve válce.

Proto neustálým požadavkem je přibližovat výcvik velitelů, štábů a vojsk k podmínkám bojové skutečnosti, vytvářet složité dynamické situace charakteristické pro soudobou bojovou činnost, hlavní úsilí soustředit na polní přípravu velitelů, štábů a vojsk. Důležité přitom je vytvářet na všech zaměstnáních těmto požadavkům odpovídající operačně taktické situace, které cvičící budou nutit k tvůrčí práci a přispívat k výchově takových vlastností, bez nichž jsou nemyslitelné projevy vojenského umění. To závisí především na řídicím cvičení. Velmi mnoho je třeba

pracovat a přemýšlet nad zámyslem cvičení, pečlivě připravovat nejen cvičící, ale především sebe a svůj štáb k vedení cvičení. Většina velitelů správně chápe a dobře plní tyto požadavky; proto zpravidla velitelsko-štábní a jiná cvičení jsou skutečnou školou bojového mistrovství.

Vzhledem k tomu, že vojenství je s každým rokem stále složitější, zvětšuje se objem znalostí a praktických návyků, které musí v krátké době zvládnout vojáci různých specializací. Ve všech druzích ozbrojených sil bylo mnoho práce věnováno zdokonalování učebně materiální základny, vybudování trenažérů a dalších nových technických prostředků výcviku.

Větší pozornost v souvislosti s tím zaslужují metody programovaného výcviku a jiné nové metody a jejich široké zavedení u vojsk a na školách.

Zkušenosti z programovaného výcviku donutily novým způsobem přistoupit ke zpracování metodických pomůcek, plánů a konspektů k vedení zaměstnání. Musí přihlížet k požadavkům logické struktury předmětu výcviku, předpokládat samostatnou práci cvičících a nepřetržitou kontrolu osvojení si materiálů v procesu vedení zaměstnání.

Programovaný výcvik v celku je spojen s využitím progresivnějších metod, s jejichž pomocí je možné dosahovat dalšího zvyšování efektivnosti výcviku vojsk.

Jednota teorie a praxe je jednou z nejdůležitějších podmínek rozvoje vojenské vědy. Odtržení vojenské teorie od praxe není možné připustit, protože teorie bez praxe se mění v neživotné dogma a praxe bez teorie je odsouzena k bezperspektivnosti, empirismu a prakticismu. Z hlediska leninské teorie poznání je nepřipustitelné ani ignorování jejich principiálních rozdílů. Jen hluboké objasnění specifiky těchto dvou gnoseologických kategorií a spolu s tím nerozlučitelné vzájemné spojitosti mezi nimi umožňuje dokonce správně chápat jejich dialektickou jednotu a

tvůrčím způsobem rozvíjet vojenskou teorii a praxi.

Jednota teorie a praxe je dynamická a v každé nové etapě rozvoje vojenství vznikají nové problémy a protiklady, včetně problémů zabezpečení jejich jednoty nejen v obecné poznávacím směru, ale i při řešení konkrétních úkolů a problémů. K upevnění a rozvoji této jednoty je nezbytná hluboká analýza a proniknutí do podstaty těchto problémů a protikladů a hlavně získání konkrétních a nejučelnějších forem a metod jejich včasného a správného vyřešení.

z kapitalistických armád

NOVÝ POLNÍ ŘÁD ZÁPADONĚMECKÉ ARMÁDY

Cílem tohoto článku je poskytnout základní údaje o novém polním řádu západoněmecké armády — HDv — 100/100 „Führung im Gefecht“, zejména z hlediska nejdůležitějších zásad vedení bojové činnosti a tím současně vytvořit potřebnou teoretickou základnu pro snazší pochopení dalších článků, které budou na tuto informaci navazovat. Články se budou zabývat konkrétními zásadami vedení boje armádního sboru západoněmecké armády v útoku, obraně a boji na zdrženou.

Při studiu těchto materiálů je třeba si stále uvědomovat, že jednotky a útvary západoněmecké armády mohou být v příští možné válce naším nepřítelem číslo jedna, a proto je nutné všem poznatkům o nich věnovat prvořadou pozornost.

Nový polní řád západoněmecké armády, který je základním předpisem o zásadách boje a jeho zabezpečení, vstoupil v platnost 1. 1. 1975. Důvodem, který přinutil západoněmecké velení k jeho vypracování, byla zejména naléhavá potřeba stanovit nové zásady vedení bojové činnosti, které by lépe než dosud odpovídaly platné strategické koncepci „pružné reakce“. Závažným momentem však byly i mnohostanné zkušenosti jak ze cvičení s vojsky, tak i poznatky z vojensky vyhodnocených konfliktů posledních let; přitom nemalý vliv je přičítán i změnám v organizaci a výzbroji jednotek.

Nový polní řád západoněmecké armády, na rozdíl od původního, který se zabýval zejména stupněm brigády a divize, platí všeobecně od stupně praporu až do stupně skupiny armád. Hlavní důraz však klade na stupně brigáda, divize a armádní sbor.

Za nejzávažnější změny z hlediska vedení bojové činnosti je nutno považovat:

- přesné vymezení jednotlivých druhů boje a jejich vzájemného vztahu;
- upravené zásady organizace útoku;
- novou koncepci obrany;
- nové všeobecné zásady použití jaderných zbraní;
- novou terminologii, která se zavádí v důsledku výše uvedených změn.

Major ing. Karel Tichý

Podrobnější vysvětlení těchto změn uvádím dílem v následujících částech této informace a dále tyto změny zapracuji do

článků o zásadách boje armádního sboru západoněmecké armády, které vyjdou v dalších číslech tohoto časopisu.

Názory západoněmeckého velení na vedení ozbrojeného zápasu, dělení druhů vojsk a služeb

Názory západoněmeckého velení na vedení ozbrojeného zápasu v podmínkách středoevropského válčičtí vycházejí z doktrinálních zásad, které oficiálně přijalo velení NATO.

Hlavní důraz západoněmecké velení přitom klade v rámci současné platné strategické koncepce „pružné reakce“ na důslednou aplikaci strategicko-operačního principu „přední obrany“, jehož hlavní podstata spočívá v úsilí nepřipustit ztrátu území NSR a přenést co nejrychleji vojenské operace na území sousedních států. Za nejdůležitější prostředek k dosažení cílů ozbrojeného střetnutí považuje ozbrojenou sílu. Jejich hlavním cílem je rozdrčení vojsk protivníka, podlomení jeho morálky a vůle k odporu a zničení celkového vojenskoekonomického potenciálu.

Západoněmecké ozbrojené síly se skládají z pozemního vojska, vojenského letectva a vojenského námořnictva. Boj může být úspěšně rozhodnut jen spojeným úsilím všech složek ozbrojených sil. Hlavním směrem výstavby ozbrojených sil NSR je přitom vytvoření mohutného uskupení pozemního vojska a vojenského letectva, vybaveného prostředky jaderného napadení. Ve srovnání s ostatními ozbrojenými silami evropských členských států NATO, západoněmecké ozbrojené síly považuje velení NATO za nejdůležitější součást uskupení ozbrojených sil NATO na středoevropském válčičtí.

Pozemní vojsko západoněmecké armády se skládá z polního vojska a teritoriálního vojska.

Polní vojsko přechází při narůstání nebezpečí válečného konfliktu do podřízenosti velení spojeneckých ozbrojených sil

NATO, zatímco teritoriální vojsko zůstává pod národním velením. Člení se do armádních sborů, divízi a brigád.

Hlavním úkolem **teritoriálního vojska** je zabezpečit operační volnost manévru spojeneckých ozbrojených sil NATO na území NSR, obrana a ochrana tohoto území počínaje týlovou hranicí armádních sborů a koordinace činnosti vojenských orgánů s civilními; plní však i řadu dalších úkolů. Člení se na jednotlivá teritoriální velitelství, velitelství vojenských okruhů, krajská a okresní vojenská velitelství a jim podřízené útvary.

Ve složení západoněmeckého pozemního vojska jsou:

- bojové jednotky,
- podpůrné jednotky,
- velitelské jednotky a
- jednotky zásobovací a technického zabezpečení.

Bojové jednotky se dělí na neobrněné a obrněné. Neobrněné bojové jednotky tvoří motorizovaná, horská a výsadková pěchota, obrněné pak mechanizovaná pěchota, tankové jednotky, protitankové jednotky a obrněné průzkumné jednotky.

Do podpůrných jednotek patří dělostřelecké jednotky, protiletadlové jednotky pozemního vojska, jednotky vojskového letectva, ženijní jednotky a jednotky OPZH.

Mezi velitelské jednotky se řadí jednotky spojovací, vojenské policie, hloubkového průzkumu, topografické služby a psychologického působení.

K jednotkám **zásobovacím a technickému zabezpečení** se počítají též jednotky zdravotnické.

Dělení druhů boje — charakteristiky

Polní řád západoněmecké armády rozoznává **základní a zvláštní druhy boje**. Mezi základní druhy boje patří útok, obrana a boj na zdrženou, do zvláštních druhů boje střetný boj, přepadový boj, záchytný boj, vyjití z boje a vystrídání.

Útok je v západoněmecké armádě hlavním druhem boje, jehož cílem je zničit protivníka a ovládnout prostor výhodný pro rozvíjení další bojové činnosti. Polní řád západoněmecké armády již neobsahuje původní dělení útoku na dva základní

způsoby: tj. útok z chodu a útok po zaujetí výchozího položení. Uvádí, že útok se skládá ze tří období:

- přibližování,
- průlomu a
- boje v hloubce.

Konstatuje, že při každém útoku nemusí proběhnout všechna období.

Hlavními formami manévru v útoku jsou čelní útok, útok do boku, útok do týlu a obchvat.

Ostatní zásady útoku (zejména konkrétní vedení boje jednotkami a útvary) zůstávají v podstatě beze změn.

Obrana je v západoněmecké armádě jedním ze základních druhů boje, není však rozhodující. Cílem vedení obrany je udržet stanovený prostor, odrazit útok protivníka a způsobit mu co největší ztráty.

Polní řád západoněmecké armády již nerozlišuje pohyblivou a pozici obranu. Konstatuje, že pohyblivá obrana se ve svém dosavadním pojetí neosvědčila. **Nová koncepce obrany** směřuje k posílení momentu staticity a cíl obrany je proto více vázán na udržení určeného území. To však nevylučuje, aby zejména obrněné bojové jednotky vedly obranu s maximálním využitím pohyblivosti bojové techniky. Prosazuje se názor, že základem obrany jsou obranná postavení, o která je nutné vést urputný boj. I přes nutné členění do hloubky se síly uskupují tak, že první sítí je vždy silnější než druhý sled (záloha). Neobrněné bojové jednotky jsou schopny se účinně bránit jen ve vybudovaných obranných postaveních, a proto charakter jejich boje bude převážně pozici. Obrněné bojové jednotky mohou naopak vést obranu pohyblivěji a do větší hloubky. Rozdílnost tohoto pohyblivého způsobu vedení boje a dosud platné koncepce pohyblivé obrany je však zásadní.

Nový polní řád zdůrazňuje, že obrana musí být vždy vedena aktivně. Druhý sled a zálohy mají být použity především k posílení jednotek prvního sledu nebo k vedení boje s pronikajícími jednotkami protivníka v hloubce. Protizáchrana se mají vést ien tehdy, je-li jejich úspěch spolehlivě zaručen. I nadále zůstávají důležitou součástí obranného boje; jejich význam se však částečně snižuje. Vedou se především do boků a týlu protivníka.

K vedení obrany se jednotkám od praporu počínaje, útvarům, svazkům a vyšším svazkům určuje **prostor obrany**. Vpředu je vymezen předním okrajem obrany, na křídlech hranicemi pásma (úseku) bojové činnosti a vzadu příslušnou týlovou hranicí. Prostor obrany určitého stupně vedení se skládá z prostorů obrany podřízených stupňů (u praporu z rajónů obrany rot prvního sledu) a týlového prostoru daného stupně vedení.

Před předním okrajem, při zaujímání obrany mimo dotyk s protivníkem, se buduje a krycí vojska obsazují **pásmo boje na zdrženou**, hluboké 30–40 km. (Termín „pásmo boje na zdrženou“ používaný v západoněmecké armádě je analogický s termínem „zabezpečovací pásmo“ používaným v americké armádě.) Pásmo boje na

zdrženou se může skládat z přímého zajištění, předsunutého postavení, postavení krycích vojsk a systému překážek a zátarasů.

Přímé zajištění se buduje ve vzdálenosti 300–500 metrů, předsunuté postavení 2–4 km a postavení krycích vojsk 15–20 km, ale i více před předním okrajem obrany.

Boj na zdrženou se organizuje s cílem zpomalit postup protivníka a získat čas, zjistit jeho zámysl, způsobit mu co největší ztráty, zachovat bojovou sílu vlastních vojsk a vytvořit tak předpoklady pro úspěšnou bojovou činnost na jiném směru nebo v jiném prostoru.

K zabezpečení organizovaného průběhu boje se určují **čáry (pásma) boje na zdrženou**. Terénní podmínky a činnost protivníka někdy vyžadují, aby byly zřizovány **odřady pro vedení boje na zdrženou**, zpravidla v hodnotě zesíleného praporu.

Koncepce vedení boje na zdrženou nedoznala oproti minulým letům zásadních změn. Větší důraz se však klade na úpornost vedení boje na stanovených čarách.

Ze zvláštních druhů boje zaujímá významnější místo především střetný boj a přepadový boj.

Střetný boj je takovým druhem boje, ke kterému dochází zpravidla po neočekávaném střetnutí s protivníkem, obvykle v době navazování dotyku (při přibližování), v průběhu pochodu nebo při rozvíjení úspěchu. Vyznačuje se nejistotou s náhlými změnami situace, nedostatkem zpráv o protivníkovi a časovou tísní při rozhodování. Cílem střetného boje je vytvořit podmínky pro organizovaný přechod k některému ze základních druhů boje.

Přepadový boj se organizuje s cílem oslabovat protivníka různorodou, na sebe navazující bojovou činností menšího rozsahu, neustále jej znepokojovat a nutit k vyčleňování většího počtu sil do zajištění. Může podporovat bojovou činnost hlavních sil ve všech základních druzích boje ať již přímo, nebo nepřímo. K jeho vedení se vyčleňují **přepadové jednotky**, nejčastěji v síle do čtyř, výjimečně až roty, které zpravidla vysílají prvosledové prapory. Jejich úkolem může být narušovat velení, spojení, přesuny, zásobování, ničit důležité cíle (i prostředky jaderného napadení), řídit palby na důležité cíle apod.

Nejvýhodnější podmínky pro přepadový boj poskytuje zalesněný a kopcovitý terén, špatné počasí a omezená viditelnost. Z těchto důvodů bude častým způsobem boje neobrněných bojových jednotek, zvláště motorizované pěchoty.

Všeobecné zásady vedení bojové činnosti

Boj je veden podle zásad **taktiky**. Taktikou se rozumí nauka o velení vojskům a jejich vzájemné součinnosti. Vypracované jednotné taktické zásady, které jsou hlavním obsahem nového polního řádu západoněmecké armády, platí od nejnižšího až po nejvyšší velitelský stupeň.

Podle ustanovení polního řádu západoněmecké armády může bojová činnost probíhat **buď s použitím jaderných a chemických zbraní, nebo pod hrozbou jejich použití**. Přitom polní řád zdůrazňuje, že jednotky a útvary musí být schopny vést boj v obou variantách. Šířky úseků i hloubky bojových sestav zůstávají zpravidla stejné, avšak bojové úkoly při vedení útočné činnosti s použitím jaderných zbraní jsou hlubší.

K vedení boje se všem jednotkám, útvarům, svazkům a vyšším svazkům přidělují **prostory** nebo **pásma (úseky) bojové činnosti**, které poskytují dostatek možností k rozptýlení. Jsou přesně vymezeny hranicemi.

Bojová sestava jednotek a útvarů závisí především na celkové situaci a zámyslu plánované činnosti. Síly se soustřeďují na rozhodující směr, rychle a jen v nezbytné době.

Při vedení boje musí být vždy vyjádřeno **hlavní úsilí**. V podmínkách útoku se proto určuje hlavní směr útoku a v obra-

ně směr nebo prostor hlavního úsilí. Za nejmohutnější prostředek k vyjádření hlavního úsilí považuje polní řád jaderné zbraně.

Zvláštní místo polní řád věnuje boji v podmínkách **použití jaderných a chemických zbraní**.

Uvádí, že použití jaderných zbraní v ozbrojených silách NATO je závislé na rozhodnutí politického vedení paktu, kterého se účastní i národní politické vedení Německé spolkové republiky. Polní řád vychází zejména z té zásady, že jaderné zbraně nebudou použity před vlastním zahájením možné války a zejména ne ihned v masovém měřítku tak, jak to předpokládal starý polní řád. Jaderné zbraně mají být použity až ve vysloveně kritických situacích, a to odstupňovaně. I přes tuto zjevnou snahu o prosazení určitých omezení v použití jaderných zbraní však připouští možnost předem připravovat operace, v nichž se od počátku uvažuje o jejich použití.

Vzhledem k nejistotě, kdy a kde budou jaderné a chemické zbraně použity, musí být jednotky a útvary na tuto situaci vždy připraveny. Za preventivní opatření, která jsou schopna snížit možné ztráty na minimum, považuje polní řád především rozptýlení sil, maskování, klamání a využití úkrytů.

Cílem polního řádu západoněmecké armády je odstranit dosavadní názorovou roztržnost v otázkách uplatňování zásad vedení bojové činnosti na jednotlivých velitelských stupních a nastolit jejich jednotné chápání. Změny, které řád uvádí, jsou závažného charakteru. Z tohoto důvodu je tedy třeba, aby se všichni velitelé a náčelníci, v rozsahu, který odpovídá jejich funkčnímu zařazení, seznámili se zaváděnými změnami v zásadách bojové činnosti jednotek a útvarů západoněmecké armády, především studiem nových zpravodajských pomůcek i informací, a takto získané znalosti uplatňovali ve své praxi.

různé

**SPECIALIZACE
A KOOPERACE
V PROCESU
SOCIALISTICKÉ INTEGRACE
ZEMÍ
VARŠAVSKÉ SMLOUVY**

Podplukovník ing. Jan Juříček

Integrace je tendencí světového rozvoje. Objektivní charakter tohoto procesu vyplývá z obecných zákonitostí rozvoje výrobních sil, z potřeb mezinárodní dělby práce a vědeckotechnické revoluce. Základem socialistické integrace je Leninova charakteristika dvou historických tendencí, z nichž jedna je probuzení národního hnutí a vytvoření národních států a druhá je odstranění národních překlad a internacionalizace hospodářského a společenského života.

Socialistická integrace je podmíněna jak potřebami rozvoje výrobních sil, tak i socialistickým charakterem výrobních vztahů. Objektivním základem stále těsnějšího ekonomického sblížení socialistických států a všestranného rozvíjení integračních procesů v rámci socialistického společenství jsou společné stěžejní ekonomické a politické zájmy, princip socialistického internacionalismu a jednotu politických a ekonomických cílů. Nutnost těsného ekonomického a vědeckotechnického semknutí socialistických zemí vyplývá rovněž z jejich společného boje proti imperialismu.

Socialistická integrace, na rozdíl od kapitalistické integrace, je plánovitý proces ekonomického, vědeckotechnického a společenského sblížování socialistických zemí na základě využívání předností spojených se společenským vlastnictvím, s plánovaným hospodářstvím, společnými ekonomickými a politickými cíli.

První etapa socialistické ekonomické integrace byla zahájena a postupně směřuje k vytyčeným cílům. V současné době tedy dozrály podmínky pro značně pevnější sepětí hospodářství zemí světové socialistické soustavy a přeměnu jednotlivých hospodářských a vědeckotechnických spojení v pevnou integrovanou soustavu ekonomických, vědeckotechnických a společenských vztahů. Semknutí hospodářských a vědeckotechnických sil je dnes hybnou silou dalšího rozvoje socialistických zemí, v jehož průběhu musí být řešeny ústřední problémy současnosti i budoucnosti světové socialistické soustavy. Přitom je třeba zdůraznit, že tyto požadavky odpovídají objektivním zákonům vývoje socialistické společnosti, jejichž sféra zahrnuje celý komplex ekonomických, vědeckotechnických a společenských vztahů, nezávisle na existujících hranicích.

Ekonomické zapojení evropských socialistických zemí do společenství zemí Rady je jednou ze základních podmínek jejich ekonomického růstu i růstu životní úrovně obyvatel a v oblasti obranného systému je to rozhodující faktor. Celé ob-

dobí vzájemné hospodářské spolupráce členských států Rady se vyznačuje soustavným růstem ekonomické úrovně zemí našeho společenství, který bezprostředně a přímo ovlivňuje úroveň obranyschopnosti států Varšavské smlouvy.

Mezinárodním orgánem pro mnohostrannou spolupráci zemí Varšavské smlouvy je Stálá komise RVHP pro obranný průmysl (KOP). Cílem činnosti této komise je napomáhat rozvoji obranného průmyslu soustavným rozšiřováním hospodářských styků a organizováním mnohostranné spolupráce mezi členskými zeměmi, urychlovat technický pokrok, zvyšovat produktivitu práce a dosahovat co nejmenších vlastních nákladů v tomto výrobním odvětví při zabezpečování členských zemí potřebnou vojenskou technikou. Vzhledem k zaměření komise na problematiku koncepčního charakteru, neovlivňují výsledky její činnosti bezprostředně bojovschopnost armád. Komise však vytváří předpoklady k jejímu zvyšování v dalších letech formami, které jsou pro mnohostrannou mezinárodní spolupráci mezi členskými zeměmi již dlouholetou prací osvědčené a ustálené. Mezi základní formy spolupráce používané v činnosti KOP patří specializace a kooperace výroby a oprav vojenské techniky.

Mimořádný význam specializace a kooperace z ekonomického, ale zejména technického hlediska (rychlé využívání poznatků vědy a výzkumu) spočívá v tom, že umožňuje organizovat výrobní proces podle optimálních výrobně technických podmínek, tj. v optimálních sériích kooperovaných výrobků, a tudíž při vysokých ukazatelích produktivity práce. Tím se stává — zejména pro malé a střední státy — prostředkem spojení s vědeckotechnickým pokrokem světa.

V současné době na rozvoji spolupráce na úseku specializace a kooperace výroby a oprav vojenské techniky kladou členské státy VS v rámci činnosti KOP zvláštní důraz. Její podstatou je soustředění stejnorodé výroby v jedné nebo několika socialistických zemích tak, aby se při uspokojování potřeb zainteresovaných zemí vytvářely předpoklady k efektivnější výrobě, k rychlejšímu prosazování technického pokroku a k lepšímu využívání přírodních a ekonomických zdrojů zúčastněných zemí.

Proto důležitým úkolem, který byl předmětem stálé pozornosti KOP, bylo vypracování doporučení na specializaci a kooperaci výroby vojenské techniky. Na tomto úseku došlo ve srovnání s předchozími obdobími k podstatnému zlepšení. K tomu značně přispěla důkladnější příprava ne-

zbytných výchozích údajů zemí. V historii mezinárodní spolupráce členských zemí VS byly uskutečněny poprvé v roce 1973 ukázky nových vzorů vojenské techniky a současně vzájemně předány potřebné informace o technických a ekonomických ukazatelích, což přispělo k hlubšímu technicko-ekonomickému zdůvodnění zainteresovanosti zemí na specializaci výroby nové vojenské techniky.

Při pracích na koordinaci plánů KOP znovu posuzovala a upřesňovala dříve přijatá rozhodnutí o specializaci vojenské techniky. Členské země rozvíjely svůj obranný průmysl s přihlédnutím k těmto doporučením v souladu s přidělenou jim specializací výroby a v současné době vyrábějí mnoho druhů výzbroje a vojenské techniky v rozsahu, který zajišťuje nejen jejich vlastní potřebu, ale i potřeby druhých členských zemí.

Pevné určení specializace stabilizuje profil obranného průmyslu v zemích a dává jim možnost jistěji stanovit perspektivy jeho rozvoje. K tomu přispívá také i ta skutečnost, že při uzavírání dvoustranných dohod o vzájemných dodávkách vycházejí země ze specializace výroby doporučené KOP.

Při přípravě doporučení vycházela KOP z přehledu vzorů vojenské techniky, který přijalo Spojené velení k vybavení armád v příští pětiletce. V doporučeních se předpokládá specializace výroby 131 vzorů základních druhů vojenské techniky, ve srovnání se 123 vzory, specializovanými do roku 1971. Změny ve specializaci byly řešeny v podstatě přidělením specializace zemím výroby znovu přijatých výrobků vojenské techniky k vybavení armád. Při posuzování otázky specializace výroby bylo konstatováno, že v další činnosti se musí KOP snažit o přísnější do držování jí přijatých „Zásad specializace“. Půjde zejména o snížení počtu zemí, které se specializují na výrobu jednoho a téhož výrobku a přidělení specializace dvěma nebo více zemím připustit pouze za zvláštních okolností.

Domníváme se, že není účelné vyjmenovávat přidělenou specializaci na dané druhy vojenské techniky jednotlivým zemím. Pro orientaci uvedu pouze směry specializace, které jsou stanoveny pro základní druhy výzbroje a vojenské techniky:

- letecká technika — PLR, ČSSR,
- tanková technika — PLR, ČSSR, částečně MLR a BLR,
- spojovací a radiolokační prostředky — MLR, PLR, částečně BLR, RSR a ČSSR,

— granátometry a náboje k nim — RSR, BLR.

Pěchotní výzbroj a munici vyrábějí prakticky všechny země k uspokojování potřeb svých armád, což vyplývá z důvodů vojenského charakteru.

V současné době přiznala KOP specializaci a kooperaci výroby konkrétních výrobků techniky, jako např.:

— kooperovaná výroba raketových PL komplexů, organizovaná mezi ČSSR, PLR, BJR, MLR a RSR. Pro řešení problémů v této spolupráci byla ustanovena dočasná pracovní skupina odborníků zainteresovaných zemí;

— kooperovaná výroba agregátů, uzlů a součástí, nezbytných k zajištění dalších prací na modernizaci tanků typu T-54 a T-55;

— rozdělení výroby některých prvků munice pro osvěžení zásob dělostřelecké munice v armádách členských zemí VS;

— kooperovaná výroba 122 mm houfnice v BLR ve spolupráci s MLR.

Kromě toho na návrh Spojeného vele-ní přijala komise doporučení ke koordinaci úsilí zainteresovaných zemí při organizaci generálních oprav nejsložitějších druhů vojenské techniky. Při přípravě a posuzování této otázky země dodatečně navrhly řadu jiných výrobků u jejichž organizace generálních oprav by bylo podle jejich názoru účelné koordinovat úsilí zemí. S přihlédnutím k tomu uložila KOP dočasně pracovní skupině, aby připravila i k těmto výrobkům příslušný návrh doporučení.

Z toho vyplývá značný růst aktivního a konkrétního zájmu členských zemí VS o zapojení svých ekonomik do socialistické mezinárodní dělby práce ve výrobě vo-

jenské techniky. Není bez zajímavosti, že jde o země, které teprve nedávno začaly rozvíjet zbrojní průmysl. Tato skutečnost dokazuje pozitivní vliv vyrovnání ekonomické úrovně členských zemí VS.

Závěrem k této formě spolupráce bych chtěl zdůraznit to, že v období rozvoje socialistické ekonomické integrace členských zemí KOP bude dále nezbytné zdokonalovat formy a metody specializace, zvyšovat účinnost přijímaných doporučení, jakož i nadále rozvíjet spolupráci v oblasti kooperace výroby vojenské techniky.

Mezinárodní spolupráce v oblasti obranného průmyslu zahrnuje širokou problematiku — od úvah a rozborů o nové výzbroji a bojové technice až po její dodávky armádě. Je nutné si uvědomit, že tato činnost v mezinárodní spolupráci především vytváří předpoklady ke zvyšování bojeschopnosti armád v dalších letech. Bezprostřední vliv na zvyšování bojeschopnosti armád má dovoz vojenské techniky a s ním související technická pomoc k zvládnutí jejího provozu a oprav. Těžiště mezinárodní spolupráce stále spočívá ve spolupráci s SSSR, která má podstatný význam při zvyšování bojeschopnosti všech armád států Varšavské smlouvy, neboť základní druhy výzbroje a bojové techniky jsou vyráběny podle licenční dokumentace ze SSSR. Mezinárodní vědeckotechnická spolupráce je jednou z důležitých oblastí, která má vliv nejen na technickou a ekonomickou stránku obranyschopnosti socialistického tábora, ale posiluje i internacionální charakter všech armád Varšavské smlouvy a tím kladně ovlivňuje i její morální politickou stránku.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Станислав Водичка, кандидат общественных наук Реализация военно-политической программы XIV съезда КПЧ-основа повышения боевой и морально-политической силы ЧНА	3
---	---

Автор подводит итоги выполнения основных задач XIV съезда КПЧ в ЧНА. Главным образом он рассматривает улучшение идеологической и политическо-воспитательной работы, организаторскую деятельность, применение итогов марксистско-ленинской военной науки в боевой и политической подготовке войск, кадровое и классовое упрочнение командирского состава, проблематику подготовки войск в связи с требованиями научно-технической революции.

Полковник Милослав Бузек Влияние материально-технической базы социализма на уровень боевой готовности вооруженных сил	8
---	---

Автор объясняет значение материально-технической базы социализма для обороны страны и ее взаимосвязь со всеми областями военного дела, военного строительства, особенно с точки зрения развития экономического, морально-политического и военного потенциала. Автор далее разбирает главные задачи, которые должно выполнять военное искусство по отношению к материально-технической базе.

Подполковник Йозеф Кожар, кандидат военных наук К проблематике улучшения подготовки командиров и штабов в области разведки и иностранных армий	14
--	----

Автор разбирает некоторые вопросы постепенного улучшения (модернизации) подготовки командиров и штабов, которые возможно в совокупности формулировать, как активно и с успехом изучать область разведки и иностранные армии офицерами, находящимися в войсках.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Ян Мартински Некоторые вопросы планирования наступательной операции	19
---	----

Автор, исходя из опыта учений, разбирает основные вопросы, прежде всего параллельной работы командующего, командиров и штабов при подготовке решения и планировании наступательной операции.

Генерал-майор Яромир Яшек Встречное сражение	23
--	----

Автор рассматривает главные задачи и цели встречного сражения и боя. Он указывает на возможности его возникновения, особенно в условиях двухсторонних передвижений войск, во время отражения контрудара противника и в условиях обороны, при ведении контрудара своих войск.

Подполковник Йосеф Кашпар	
Основные принципы наступательных действий	31
Автор разбирает вопрос, в чем состоят и что обуславливают основные принципы наступательных действий войск. Подчеркивает некоторые характерные черты наступления, особенно его непрерывность, постоянную готовность войск, активность и инициативу, быстроту действий, а также указывает на роль и значение работы штабов.	
Подполковник Владимир Тесарж	
Значение огня для выполнения целей наступления	38
Автор разбирает значение огня в наступлении, его эффективность и формы проведения, особенно для ведения боя без применения ядерного оружия. Особое внимание он обращает на цель действий огневых средств, огневую подготовку, поддержку наступления и на маневр огневых средств.	
Подполковник Йиржи Дойива	
Оценка эффективности заграждений из ядерных фугасов	42
Автор, исходя из возможного использования противником ядерных фугасов, особенно в обороне, объясняет способ и формы работы общевойскового штаба, оценивая заграждения из ядерных фугасов во время подготовки и в ходе ведения наступательной операции.	
Подполковник Милан Долак	
Применение вертолетов для огневой поддержки наземных войск	45
Автор статьи разбирает главные вопросы применения вертолетов, как средств огневой поддержки наземных войск. Он обращает особое внимание на принципы и способы применения вертолетов для выполнения указанных задач, на управление и взаимодействие.	
Подполковник Владимир Зуска	
Значение заграждений в бою с контрударной группировкой противника . .	52
Автор разбирает требования, предъявляемые к заграждениям, применяемым своими войсками, в ходе ведения контрудара противника. Автор, исходя из пяти этапов отражения контрудара противника, формулирует требования к способам и системам заграждений.	
Подполковник Йиржи Ричл	
Танковое и автомобильно-техническое обеспечение в наступательной операции	57
Автор статьи (первая часть) разбирает задачи танкового и автомобильно-технического обеспечения фронтовой наступательной операции, нормативы потерь танковой и автомобильной техники, организацию и возможности ремонта, а также управление частями и подразделениями ремонта.	
Генерал-майор Йосеф Микунец	
Занятие тыловыми подразделениями, частями и учреждениями оперативного построения	65
Автор, исходя из опыта учений, рассматривает некоторые вопросы занятия оперативного построения тыла в обстановке после проведения мобилизации, в ходе ее объявления и после ее успешного окончания.	
ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ	
Живучесть войск	69
(Из советской печати)	
Единство теории и практики-основа развития военного искусства	76
(Из советской печати)	

Майор Карел Тихи

Новый полевой устав армии ФРГ 81

Автор обращает внимание на изменения, которые нашли отражение в полевом уставе армии ФРГ. Рассматривает некоторые положения: способы ведения вооруженной борьбы и боя, состав родов войск и служб и характер общих принципов ведения боевых действий.

Подполковник Ян Юржичек

Спецификация и кооперация в процессе социалистической интеграции государств-участников Варшавского Договора 85

Автор рассматривает процесс социалистического сотрудничества. Общие цели переносит в область оборонной промышленности членов СЭВ. Знакомит читателей с управляющими элементами сотрудничества, с состоянием на современном этапе специализации и кооперации исследовательской работы и производства отдельных видов вооружения и военной техники, а также с влиянием указанного сотрудничества на национальную экономику и боевую готовность армий государств-участников Варшавского Договора.